Título: LA BURGESIA CATALANA I LA CRISI DEL 98. LA FORMACIÓ DE LA LLIGA REGIONALISTA

Autor: BORJA DE RIQUER I PERMANYER

Fecha: 01/09/1975

Número: E0076

LA LITERATURA CATALANA I LA CRISI DEL 98.

LA POESIA DE L'ATENEU BARCELONÍ.

Jordi de Ri u r i P ny r

Tesi d hor d r l'obt ció d l
gr u de doctor ot t la direcció
del professor JOSEP M LL I CL .

. . . . . , setembre de 1975.

"[illegible] es una [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible]

Índex

-- [illegible] 1

-- [illegible] 3

-- [illegible] 13

La burgesia catalana durant la Restauració. 14

Catalunya i el nou colonial. 24

El moviment catalanista durant la Restauració. 33

-- [illegible] 55

Catalunya i la guerra colonial. 56

La nova política de la Unió Catalanista 66

La guerra amb els Estats-Units. 71

-- [illegible] 94

El moviment de les corporacions. 97

El polvorejisme a Catalunya. 103

La crisi de la Unió Catalanista. 111

La Junta polavorejista catalana 116

La pàtria definitiva de les colonies: el Tractat de París. 120

Una possibles aliats: les cambres de comerç d'Espanya . 124

-- [illegible] 132

Una possibilitat frustrada: el govern Silvela-Polavieja. 133

Burgesos i comerciants en "el tancament de caixes" 143

Possibilisme i doctrinarisme: dues tàctiques del catalanisme. 158

-- [illegible] 176

El possibilisme catalanista: el Centre Nacional Català . 177

Una nova política burgesa: la Unió Regionalista 184

La protesta 188

La repressió. 195

-- [illegible] 11
[illegible] 10
[illegible] 6
[illegible] 7
[illegible] 7
[illegible] 8
[illegible] 8

-- [illegible] 12
[illegible]
[illegible] 13
[illegible] 16
[illegible] 21

-- [illegible] 23
[illegible] 5
[illegible] 10

-- [illegible] 27
[illegible] 34
[illegible] 36

++- [illegible] 38

-- [illegible] 45

[illegible]

[illegible] convertit en un debat [illegible] del llibre de Jordi Solé-Tur "Catalanisme [illegible]", [illegible] 1967. [illegible] dues [illegible] [illegible]: [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] Pierre Vilar.

Però, [illegible], hi ha un cert consell en tot aquest debat. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

en un període molt limitat de temps. [illegible] ocupen un lloc secundari, malgrat que en l'època eren considerats com a del màximo en diversos àmbits.

Altre límit clar del treball és el fet de no haver-hi treballat manera exclusiva de la Lliga Regionalista, i de les premsa que li donaren, i per tant els grups polítics [illegible] que van ser publicats en funció de la seva relació amb la Lliga. Això és una limitació evident el cas del treball està molt centrat a Catalunya i no més hi apareixin les imprescindibles referències al marc polític espanyol.

Utilitzo, en aquesta tesi, fonamentalment l'article de primer ordre d'arxius particulars, de corporacions socials i culturals, de grups polítics, articles de diaris i revistes, etc. I en fer-ho un cert oblit, també conscient, del que podrien anomenar la bibliografia "tradicional". I ho faig clarament perquè molts llibres "tradicionals" no em serveixen de res. Parlant clar, sobre aquest tema el treball excel·lent de l'Isidre Molas. Els primers capítols del primer volum del llibre d'en Molas ofereixen un resum molt correcte de la història catalanista des de 1874. Per tant, considerant [illegible] de la bibliografia que hom podria qualificar de "tradicional", per què tornar a citar-la gratuitament ?. L'estil més habitual és fer-ho amb els materials nous, inèdits en la bibliografia "tradicional", i limitar-me a utilitzar els imprescindibles [illegible], per altre banda, està ple dels "tòpics" que [illegible].

Finalment, voldria també parlar de les limitacions de la "recerca" d'aquesta tesi. Inicialment el treball [illegible] bonest en castellà. Per circumstàncies massa vàries de descriure, però òbvies, fur-ho en català. Però, la precisió [illegible] d'estat aquest estiu, l'impossibilitat [illegible] per fer-ho a l'engròs, i, sobretot, la [illegible] sintàctics, i d'ordre ortogràfics, [illegible] donguda evidència d'haver fet un "treball [illegible] d'un deficient escriptor de català, [illegible]

[illegible]

- Fonts [illegible].

[illegible]: consulta[illegible] vol. VII [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible]

- [illegible]

[illegible].
Correo Catalán ( )
Cu-Cut!
Diario de [illegible] (21)
Diario del Comercio
Diario de Sesiones de Cortes.
Diluvio (21)
Heraldo de Madrid ( )
Juventut
Lectura (L)
Liberal ( ), diario de la mañana.
Lucha de Clases ( )
Noticiero ( )
Pueblo Catalán ( )
Publicidad ( )
Región Mártir ( )
Renaixença ( )
[illegible] ( )
Veu de Catalunya ( )
Noticiero Universal ( )
Trabajo Nacional ( )

- Bibliografía [illegible] (por orden alfabético)

[illegible], Barcelona, Diputación provincial de [illegible] (edición [illegible] Barcelona, 1 [illegible]

- [illegible], [illegible], [illegible]. Barcelona, 1.96.

- [illegible], [illegible], [illegible], Barcelona, Tomo I, Barcelona, s/f

- [illegible] y [illegible], [illegible], [illegible] y el movimiento catalán, [illegible].

- [illegible] [illegible] [illegible] Barcelona, año [illegible], 1.[illegible].

- [illegible] Lluís, [illegible] política [illegible] en la [illegible] Barcelona de 13 -XI- 1.12. Barcelona, 1912.
- Balsach y Pons, Joan, [illegible] Lliga [illegible] Espanyol. [illegible] 1.06. Barcelona, 1906.
- Barco, Juan, [illegible], Barcelona, 1907.
- Bonch i Riera, Juan, [illegible] birrios o lleyos de [illegible] y San Juan [illegible]. Barcelona, 1[illegible].
- Carbó, Francesch, [illegible] 1[illegible] 1[illegible] 1[illegible] Lou: L'[illegible] [illegible]. Barcelona, s/[illegible]
- Carner, Jaume, Orientacions polítiques i socials del Centre Catalanista Republicà. Barcelona, 1907.
- Carner, Jaume, El Sunyol, polític. Butlletí de l'Ateneu Barcelonés. Any I, abril-juny 1915. Barcelona.
- Casas-Carbó, Joaquim, "Catalunya". [illegible]. Barcelona 19[illegible]
- Calendari Català per [illegible] 1899, 1900, 1901, 1902, 1903, 1904 i 19[illegible]. L'Avenç, Barcelona (un altre any).
- Club Autonomista Català, Programa del Catalanista. Centre d'Igualada. Barcelona, 1901.
- Criado Cervera, Rafael, Regionalismo y descentralización. Valencia 1[illegible]
- Domènech i Montaner, Lluis, Estudis polítics. Barcelona, 1905.
- Domènech i Montaner, Lluis, Conservació de la personalitat de Catalunya. Barcelona, 1912.
- Domènech i Montaner, Lluis, L'[illegible] [illegible] de l'[illegible] Sunyol. Butlletí de l'Ateneu Barcelonés. Any I. Barcelona abril-juny, 1915.
- Doria Bonaplata, Xavier, Lo nostre plet. Barcelona, 1900.
- Estrasen, Pere, Regionalisme econòmic. Barcelona, 1[illegible].
- L'[illegible] no en la política. Barcelona, 1906.
- Folguera i Duran, F. [illegible] Lliga [illegible] Centre Català de Badalona. Badalona, 190[illegible].
- Fortuny, Carlos de, Pro Patria. Barcelona, 1907.
- Franch, Jordi, La [illegible] del Catalanisme. La [illegible] [illegible] concepte [illegible] [illegible]. Barcelona, 1906.

- [illegible], Josep, [illegible]. Barcelona, [illegible].
- [illegible] Nacional, [illegible]. Barcelona, 1901.
- [illegible] Nacional, [illegible]. Barcelona, [illegible].
- Cirici Pellicó, A., [illegible]. Barcelona, 1960.
- Comer, Lamberto, [illegible]. Barcelona, s/ fr.
- Grandell, Guillermo, [illegible]. Barcelona, 1902.
- Grandell, Guillermo, [illegible]. Barcelona, [illegible].
- Gubern, Buenaventura, [illegible]. Barcelona, [illegible].
- Jaume, Francisco, [illegible]. Barcelona, 1907.
- [illegible], [illegible], [illegible]. Barcelona, 1907.
- Lliga Regionalista; [illegible]. Barcelona, 1906.
- Lliga Regionalista, [illegible]. Barcelona, 1911.
- [illegible] i Vilallet, J., [illegible]. Barcelona, 1911.
- Mallofré, Josep, [illegible]. Barcelona, 1903.
- Mayer i Playner, Joan, [illegible]. Barcelona, 1902.
- Marinello, Manuel, [illegible]. Barcelona, 1901.
- Martos Castillo, J., [illegible]. [illegible], 1911.
- [illegible], A., [illegible]. Barcelona, 1901.
- [illegible], [illegible], [illegible]. Barcelona, 1905.
- Molins y Brunet, E., [illegible]. Barcelona, 1907.
- [illegible], [illegible], [illegible]. Barcelona, [illegible].

- Nor [illegible], J., [illegible]. [illegible], 1[illegible].
- Lorat, Reglamento, [illegible], [illegible]. Madrid, 1900.
- Moragues y Gili, José, [illegible]. [illegible], 1901.
- Navarro, Julio, [illegible] (1[illegible]-1[illegible]). [illegible], 1[illegible].
- Navarro Lamó, Julio, [illegible]. Lérida, 190[illegible].
- Nelé[illegible], Carlos [illegible], [illegible]. Valencia, 1[illegible].
- [illegible], [illegible], [illegible]. Paris, 190[illegible].
- Olivart, marqués de, [illegible] el derecho internacional. Madrid, 1909.
- Oller Garrer, Claudi, Justificació del regionalisme. Lleida, 19[illegible].
- Ossorio y Gallardo, Angel, Convenciónalismo. Madrid, 1913.
- Pallás Montseny, Alberto, El Regionalismo o la Democracia. Barcelona, 1903.
- Pella i Forgas, [illegible]. Barcelona, s/any.
- Pi i Margall, F. [illegible]. Barcelona, 1913.
- Pi i Suñer, Francisco, [illegible]. Valencia, 1906.
- Pirotas, J. Marian, [illegible], Barcelona, s/any.
- Pla, Alejandro, [illegible]. Barcelona, s/
- Pou Batlle, Josep, [illegible]. Girona, 1904.
- Prat de la Riba, Enric, i Montanyola, [illegible], [illegible]. Sabadell, 1894.
- Propaganda Catalanista, Associació de, Moviment Catalanista, Barcelona, 1903.
- Puig i Cadafalch, [illegible]. Barcelona, s/any.
- Rubió, Aurelio, [illegible]. Madrid, 1[illegible].
- Silvela y Hevia, F. de, [illegible], Barcelona, [illegible].
- Tiercel, Xavier de, [illegible]. Paris, 1[illegible].
- [illegible], [illegible], [illegible]. Barcelona, 1[illegible].
- [illegible] y [illegible], [illegible]. [illegible].

lon , 19C'.

- ...oyo Volmay , .., ...ontribución a ...ralon. Libro. ... id. 1900.
- ...os i Roc , J., ...l ...f. ...ía 11. ... lon , 1905.
- ...ucbado, ...nón, ...Cataluña...1 ...mu 11, 1911.
- ...uñol, ...berto, ...cuación ...l ...Pro...on , 1C'.
- ...olleville, Carlos, ...blema ...l'en...ñol. ...tlletí de l'Ateneu ...rcelonès. ...ny ... ...rcelona, 1913.
- Colleville , Fernando, ...cción en C...luña. Madrid. 1900.
- ...olleville, Fernando, ...lo político. ...s sucesivos. ...drid, ... y ...mant.
- ...olor, C. ...ación ...ción y ...ación. Libro. ...rcelona , 1.99.
- ...ñol, Eliseo. ...ralum... ...rcelona , 1910.
- ...o y ...t, ...ol, ...ol ...Ortoneda y la política ...ón. ...rcelona, 1914.
- ...ras i ...as, J., ...s ...ngos ...ol...ño. ...rcelona, 1907.
- ...ió ...ralista, ...ñalaria ...l ...ibro. ...ñalamiento...de ...ras, ...ns, ...ñalados, ...ras, ...ras, ...s. ...rcelona , 1899 i ...
- ...ió ...ralista. ...as ...s ...ñalados ...ió ...ralista a S.M. ...ernamento. ...rcelona, 1900.
- ...llés i ...ajals, J. ...l ...ñol ...ovem...ona. ...rcelona, s/ .
- ...llés i ...ajals, J. ...stiones ...icipales. ...rcelona, 1...).
- ...ñaguer i ...llés, ...rcís, ...primer ...ctòria ...l ...ntonisme. ...rcelona , 1911.
- ...J. ...ñalamientos y ...ñalados. ...rcelona, 1903.
- ...nt de la ...ba, .., ...nacionalidad ...talana. ...rcelona , 1906.

- ...ñalados ...ñalamiento

- ...ral, J...., ...f, .., ...ñalados ...ña ...ra de ...ya. ...rcelona.
- ...ñol, ...tonio, ...ñalamiento ...ñol a ...ración ...ñalados ...ñalamientos). ...rcelona , 1974.
- ..., ..., ..., ...ñalados ...ñalamientos 1900-1911. ...rcelona , 1...

- [illegible], Barcelona, [illegible]. Barcelona, 1972.
- [illegible], Josep, [illegible]. Barcelona, 1961.
- Cirera i Arbós, Josep, [illegible]. Barcelona, 1961.
- Cirera i Arbós, Josep. [illegible]. Barcelona, 1961.
- Cirera i Arbós, Josep, [illegible]. Barcelona, 1970.
- Cruells y Trigal, [illegible]. Barcelona, [illegible].
- Diary y [illegible], [illegible]. [illegible], 1935.
- Doroteus, Pare, [illegible]. [illegible]. Barcelona, 1973.
- Gucó, Alfons, [illegible] 1874-1936. Valencia, 1971.
- Jordbech i [illegible], Lluís. [illegible]. Barcelona, 1971.
- [illegible] i Vallcorba, Lluís, [illegible]. Barcelona 1971.
- [illegible], Ferran, [illegible]. Barcelona, 1971.
- Martí, Climent, [illegible]. Barcelona, 1973.
- Martínez Cuadrado, Miguel y Arroyo, [illegible]. Barcelona, 1973.
- [illegible], [illegible]. [illegible].
- [illegible], Francisco, [illegible]. [illegible].
- [illegible], Francisco, [illegible]. [illegible]. [illegible], 1973.
- [illegible], [illegible]. [illegible], 1973.

- [illegible], J. [illegible], [illegible] (1[illegible]-19[illegible]). [illegible], 1[illegible].
- [illegible], Antoni, 1[illegible]-1[illegible]. [illegible]. [illegible], 19[illegible].
- [illegible], [illegible], [illegible]. [illegible], 19[illegible]-19[illegible].
- Jou[illegible], [illegible], [illegible]. [illegible], 19[illegible].
- Jordi, Enric, [illegible]. [illegible], 19[illegible].
- Jutglar, Antoni, [illegible]. [illegible], 1972.
- Lorenzo, [illegible], [illegible]. (treball inèdit).
- Lorenzo, Alejandro, [illegible], s/ny.
- Lliga Catalana, [illegible]. [illegible]. [illegible], 1931.
- Molas, Isidre, [illegible]. 2 vols. [illegible], 1972.
- Molas, Isidre, [illegible]. Revista Jurídica [illegible], 1970.
- Olivar Bertrand, [illegible]. [illegible], 19[illegible].
- Ossorio y Gallardo, [illegible], [illegible]. [illegible], 1966.
- Pabón, Jesús, [illegible]. [illegible], 1932-1969. 3 vols.
- [illegible], J[illegible] i Pabó, J[illegible], [illegible]. [illegible], 19[illegible].
- Pifarré, Josep, [illegible]. [illegible], 1976.
- Pla, Josep, [illegible]. [illegible]. 3 vols. [illegible], 19[illegible]-1970.
- [illegible], Enric, [illegible]. [illegible], 19[illegible].
- [illegible], Enric, [illegible], [illegible], 19[illegible].
- [illegible], Jordi, [illegible], 19[illegible]-19[illegible]. [illegible], 19[illegible].
- [illegible], Jordi, [illegible]. [illegible], 19[illegible].

- Romero i Ferr , Jo ..., [illegible]. [illegible] 1931-1936. B rcelon , 1975.
- Rovir i Virgili, A., [illegible]. Barcelona, [illegible].
- Rovira i Virgili, A., [illegible]. Barcelona, 19[illegible].
- Rovira i Virgili, A., [illegible]. Barcelona, 1936
- Rovira i Virgili, A., [illegible]. Barcelona, 19[illegible].
- Rovira i Virgili, A., Història [illegible]. 2 vols. Barcelona, 1[illegible].
- Rubiol Conflen, M. Gloria, Un [illegible] (tesi de llicència).
- Ruiz i Calonja, J., [illegible] Barcelona, 1963.
- Ruiz Castillo, J. Antonio [illegible]. Madrid, 19[illegible].
- Sabaté, Lorenç, [illegible]. Barcelona, 19[illegible].
- Sala Argemí, Alfonso, [illegible]. Barcelona, 19[illegible].
- Sans, Juan, [illegible] Barcelona [illegible], 1[illegible].
- Sevilla Andrés, Diego, [illegible]. Madrid, 19[illegible].
- Soldevila, Ferran (director), Història de Catalunya. Barcelona, 1961.
- Solà-Tura, Jordi, [illegible]. Barcelona, 19[illegible].
- Solà-Tura, Jordi, [illegible], Barcelona, 19[illegible].
- Tudela, Fernando de, [illegible]. Madrid, 19[illegible].
- Vicens, M. i Vicente, J. [illegible]. 2 vols. Barcelona, 1966.
- Solsona, Ernesto, [illegible]. Barcelona [illegible].
- Tarrés, Josep, [illegible] Barcelona, 1974.
- Tell i Vejrano, Pere J., [illegible]. [illegible] 1975.
- Tudó [illegible], [illegible]. [illegible].
- Tuñón Sánchez, Javier, [illegible]

(1 -1939). [illegible], [illegible] 1913, [illegible].
- [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], 1972.
- [illegible], Silvio, [illegible]. [illegible], [illegible].
- [illegible], [illegible], [illegible]. [illegible], [illegible], 1973.
- Vicens Vives, Jaime, [illegible], [illegible], [illegible]. [illegible], [illegible], 1950.
- Vilar, Pierre, [illegible]. 3 vols. [illegible], 1962-1968.
- Vilar, Pierre, [illegible], [illegible], 1960.
- [illegible], [illegible], [illegible]. [illegible], 1974.

[illegible]

- [illegible]
- [illegible]
- [illegible]

La [illegible]

Crec que és un error considerar el fil del període [illegible] 1977 com a un desfasament polític d'una suposada burgesia, [illegible] progressista, democràtica, amb voluntat transformadora del sistema polític espanyol.

L'hegemonia política que volia convertir la burgesia en [illegible] de l'estat espanyol al llarg del segle XIX no partí de la consolidació del particularisme català ni de la necessitat d'unes veritables llibertats polítiques. Ja des de el 1833 els elements més representatius de la burgesia industrial catalana se mostraven molt més propicis a les aliances i els acords amb les forces conservadores, centralistes i agràries que controlaven el poder, que no pas amb els grups progressistes i democràtics.

El 68 no fou per la burgesia catalana més que un intent per millorar la seva situació política amb relació amb el poder per poder defensar millor els seus interessos. No hi havía cap seriós intent de transformar l'estat espanyol en un sentit descentralitzador. I, per l'altre banda, "l'esperit democràtic" de la burgesia catalana davant mentre la correlació de forces li fou favorable, donca quan l'iniciativa política passà a les classes populars no va dubtar en reconciliar-se de nou en els militars conservadors i antidemocràtics.

Amb tot això el que vull dir es que la burgesia catalana del segon i tercer terç del segle XIX no abdicà mai d'uns plantejaments reformadors de l'estat en un sentit descentralitzador i democràtic per raó senzilla de que mai d'una forma seriosa i col.lectiva [illegible] tit la necessitat d'uns tests canvis.

Per tant, la Restauració no va ser més que una [illegible] tica de poder i hegemonia burgesa en la que els grups dirigents [illegible] exclosa les classes populars.

No crec, doncs, que la burgesia catalana, com diu Nadal, "en bona part l'etapa política [illegible]

per a ll[illegible] de pl[illegible] la febril activitat econòmica" (1). En la nova opinió la burgesia catalana no sols acceptà la Restauració com quelcom "inevitable", davant del "desastre" de la República, sinó que cone ci[illegible] col.laborà en aquest sistema i molts dels seus homes més representatius jugaren papers d'importància molt superior a la hom s'atribueix normalment, perquè era la millor forma de crear unes condicions polítiques que els pogués proporcionar una més directa intervenció dins de l'estat.

La burgesia catalana, o els seus representants més reconeguts, al cap i vol, van acceptar el sistema de la Restauració amb tot el que significava: un estat centralista amb una gran concentració de poders, per lo que Barcelona quedava molt lluny dels centres de decisió; un estat burocratitzat, ineficaç, corrupte, que assegurava el predomini ideològic i polític de la burgesia agrària i financera i un paper subordinat per als plantejaments industrialistes; un estat que dificultava la representació política d'amplis sectors de la població amb el cacic nisme i el frau electoral.

Però tot això ho acceptava la burgesia catalana per que era clarament espanyolista i conservadora.

Era espanyolista perquè sempre s'havia plantejat com a objectiu el convertir-se en classe hegemònica de tot l'estat, ser "burgesia nacional espanyola", i mai li havia passat pel cap l'existència d'un problema polític específic sortit del particularisme català, o el no confondre els sentiments regionalistes d'algunes burgesos catalans amb tenir un projecte polític concret per a resoldre la contradicció estat centralista-Catalunya. No es un simple sentiment, es una alternativa al centralisme, i això mai s'ho havia plantejat la burgesia catalana.

Era conservadora, i encara més, no era solament conservadora, per les seves contradiccions amb les classes populars la feien partidària de les situacions on l'ordenament podés ser controlat, per això sempre van preferir les classes populars catalanes tenien ja una política [illegible]

nom de la burgesia i per tant a aquest tipus de crear consentiment del suport de l'estat monopolitari pels sectors conservadors. La relativa feblesa econòmica, la necessitat del proteccionisme, li permetia fer "campanyes" dins de la legalitat, pressionar, establir acords però mai enfrontar-se de ple amb els sectors hegemònics donat no tenir capacitat per instrumentalitzar. L'experiència del 1873 li havia servit per veure clarament qui eren els aliats i qui eren els enemics de classe.

Passem ara a tractar en concret els instruments polítics de representació de la burgesia catalana dins l'estat de la Restauració: els partits dinàstics.

És força complex definir el que en realitat eren i representaven els partits dinàstics a Catalunya. El que d'entrada cal dir és que malgrat la seva organització estricta, reduïda i amb forts conservadorismes, tenien una representativitat social molt més real del que normalment se'ls atribueix.

El partit conservador representa sens dubte els sectors importantíssims de la burgesia catalana. És el partit dels proteccionistes, dels industrials tèxtils. Dins d'ell hi trobarem gent molt representativa de la industria i del món econòmic català: Josep Ferrer i Vidal, vell lluitador proteccionista, Felip Bertran d'Amat, Adolf de [illegible], primer marquès de Marianao, Manuel Girona, Manuel Duran i Bas, -tots tres peces de futures dinasties de la Lliga regionalista-, Manuel Ibàñez, Eliseo i Vidal, Ferran Puig i Muri, Josep Sert, Antoni Lòpez, Manuel Arnús, Mompou i Pla ner, etc.

Sens dubte la gran personalitat del partit conservador era [illegible] Bru, reconegut com a dirigent d'molts sectors burgesos [illegible] 1881.

Dins del partit conservador [illegible] el sectors [illegible], i per altra banda, [illegible] i el grup de "polítics e [illegible] Cirera. Però sens dubte el sector més conservador [illegible]

[illegible] "[illegible]".

Els germans Manuel i Josep Planas i Casals representaven el simple sucursalisme polític del partit d'en Cánovas, és a dir, representaven molt més a Cánovas en Barcelona que no pas els interessos de la conservadora catalana davant els governs de Madrid.

La pugna per la direcció del partit esclatà en gener de 1883 amb motiu de la constitució del "Círculo conservador liberal" de Barcelona. Duran i Bas i Mayor i Fluquer no solia s'oposaren en nom, així tot que se digués no més "conservador", sinó que eren partidaris de que el nucli dirigent del conservadurisme català fos totalment independent de Madrid i tan sols reconegués l'autoritat d'en Cánovas. Front d'aquesta posició, Planas i Casals i el "ex-liberal" Jere Bosch i Labrús creien que el "Círculo" hauría de ser una simple sucursal política de la direcció madrilenya del partit. S'imposaren aquests darrers i Mayor abandonà la disciplina del partit per tenir una posició independent i des de el "Brusi" poguer criticar la gestió dels nous dirigents del conservadurisme català.(2)

La posició crítica del "Brusi" obligà a Planas i Casals a tenir un diari propi com a portaveu oficial del partit conservador, La Restauración, fundat el mes d'octubre de 1883. De tota manera mai aquest diari representà més que l'opinió dels més fidels col.laboradors d'en Planas mentre que el Diario de Barcelona continuava sent el indiscutible informador polític de la burgesia catalana.

El distanciament progressiu de Duran i Bas de la direcció del partit conservador culminà l'any 1889 amb la ruptura definitiva d'en Planas i Casals de fer un home amb el nord i procla[illegible] el "líder" del partit a Barcelona, [illegible], [illegible], el cap del grup conservador [illegible] del "Círculo".

El 16 de juliol [illegible] amb [illegible] [illegible] amb el líder [illegible] del partit [illegible] [illegible] i soci del "Círculo conservador liberal", [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] la [illegible] [illegible] [illegible]

la defensa conservadora de la industria nacional. De los primeros años de vida política de Durán i Bas son bien conocidas su participación en la fundación del periódico "El Fomento" y su intervención en la creación del Fomento del Trabajo Nacional.

Las divergencias contra la dirección autoritaria de los conservadores representativos de Manuel Duran i Bas provocaron más escisiones en el conservadurismo. Una, poco importante, fue la formación de un pequeño "Círculo conservador independiente" que se integró en el Círculo conservador moderado bajo la jefatura de Rafael Solà, Antonio Trinxet, Lluís de Peracolit, i d'altres, en cambio tuvo una gran importancia para la disidencia silvelista en Barcelona.(4)

Josep Ferrer i Vidal, primer presidente del Fomento del Trabajo Nacional, dirigió el grupo conservador que se proclamó silvelista bajo el "Círculo conservador independiente" y que entró en relación con Durán i Bas i Manyer i Planas. Los convencionales de los silvelistas fueron Manuel Duran i Bas, Manuel Planas i Casals, Antonio Duran i Bas, Joaquín Bonet i Planas, Ramón Planas i Casals, Antonio Duran i Bas, Joaquín Bonet i Planas y otros. Estos silvelistas barceloneses, no representaban nada, fuera de cifras, etc. (5)

En 1897 dos exdiputados conservadores de Barcelona van publicar un folleto político titulado "Los conservadores y silvelistas en Barcelona"(6), que sens dubte deu estar inspirat en les posicions de Durán i Bas. En aquest folleto, els desconeguts exdiputats, fan un balance de la situació del partit conservador a Barcelona, de les diferents tendencias i grups, i finalitzen demanant dos punts com necessaris per a normalitzar el funcionament del conservadurisme a Catalunya:

> "- Necesidad absoluta de echar del partido todos los elementos perturbadores que por su desafecto impuesto por él, continuan fuera del juego de las libertades y prestigio público con cuyo fin se organizó el partido conservador.
> - Convencimiento de que los hombres conservadores, están representados en las convenciones por aquellos que mejor sostengan las convicciones políticas y religiosas, a fin de evitar el deplorable espectáculo de ir unos [illegible], presentando cada uno su ideal [illegible]

"Digui-ho en les llistes de socios de círeules po-
sibles vos, cas de cap
En resum: més conviccions i menys personalisme" (7)

Així reflecteix la reacció contrària a la política del [illegible] imposat per Silvela i Groizard pel Partit Conservador.

Quan Maura Gómez, a l'agost del 1907, Planas i Casals reactivà definitivament la Unió Regionalista, Durán i Bas, Prat de la Riba, Puig i Cadafalch, Rahola, industrials del Foment, representats per Joan Güell i Lluís Ferrer-Vidal, i el grup de tòtic conservador que dirigia el marquès de Comillas, van pel polvorí, que més endavant es lliurem, el que acabà a tots aquests sectors disposats a iniciar un període de reformes que en bona part consagrava pel desplaçament de la classe dels seus llocs de predomini.

Durant el polvorí aquests van formar part de la nova coalició i Güell i Ferrer-Vidal passà del partit conservador cap a Barcelona en Planas i Casals. Molts, la major part, evolucionaren cap al regionalisme conservador i es feren més participants de la Unió Regionalista. Després, la Lliga es la vot consagrà com a continuadora del partit conservador.

En gener de 1905 el "Círculo liberal conservador" d'en Planas es va disoldre i desaparegué _La Dinastía_, que ja feia dos anys deixà d'un partit i d'una política definitivament enfocats cap a la plataforma de la Lliga Regionalista. (8)

El partit liberal fusionista era més petit, menys poderós i per això també més complexe. Hi hagué un grup format per [illegible] del partit conservador, com [illegible] que [illegible] republicans posibilistes.

Si el [illegible] conservadors [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] (9)

[illegible] de Cat lunya, com no feia el conservador, [illegible] que dins els seus programes hi havien de [illegible], com Cambó per, [illegible] amb [illegible] Lluch i Rabassa, i Firmeses com [illegible]. Però sobretot el partit liberal era [illegible] que no era [illegible] proteccionistes. L'oposició [illegible] del lliure canvi [illegible] que això a la regió hi hauria [illegible] problemes.

El partit liberal [illegible] sempre [illegible] de les [illegible] conservadors i la seva influència fora de la ciutat de la regió [illegible] molt reduïda.

Aquests conjunts [illegible] polítics conservadors i liberals representaven [illegible] la burgesia catalana?. I si la representaven, [illegible] fores real també per [illegible] la política [illegible] governat.

[illegible] la primera objecció creiem que sí podem [illegible] el fet que hem sortit com a membres d'aquests dos partits [illegible] per dir que sí. Però podem [illegible] més elements. Si [illegible] llista dels diputats i senadors elegits a Cat lunya [illegible] les eleccions de 1876 fins 1923 ens trobem [illegible] un bon [illegible] industrials, financers i homes de negocis del país. [illegible] polítics [illegible] "cunyats", els comtes de Vilallonga, [illegible] Sotomayor, [illegible] amb [illegible]. [illegible]: les eleccions del 1 [illegible] dels 14 diputats [illegible] Lunya 10 eren socis del Foment del Treball [illegible]; dels [illegible] de l'Institut del Foment del Treball [illegible]. [illegible]

[illegible]

[illegible] (10)

[illegible] burgesia catalana [illegible] la defensa [illegible]. La batalla del proteccionisme és una clara mostra d'això.

La seva influència [illegible] sobretot si se'n té en compte [illegible] profundament conservadora, i que per tant no [illegible] considerables. L'conservadorisme per la burgesia catalana [illegible] mal'hi que no li vingui [illegible]. La Comissió de valoracions i [illegible] pels catalans i durant molts anys presidida per Rocha i Galès; i per aquesta Comissió passaven tots els projectes de carrets de comerç i totes les mesures arancelàries.

No totes aquests elements se'ns [illegible] que els burgesos catalans no estaven marginats ni del poder ni de la vida política. Per l'contrari, defensaven els seus interessos [illegible] no en van ser [illegible] del proteccionisme, del mercat [illegible] colonial, i de la defensa de l'ordre públic. I tot això [illegible] l'ordenament del sistema de la Restauració. Clar està que [illegible] "servidumbres" al sistema; com també, [illegible] política, [illegible] no [illegible] [illegible] o com [illegible] [illegible].

NOTES

1º Isidre Nolas, [illegible], volum I, pàg. 11.

2º C rner i Lujà, [illegible], volum VI, pàg. 35.

3º Jo[illegible], pàg. 136.

4º C rner y Lujà, volum VI, pàg. 110.

5º Los Novistas y Modernistas [illegible]. Barcelona, L'Avenç, 1893.

6º Idem.

7º Idem, pàg. 18-19.

8º Iri[illegible], "El somni del cercol com av d'or", L'Veu de Catalunya, 6 de febrer de 1905.

9º Prat de la Riba, "L'home nou de Barcelona", L'Veu de Catalunya, 27 de setembre de 1901.

10º Portada de Nou Jocs florals. Lletra de [illegible] en la festa literària oferta pel cos social del Centre Català el dia 11 de març de 1906.

[illegible] 1868-1914

[illegible] mercat ultramarí va ser profitat d'una [illegible] sectors [illegible] industrials e triats dins l'Estat-ciá. Llavors, l'expansió [illegible] les colonies representà per la indústria tèxtil e llana un vertader "vàlvula de escapament" que alentí i fins retardà la crisis d'[illegible] llarga durada de l'Estat-ciá.(1)

Des del 1880 el desenvolupament de la indústria tèxtil, preferentment el sector cotoner, entrà en una fase d'estancament provocada per les dificultats que se trobaven en el mercat de consum interior, que estava llavors sotmés als efectes de la crisi bladera. La manca de consistència del mercat interior i la pràctica nul·la competència d'importació en este sector de la indústria tèxtil provocà una crisi en el sector cotoner de greus proporcions: tancament de fàbriques, atur, incidents, etc.(2)

Fou en aquest moment quan la pressió política de tots els sectors proteccionistes -fabricants castellans, cotoners catalans- obtingué els primers resultats positius: la Llei de relacions comercials amb les Antilles del 20 de juliol de 1882. A partir d'aquest moments, amb posteriors mesures proteccionistes, el comerç d'importació de manufactures tèxtils a les colonies, Cuba, Puerto Rico i Filipines, assolí unes xifres considerables i evità la crisi de sobreproducció provocada per la manca de consum del mercat interior espanyol.

Veiem ara les diferents etapes del comerç colonial a finals del segle XIX.

1. Cuba, 1778-1898.

L'any 1894 l'exportacions espanyoles es de 3 milions de pesetes a Filipines, 6 a Puerto Rico i 65 a Cuba: en total uns 75 milions de pesetes aquestes xifres eren també per un quart del comerç amb les colonies espanyoles estava en mans de nacionals estrangers, sobretot els Estats Units i Gran Bretanya, que a Cuba [illegible] controlaven el 70% de les importacions i el 39% de les exportacions.

(1)

La major part de les exportacions espanyoles eren productes agraris, sobretot vi, puix que la meitat de les exportacions de manufactures es decidí entre l'any 1778 i 1820 sols va pujar d'un 2 a un 5 tn. anuals.

2º CICLE. 1820-1891.

Els efectes de la Llei de relacions comercials significà un increment de les exportacions espanyoles. La mitjana per aquesta etapa de les exportacions a Cuba passà a uns 30 milions, a Puerto Rico a 15 milions i a les Filipines d'uns 3 milions: total uns 115 milions. La metròpoli se converteix en el primer subministrador de les seves colonies i l'exportació de productes manufacturats, teixits de cotó i calçats, es feren ó més importants que la dels productes agraris. Del 1886 a 1890 la mitjana anual d'exportacions de teixits de cotó es de 3.315 tn., vuit vegades superior a la de l'etapa anterior.

3º CICLE. 1892-1936.

La pressió dels sectors proteccionistes assolix la seua victòria en la reforma arancelària que significà el nou arancel cubà del 21 de desembre de 1891. Aquest arancel venia a obligar a les colonies espanyoles a comprar els excedents de la metròpoli. Això donava als productes espanyols una situació de privilegi i propiciava el creixement del mercat colonial en perjudici dels interessos d'altres països, sobretot els dels Estats Units.

L'enfrontament comercial amb els nord-americans esclatà per la promulgació del tarifa de McKinley, el 1890, provocà l'aplicació de les noves tarifes fixades per aquests com a represàlia per les mesures proteccionistes espanyoles. La interrupció d'aquest intercanvi comercial i l'esclat de la insurrecció a Cuba i Filipines provocaren, així, una caiguda de les exportacions espanyoles a les colònies.

Així, del 1891 al 1897 la mitjana anual de les exportacions descendí més d'un 40% en valors constants, i a Cuba fins un 71%, i a Filipines d'uns 20 milions: a uns 3 milions.

[illegible] el comerç [illegible] amb [illegible] colònies i comparat-lo amb les exportacions a França, principal mercat internacional, [illegible] resultats.

[illegible] 1898-1906 (en milions de pessetes)

Any	TOTAL	FRANÇA	TOTAL COLÒNIES	% COLÒNIES/TOTAL
[illegible]	[illegible]	315	72	10'5
1896	727	338	86	12
1897	729	298	77	10'7
[illegible]	765	358	76	10
[illegible]	896	316	106	12
1900	927	325	117	12'5
1901	932	327	145	15'5
1902	789	259	183	23
1903	769	205	173	22'5
1904	672	174	173	26
1905	869	333	205	23'5
1906	1083	182	339	31'5
1897	1074	254	364	34
[illegible]	918	321	107	11'5
1899	868	350	101	12
1900	[illegible]96	217	87	10'5
1901	790	176	74	9'5
1902	850	174	73	8'5
1903	975	219	82	8'5
1904	996	213	93	9
1905	993	207	88	8'7
1906	937	176	73	8

("Estadísticas de Comercio Exterior de España")

Se veu clarament a la taula com es produeix un increment constant de les exportacions espanyoles a les colònies fins superar, l'any 1896, el volum de les exportacions a França. Així, el resultat de la balança comercial espanyola serà positiu solo sis anys en aquest període: el 1898 i 1899, en el gran moment de les exportacions de vins a França, que s'afluixarà clarament amb les plagues, i després el 1896, 1897 i 1906, gràcies a les exportacions a les colònies; també hi haurà un resultat positiu l'any 1904, però les xifres son [illegible]

Es important veure com el mercat colonial passa a representar els anys 90 un [illegible] d'una quarta part de les [illegible]

[illegible] 1897 [illegible] 1898 [illegible], [illegible] les xifres [illegible] posteriors al 1898 [illegible] rectificades, [illegible] "Registre", [illegible] colonials [illegible] [illegible].

La pèrdua [illegible] fou un [illegible] per no [illegible] 1897 s'hauria [illegible] per a la producció [illegible] exportació [illegible] per les exportacions [illegible] les [illegible] possibilitats de consum.

Veiem [illegible] exportacions a [illegible] colònies, [illegible] per comprar [illegible] no solament [illegible] de [illegible] sinó [illegible], també [illegible] per les exportacions espanyoles.

COMERÇ [illegible] 1885-1906 (xifres rectificades en mil·lers de pts)

Any	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible] (18[illegible])
1885	[illegible]	11.015	3.991	73.387	[illegible]
1886	[illegible]	[illegible]	[illegible]	86.079	[illegible]
1887	[illegible]	[illegible]	[illegible]	77.837	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1889	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1890	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1891	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1892	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1893	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1894	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1895	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1896	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1897	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1898	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1899	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1900	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1901	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1902	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1903	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1904	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1905	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1906	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible] "[illegible]", [illegible] [illegible] [illegible]

nyol- [illegible] i co[illegible] c'est colonial, [illegible] petits [illegible] d'exportació [illegible] d'exportació [illegible] i si tenim en compte [illegible] fàcils de [illegible] nostre.

Així, el mercat colonial, [illegible] exportació [illegible] mercat interior [illegible] sinó també per [illegible] colonials un control. El mal [illegible] interior no [illegible] colonies [illegible] que no pot [illegible] nivell intern [illegible] nivell intern [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] - la "[illegible]" [illegible]-. [illegible] [illegible] [illegible]

- [illegible]

[illegible] con [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]

nías. [illegible]

[illegible] algodón [illegible] 1897 [illegible] 1897-1899. [illegible] 1897-1899. [illegible] 1897-1899.

[illegible]

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	301	[illegible]	[illegible]
1896	11.107	562	14.118	3.546
[illegible]	11.[illegible]	[illegible]	14.[illegible]	[illegible]
[illegible]	15.[illegible]	[illegible]	17.[illegible]	[illegible]
[illegible]	21.[illegible]	[illegible]	26.[illegible]	[illegible]
1900	22.[illegible]	[illegible]	27.[illegible]	[illegible]
1901	26.[illegible]	1.[illegible]	34.[illegible]	[illegible]
1902	33.267	5.[illegible]	50.[illegible]	5.[illegible]
1903	43.662	8.[illegible]	62.676	2.[illegible]
1904	50.[illegible]	[illegible]	69.[illegible]	[illegible]
[illegible]	54.[illegible]	[illegible]	66.[illegible]	[illegible]
1906	56.[illegible]	[illegible]	63.[illegible]	[illegible]
1907	65.[illegible]	1.[illegible]	79.[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	1.[illegible]	39.[illegible]	[illegible]
[illegible]	20.[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1910	25.[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1911	15.[illegible]	[illegible]	16.[illegible]	[illegible]
1912	15.697	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1913	15.[illegible]	115	16.[illegible]	[illegible]
1914	17.[illegible]	[illegible]	19.[illegible]	[illegible]
1915	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1916	18.525	579	20.318	2716

("Estadísticas del Comercio Exterior de [illegible]")

Las conclusiones [illegible] son:

- Las exportaciones de productos de algodón [illegible] todos los textiles, un [illegible] del 80 %.

- Las exportaciones de tejidos de lana [illegible] el clima de las colonias [illegible] tejido, [illegible] no son [illegible] vida de la [illegible] ?. [illegible] cia [illegible] por la [illegible] exportaciones [illegible]

[illegible] ció, [illegible] molt més [illegible] producció [illegible] Calonge, però [illegible] molt més [illegible] producció [illegible] cotoners i llanes, [illegible] del [illegible] una exportació [illegible] del bivarrejat de [illegible] producció [illegible] colònies i altres, [illegible] llanes, [illegible] quantitats molt [illegible], formen part [illegible] de fer [illegible] de manera diferent [illegible] del [illegible] colònies. No obstant, [illegible] llanes [illegible] com [illegible] foren [illegible] l'interior [illegible] molt més [illegible] desenvolupades, però potser [illegible] són [illegible], en part, [illegible], que [illegible] industrials llanes [illegible] molt més [illegible] al sistema polític [illegible] no pas els cotoners. De totes maneres, [illegible] són hipòtesi [illegible] caldrà treballar molt més.

Direm, finalment, [illegible] representatives [illegible] del total producció cotoners les exportacions [illegible] colònies. [illegible] així, [illegible] uns càlculs aproximats de la quantitat de [illegible] de cotó que significaven les exportacions de teixits i de fils [illegible] colònies i les comparem amb les [illegible] de cotó de floca importat (5).

[illegible] DE LA PRODUCCIÓ TOTAL [illegible] DE LES EXPORTACIONS [illegible]

Any	M. cotó importat	T. [illegible] exportat	T. [illegible] exportat	[illegible] de cotó de floca	[illegible]
1890	49.030	4.[illegible]	--	5.[illegible]	11'8
1891	60.750	5.[illegible]	--	6.[illegible]	11'6
1892	61.459	7.[illegible]	221	10.1[illegible]	16'5
1893	53.520	1.[illegible]	894	12.0[illegible]	30'5
1894	68.192	8.[illegible]	910	13.[illegible]	1[illegible]
1895	71.[illegible]	7.[illegible]	899	10.70[illegible]	11'[illegible]
1896	59.111	9.[illegible]	1.[illegible]	17.1[illegible]	[illegible]
1897	75.960	10.[illegible]	1.869	14.626	19'3
1898	65.[illegible]	5.[illegible]	1.0[illegible]	8.6[illegible]	1[illegible]
1899	[illegible]	5.[illegible]	[illegible]	8.[illegible]	1[illegible]
1900	66.200	5.[illegible]	1.097	7.[illegible]	11'0
1901	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1902	[illegible]	[illegible]	[illegible]	5.296	[illegible]

([illegible] [illegible] [illegible])

[illegible] de la producció colonial [illegible] 1900, [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] cubana:

Período	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]
1900-1904	[illegible]	[illegible]

([illegible] Estadística del Comercio Exterior [illegible])

[illegible] colonias y [illegible] exportaciones [illegible] importaciones cubanas, [illegible] total de las importaciones de productos coloniales:

Período	[illegible]	[illegible]	[illegible]
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
1900-1904	71.[illegible]	[illegible]	29.6 %

([illegible] Estadística del Comercio Exterior [illegible])

Los [illegible] importaciones [illegible] productos coloniales [illegible] en el período 1900-1904. Las importaciones españolas de productos coloniales [illegible] pueden considerarse, en su "[illegible]" casi "coloniales", de [illegible] procedencia [illegible] de las colonias, [illegible] con las exportaciones textiles.

La pérdida de las colonias provocará una crisis económica [illegible] que significó por el cese [illegible] importación [illegible] importación de productos coloniales [illegible] no podían [illegible] monopolizar [illegible] españolas con [illegible] las [illegible] españolas que las [illegible] colonias [illegible] ocasionará [illegible] al Estado.

Las pérdidas [illegible] las [illegible] españolas en [illegible] no [illegible] fue [illegible] [illegible] la circulación [illegible] de [illegible] billetes en [illegible] circulación [illegible] un [illegible] importante [illegible] la [illegible] circulación [illegible] [illegible] billetes. [illegible], el [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] consum [illegible]:

any	Cot. pta.	any	Cot. pta.	any	Cot. pta.
1885	46'2	1 [illegible]	35'1	1895	40'1
1886	35'	1 [illegible]	38'7	1896	39'9
1887	46'8	1[illegible]	31'1	1897	36'5
1888	46'5	1[illegible]	30'5	1898	26'3
1889	45'7	1[illegible]	36'7	1899	29

(7).

L'any 189[illegible] v[illegible] r[illegible] any c[illegible] t[illegible]dic dones la possibi[illegible] se d[illegible] v[illegible] a un 30 [illegible] [illegible]ducció l'any [illegible]nterior. Les enormes despeses de la guerra colonial havien enfonsat l'estat espanyol. Entre 1891 i 1898 Espanya havia enviat a les seves colonies, [illegible] 400 milions per un valor total de 1.7 milions de pesos. Si els hi restem les importacions [illegible] rebudes [illegible] [illegible] ens dona un saldo en favor de les exportacions de 1[illegible] milions, el equivalent a les importacions totals de les colonies [illegible] 1895 i 1896.(8)

L'expansió colonial espanyola i les colonies després del 1898, no serà vistes com una font de milions fins per l'any 1899, [illegible] demostra una recuperació del mercat interior però no solucionà cap dels problemes de fons [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

Dos corrents van confluir en el naixement d'aquesta [illegible] de la nostra història. L'corrent més polític i més [illegible] federalisme i representat per Valentí Almirall, i l'altre [illegible] de caire culturalista que formava el nucli [illegible] "Jove Catalunya".

Valentí Almirall intentà d'aglutinar [illegible] de Catalunya, [illegible] de la dècada del 70, [illegible] comú, interclassista, que [illegible] plantejament de principi [illegible].

Després de la fundació del [illegible], l'any 1879, i de la celebració del II Congrés Catalanista, l'any següent, Almirall donà el pas més important cap a la consecució d'un objectiu unitari que va trencar amb el federalisme de Almirall. És en aquest moment que el reduït moviment catalanista està més polaritzat entre el grup d'Almirall i els intel·lectuals de [illegible], que el 1882 passà del [illegible] s'havia convertit en diari, en un instrument polític [illegible] car un real unitat i per aquest motiu Almirall es desvincula de la direcció federal de Madrid. Les [illegible] per la nova volta d'Almirall no [illegible] forces [illegible] no podí Almirall continuar sent un sucursalista de la direcció central del Partit. Sols des de una posició política [illegible], podia, més o menys, mantenir el seu projecte polític, encara poc estructurat, de [illegible] de l'[illegible] catalanista.(1)

La fundació de la [illegible] l'any 1882, [illegible] tots els [illegible], [illegible] en la part de La [illegible] Almirall, al [illegible] Catalanista, de l'any següent, [illegible] federal i política del [illegible] de [illegible] un [illegible] política [illegible].

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible]

Amb el [illegible], [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]

ció no continuen, [illegible] de la burgesia catalana [illegible] la com per una resta classe [illegible] polític segueix [illegible] procedeix el [illegible], com és el cas de l'Almirall. Poc confiança podia donar un [illegible] polític d'Almirall a una classe que [illegible] liberalisme democràtic, i molt menys en moments de crisi.

Però, també ajudà al fracàs del projecte polític d'Almirall l'esclatament de problemes interns que rosegaven el Centre Català des de la seva formació. L'organització catalanista [illegible] ció d'Almirall no hi havia aconseguit aglutinar a la burgesia catalana i representava poc més dels grups que el van fundar: sectors il.lustrats de la mitjana burgesia, professions liberals, intel.lectuals i alguna personalitat del món econòmic, amb [illegible] ideològiques, al no haver hi una possible [illegible] política [illegible], [illegible] a primer pla, [illegible], com la pugna [illegible] entre la "Jove Catalunya" [illegible] amb [illegible] amb [illegible] tradicionalista [illegible] que no [illegible] [illegible] per liberalisme democràtic, era lògic [illegible] [illegible] tic d'Almirall. Així Almirall quedà [illegible] del nou nacionalisme catalanista i lluny del camí que seguia la burgesia.

Almirall fou, com va dir Prat de la Riba, "el precursor" del que anys després, en circumstàncies polítiques diferents, [illegible] Lliga Regionalista.

L'allunyament polític d'Almirall comportà el 1894 la sortida del Centre Català dels seus [illegible] fundadors i últims [illegible]: Àngel Guimerà, Lluís Domènech, Joan Josep [illegible], [illegible], [illegible], Lluís [illegible], [illegible], [illegible], [illegible]. Tots ells es [illegible] política [illegible] en [illegible] Centre Català [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] del còdic civil i [illegible] la [illegible] català. L'any [illegible] i [illegible], [illegible] la Comissió de relacions de la Lliga de Catalunya i [illegible] tic del Centre Escolar Catalanista, es convertí en el [illegible] [illegible] d'aquest i [illegible] col.laboració [illegible] [illegible] del moviment catalanista, participà en una vint [illegible] [illegible]. Durant aquesta campanya, "la primera vic [illegible] del catalanisme", Verdaguer i els seus col.laboradors [illegible] [illegible] nombrosos nuclis catalanistes i en creaven de nous, com el Foment Catalanista de Barcelona i l'Associació de propaganda Catalanista.(3).

Del nucli de joves del Centre Escolar Catalanista en sortiren les més importants contribucions a la definició teòrica i política del catalanisme. La conferència inaugural del curs 1889 fou un discurs de Lluís Duran i Ventosa, fill de Duran i Bas, sobre la necessitat de crear el "patriotisme català", i el dia 1 de maig 1890 Lluís Iruretagoyena llegí "La pàtria catalana", amb la qual cosa es trencaven les bones relacions amb la Lliga de Catalunya i La renaixença no tenien altres possibilitats per a expressar el seu ideari "nacionalista" periòdicament a la premsa. Els seus únics mitjans d'expressió van ser el setmanari fundat per Verdaguer i Callís l'any 1891, La Veu de Catalunya, i la revista de Vilafranca del Penedès Les quatre barres, que fou el primer periòdic catalanista que utilitzà el subtítol de "nacionalista".

Aquests joves catalanistes malgrat el seu conservadorisme des de el primer moment es diferenciaren force de la Lliga de Catalunya i el seu plantejament molt més polític del catalanisme. El fet que tot i ser un grup reduit sense cap personalitat del món cultural o polític tinguessin un paper molt destacat a la campanya contra la reforma del còdic civil de l'any 1889, a la de creació d'una càtedra de dret català per la Universitat de Barcelona de l'any 1901 i per les seves socis vinculats als inicis del sindicalisme català i polític

del nucio [illegible], com [illegible] capital al Centre [illegible] co-
[illegible] [illegible] del qual en sortirien els principals polítics de la
Lliga Regionalista: Prat de la Riba, Cambó, Duran i Ventosa, Puig i
Cadafalch, Jaume Carner i Molas, etc.

El primer fruit de la campanya contra la reforma del codi
civil va ser l'ampli mobilització catalanista que se produí arreu
del Principat. Així, [illegible] noves [illegible] cions catalanistes, [illegible]
ins se revifaren [illegible] la campanya, i tot això creà [illegible] possibili-
tats per [illegible] [illegible] nclis més actius de Barcelona amb els esde-
veniments per les comarques.

L'any 1891, a iniciativa de la Lliga de Catalunya, se constuí la
Unió Catalanista com a confederació de tota mena de grups, periòdics
i personalitats disposats a treballar "en la propaganda de les idees
regionalistes i en la realització del programa del catalanisme".(4)
La Unió era el resultat d'un plà d'organització de la propaganda fet
per en Verdaguer i Callís com a secretari de la Comissió de Re-
lacions de la Lliga de Catalunya.

Després d'una sèrie de reunions preparatòries de la Unió Catalanista
que va tenir lloc el 15 de març de 1891 s'acordà convocar a totes
les entitats catalanistes a una nova assemblea a Manresa pel 25
de març de l'any següent on se discutirien i aprovarien unes Bases
per la Constitució Regional Catalana. També s'elegí una Junta Di-
rectiva presidida per l'arquitecte Lluís Domènech i Montaner i formada
pel advocat de Manresa Josep de Rubinat, el pintor d'Olot Joaquim
Vayreda, el comerciant de Sabadell Lluís Colomer i l'enginyer de Vich
i diputat del Partit Liberal Catalanista Enric Prat de la Riba, que
[illegible] [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] a Bases de Manresa predominà el criteri de
[illegible] [illegible] de la Lliga de Catalunya. El catedràtic de dret Joan Josep
[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible] ...ció al [illegible]. ...v...or i tradicionalista no donava solució a la problemàtica del moment polític que es vivia per arribar a la seva implantació.

El moment també [illegible] reclamava el sufragi universal i reivindicava el sufragi corporatiu, on el vot [illegible] predominant en el sí del moviment catalanista dels anys 90 d'un "vot liberal" profundament conservador, amb mercedes privilegiades per a la societat tradicionalista, privada de representació política.(4)

Vegem aquest altre conservadorisme i la mateixa abstenció de les masses per la problemàtica política el que motivaren les crítiques dels sectors més polítics del moviment catalanista. Verdaguer i Callís des de La Veu criticà el projecte pro-polític de la Unió Catalanista per la seva manca de concreció, per la seva excessiva complexitat i per que significava, de fet, la desaparició política del catalanisme.(5). Fent de la seva, [illegible] ser el secretari de l'Assemblea de Manresa [illegible] no havia participat en l'elaboració de les Bases, considera aquestes com poc útils. Segons ell, calia un autèntic programa nacionalista, amb uns principis clars sobre "l'independència de la pàtria", la seva organització interior i el govern de Catalunya. Calia un autèntic programa polític agitatori que servís pel combat no per les [illegible] elaboracions jurídico-institucionals.

Des d'aquest moment el moviment catalanista, que en aquest anys [illegible] cada cop més amb la Unió Catalanista donca el cop d'Almirall havia [illegible] sol, quedà marcat per la seva [illegible] les Bases de Manresa i això tindrà unes repercusions [illegible]. El fet que les Bases fossin un programa [illegible] en tots els aspectes d'una [illegible] relació entre el nacionalisme i el poder central [illegible] hipotecà [illegible] dur a la pràctica, mal-

[illegible]

[illegible] ció [illegible] polí[illegible]
[illegible] cipal activi[illegible] polí[illegible] [illegible]

[illegible] cap manera l'establiment [illegible] política [illegible] sin a la realització del somni. Així, per exemple, a l'Assemblea de Reus de l'any 1893 [illegible] Corominas [illegible] la necessitat de participar [illegible] Unió Catalanista no [illegible] participava [illegible] eleccions provincials per [illegible] la composició [illegible], i d'una manera clara la Unió [illegible] política [illegible].(6)

El règim [illegible], les [illegible] polítiques espanyoles i la composició [illegible] directora del moviment [illegible] no [illegible] en la política [illegible] havia [illegible] Lliga, [illegible] per la seva [illegible], periòdic molt més [illegible] a [illegible] la Lliga [illegible] la Unió, eren [illegible] de [illegible] el catalanisme [illegible] i [illegible] si [illegible] del joc de les [illegible] espanyoles.

Però aquesta [illegible] ció del [illegible] [illegible] també [illegible] [illegible] [illegible]

1913, [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible] l'[illegible] i [illegible]
[illegible] l'[illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible] per [illegible] les eleccions [illegible] l'[illegible] entre els estudiants [illegible] de l'Ateneu Jaume [illegible], [illegible] a l'elecció d'un candidatura de coalició en [illegible] dels més reeixits [illegible] de [illegible] [illegible], en [illegible] dins del [illegible], [illegible] a la junta de l'Ateneu, que en aquell moment [illegible] la tradició cívica més rellevant de Barcelona, [illegible] cultura i potser [illegible] de la nostra universitat.

La victòria [illegible] de la nova junta de l'Ateneu va ser [illegible] per [illegible] [illegible] general del curs pronunciat per Cuatrecasas, [illegible] 1[illegible], en el qual, entre altres coses, es provocà la [illegible] [illegible] de la [illegible] entre els estudiants d'aquell moment, [illegible] "perquè un model legal per fer-ne un de nou", com digué [illegible] (1), és a dir, [illegible] per l'oficialitat del catalanisme.

[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible] per [illegible] ció [illegible] solidà [illegible] de Lliga de Catalunya i el Centre Escolar.

La premsa d'aquests dies publicà el mani[illegible] del rei Jordi d'estabilitat política i volgué donar-se per satisfeta amb la llui[illegible] la crisi per la nova independència [illegible] contra el catalanisme. La repressió colpejà sobretot la premsa catalanista; [illegible] foren clausurats per un període [illegible] Port de la Pau i Alcover procedí per ofenses a l'exèrcit, es prohibiren les edicions catalanistes que, com "La Veu de Catalunya", hagueren de convertir-se en hisendes de protesta.

La resposta dels catalanistes i de bona part de la premsa de Barcelona, menys el Brusi, per la desproporcionat de les sancions va permetre al Centre Escolar llançar una campanya de protesta nacional contra la repressió: la campanya de la barretina. Del 15 al 20 de març milers de barcelonins es passejaren pels carrers amb la barretina. El dia de sant Josep, per exemple, hom calculà un mínim de cinc mil persones per la Rambla i passeig de Gràcia portant barretines catalanes com a símbol de protesta i resistència.(10)

La plena campanya de la barretina la Unió Catalanista publicà un manifest titulat "El Poble Català" del que s'en van fer 100.000 exemplars. El manifest, que està datat el 16 de març, era una resposta a les acusacions de subversiu que s'hi feia al catalanisme:

> "I si el Centre mateix ha treballat a l'ombra per arribar a la realització dels seus ideals...davant es el nostre programa d'ensenyança, el de les Bases de Manresa; davant es el nostre programa Bases dins Catalunya"(11)

Des de llavors [illegible] portà a primer pla [illegible] tòria, tal fent [illegible] manifest del 16 de març del 1917 [illegible] "Per [illegible] per tots".

[illegible] Centre Escolar [illegible] ció de Barcelona [illegible] Diputació, [illegible] Ateneu [illegible] Lliga [illegible] manifestacions.

El 25 d'abril [illegible] Unió Catalanista [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1º [illegible] ; [illegible] ,
[illegible], Barcelona 1915; Antoni
[illegible], [illegible], [illegible] 1926; [illegible] ,
[illegible], [illegible] ,
[illegible], 1976; [illegible], [illegible], Barcelona ,
1974; i Jo[illegible] J. [illegible] no, [illegible] y [illegible] del c[illegible]-
ri[illegible], [illegible], 1973.

2º [illegible], [illegible], Barcelona 1971.

3º [illegible], [illegible], p[illegible]. 15-16.

4º [illegible], [illegible], Revista Jurídica [illegible], 1975.

5º [illegible].

6º [illegible], p[illegible]. 145 - 146.

7º [illegible], Barcelona 1895; [illegible] REUS, Barcelona 1895; [illegible], Barcelona 1902.

8º [illegible] (Tour sur), Barcelona 1907.

9º Joaquim [illegible], Catalonia, p[illegible]. 61.

10º No era el primer cop que a Barcelona s'utilitzaven les barretines com a forma de protesta. Ja en abril de 1832 hi va haver una manifestació amb barretines protestant per la política econòmica del govern. Vegeu Eduard, [illegible], p[illegible]. 142-144.

11º [illegible] "El Poble de Cat là", 16 març 1897.

12º [illegible]. Article: "Moviment catalanista" de J. [illegible] i Cr[illegible].

13º [illegible], Barcelona, [illegible], 1899, p[illegible]. 14-15.

14º [illegible], p[illegible]. 1o.

C[illegible] I

[illegible]

- C[illegible] I L[illegible] C[illegible] COLO[illegible] L L

- L[illegible] NOV[illegible] POLI[illegible] [illegible] D[illegible] L[illegible] UNIC[illegible] C[illegible] [illegible]

- L[illegible] GU[illegible] [illegible] [illegible] [

CATALUNYA I LA GUERRA [illegible]

La catalanistes van del primer moment de l'esclat[illegible] de l'insurrecció cubana, el 24 de juny del 1895, van donar gran importància al conflicte. La premsa catalanista, principalment la [illegible] va lamentar la pèrdua pels patriotes cubans per les greus repercussions que podria tenir a Catalunya, en especial sobre les exportacions de productes tèxtils catalans, en gran increment en els darrers anys. A mesura que el conflicte colonial s'agreujava les crítiques dels periodistes catalanistes se centraven en la burgesia del Principat. Aquesta era acusada de "egoista", d'estar sols preocupada pel seu propi benestar, per sobre de qualsevol forma de política centralista que tenien fins la direcció política i les possibles solucions al conflicte cubà.

En general els periodics catalanistes, tant La Renaixensa com La Veu, no atorgaven cap ala insurrectes cubans, sent així, enmig de premsa majoritària, els únics grups d'opinió que veien una lògica, unes causes justes, en la lluita dels insurrectes. Però la més dura crítica anava sempre cap el "españolismo castellanista" de la burgesia catalana que no veia les arrels de tot el problema colonial en la manca de llibertat, i que aquesta lluita, a la curta o a la llarga, tindria una repercussió en Catalunya (1).

La Renaixensa

En un article veritablement profètic, Prat de la Riba deia en Ivern a principis del 1896 (2), que la culpa de la guerra colonial era dels catalans que consentien que governés el país una gent inepte i que no lluitaven per la seva autonomia. "Deixar governar", deia Prat, "es fer-se responsable, consentir en una política nefasta"(3). Dins del nou estil periodístic de La Renaixensa, introduit per la gent del Centre Escolar Catalanista, el centre fonamental serà la crítica a la burgesia catalana per la seva manca d'esperit crític enfront del sistema centralista. Era una política que cercava, com la d'Almirall, el desvetllament de la consciència de la classe dominant catalana perque assumís un paper de rellevància, de part dirigent, molt més ampli, davant de la pro-

da crisi, que segons Prat, s'apropava. La guerra colonial podia ser el detonant, podia significar, en l'opinió de Prat, "l'inici del càstig a que s'ha fet acreedor l'industrialisme exagerat de la nostra gent i el seu menyspreu per tots els interessos que no son els exclusivament materials"(4).

Aquesta crítica, persistent, incisiva, es troba a la major part dels articles polítics de La Renaixensa, La Veu, Lo Regionalista, etc. El adreçar-se a la burgesia per fer-li veure el que podia passar de persistir en l'acceptació de la política dels governs centralistes era el tema constant, donde la ficta identificació de posicions entre la classe dominant catalana i els polítics de la Restauració, semblava com si sols pel fet de la consecució de l'arancel proteccionista del 1892 i l'augment immediat de les exportacions a les colonies, aquest donava així sortida als excedents, hagués desaparegut tota crítica a l'administració i a la política econòmica i colonial dels governs. Però no sols era una aparença sino que hi havia una identificació clara de les principals corporacions econòmiques, Foment, Cambra de Comerç, etc. amb la política oficial.

El Foment del Treball Nacional, que era la més nombrosa e important corporació de la burgesia industrial i comercial de Catalunya(5), mantenia excelents relacions amb els governs conservadors. Cánovas havia estat nomenat soci d'honor després del 1892; a ministres proteccionistes, com Navarro Reverter, el Foment i altres entitats econòmiques catalanes els hi aixecaven monuments en vida (6). L'agraïment del Foment a la política proteccionista de Cánovas va arribar al punt de proposar la Junta directiva d'aquesta corporació, en la sessió del 7 d'abril del 1897, celebrar una gran exposició de les industries nascudes i desenvolupades "al amparo del vigente arancel" (7). L'exposició fou inaugurada el juny del mateix any per Navarro Reverter, en nom de Cánovas, i constituí un veritable homenatge dels fabricants i exportadors catalans a la política proteccionista i al mateix sistema creat per Cánovas del Castillo.

Aquesta actitut dels fabricants indignava a la premsa catalanista. La Renaixensa, en un article titulat "Señores del Fomento", criticava el homenatge a Navarro Reverter i recordava als barcelonins que "ellos que fabricants son catalans", que devien estar en "contra del govern de Cánovas i de tots els que ajuden a enfonsar a Espanya" i que devien adonar-se de les conseqüències del conflicte colonial que acabaria per empobrir a Catalunya (8).

Però aquestes crítiques de la minoritària premsa catalanista no preocupaven gaire als "señores del Foment". Aquests estaven preocupats per altres coses: perque trobaven dificultats per transportar a les colònies els seus productes, perque la companyia Trasatlántica no havia pactat l'increment de les exportacions a Ultramar. Cada cop que marxava un vaixell a Filipines i deixava al port de Barcelona uns centenars, o milers, de tonelades de productes que no hi cabien, llavors sí que protestaven airadament els fabricants del Foment (9).

Els fabricants catalans, representats pel Foment, no només no estaven en contra de la guerra colonial, sino que felicitaven els militars espanyols per les seves victòries que celebraven com propies. El general Polavieja, va ser felicitat per la Junta del Foment per la presa de Cavite i se decidí enviar un obsequi als soldats espanyols en Filipines (10). A la Junta del Foment el que li preocupava a mitjans del 1897, era millorar les condicions dels aranzels i crear una comissió especial de socis que analitzés les noves possibilitats d'exportació a les Filipines (11).

Un mes abans de la mort d'en Cánovas, el ex-president del Foment i diputat conservador per Barcelona, Joan Puig i Saladrigues, va visitar de cap del govern en nom d'aquesta corporació per demanar-li l'activació d'un nou aranzell cubà, donat que se jutjava massa elevat el de 1892. La resposta de Cánovas fou afirmativa sempre que les autoritats cubanes no s'oposessin. El dirigent del conservadurisme va prometre també la preparació d'un aranzell per les Filipines (12). Les relacions entre el Foment i el govern Cánovas no podien ser més cordials, amicals i cordials. Fins l'elecció de Puig i Sal[illegible] com diputat, [illegible]

encara era president del Foment, havia estat possible per l'intervenció de Navarro Reverter que ordenà la seva inclusió en la candidatura governamental conservadora. Tot això feia que les relacions entre la Junta del Foment i els principals representants del partit conservador a Barcelona, en especial Planes i Cosela, fossin molt estretes fins provocar les ires de la premsa catalanista.

Prova d'això era l'actitud del Foment davant de la guerra colonial i els fets relacionats amb l'arribada a Barcelona del general Polavieja després d'haver estat capità general de Filipines. Polavieja, home amb gran experiència en lluites colonials, havia estat capità general de Filipines sols uns pocs mesos. Acusat de cruel i dur, del afusellament injustificat de Rizal, havia però aconseguit alguns èxits militars en front els insurrectes tagals. Al març del 1897, davant de la negativa del govern d'enviar-li 20 batallons expedicionaris, dimití del seu càrrec. Així, la rebuda que una serie d'entitats econòmiques de Barcelona preparaven al general Polavieja era un homenatge a un notori representant del militarisme colonialista, defensor de la solució militar del problema colonial. Al mateix temps la rebuda triomfal al general dimitit era una acció de protesta davant de la política "feble" del govern Cánovas amb els insurrectes de les colonies.

La Junta directiva del Foment discutí la participació o no de l'entitat en l'homenatge al general. Malgrat que algun soci, com Joan Cosia, va objectar que "el Fomento debe reservarse" i que Polavieja "no ha pacificado totalmente la isla por lo que es exagerado el proyecto de arco de triunfo", s'imposà el criteri del president, Joan Sallarés i Pla: el Foment participava al homenatge i al aixecament de l'arc triomfal perque amb això "se festeja no sólo al caudillo sino al ejército que derrama su sangre por la patria"(19).

Agreujat el problema colonial al llarg del 1897, la mort de Cánovas i la formació d'un govern liberal, ompli de temors i preocupacions als fabricants catalans. Els polítics del partit liberal no havien tingut bones relacions amb els industrials proteccionistes i en concret amb

el Foment. Cánovas havia estat la figura clau de l'edifici polític de la Restauració i també del proteccionisme, la seva mort en moments crítics per la guerra colonial podia tenir, com preveia Sallarés, "consecuencias incalculables" (14).

També la premsa catalanista, al comentar la mort del vell dirigent conservador, valorava amb preocupació el futur. Per Narcís Verdaguer i Callís, director del setmanari La Veu de Catalunya, la pervivència de Cánovas en la qüestió colonial podia donar pas, ara després de la seva mort, a les pressions "dels patriotes del seu partit i dels diaris espanyolistes"(15). L'opinió de La Renaixença era que la mort de Cánovas precipitaria els esdeveniments cap un possible desastre perquè els partits dinàstics no donaven cap solució a la guerra colonial. Pel diari catalanista l'única solució estava en un canvi polític que possibilités una més gran participació del poble en la política, incorporant-hi les regions que tenien vida pròpia, com Catalunya. Si això no s'aconseguia, la possibilitat d'una crisi política, dins de la qual una nova guerra carlina no faria més que complicar-ho tot, era cada cop més gran (16).

Però la preocupació dels homes del Foment es contagiaven intencions del nou govern liberal de Sagasta. La qüestió no era únicament que amb el canvi de govern quedés bloquejat el nou aranzell cubà, que just en el moment de la mort del Cánovas solo hi mancava la signatura de la Regent (17); ni que el nou aranzell de drets fos considerat excessiu; no, el problema era la pretensió del govern liberal de donar un estatut d'autonomia a Cuba com intent de solució política de la guerra colonial. Això va ser el que mobilitzà els diputats catalans. Sallarés i Puig i Saladrigues, contrariats pel Foment, sols aconseguiren dels polítics madrilenys amb que van parlar llunyes possibilitats d'atur del projecte de llei: Gamazo, al que els homes del Foment qualificaven de "el proteccionista más caracterizado", digué que sols s'hi oposaria al estatut autonòmic si aquest més enllà del que consignava el manifest del partit liberal; el cap del govern, Sagasta, afirmà solemnement als comissionats del Foment que "nada más hacer" i que el futur go-

vern autònom tindría "cultius per fer aranzelis, i que si "si los cubanos se quejaban" -no respecte a les condicions del vigent arancel- "no habría más remedio que hacer nuevos sacrificios". Moret, ministre d'Ultramar, manifestà que estava disposat a ajudar a la producció nacional però els hi recomanà calma per tal d'evitar les protestes dels antillans (18).

El decret Moret de 12 de novembre del 97 que concedí un règim d'autonomia a les antilles espanyoles va néixer, pels industrials catalans, un greu obstacle per la seva influència econòmica en aquelles colonies. Malgrat que veien noves dificultats eren de l'opinió de que el govern cediría davant dels cubans sabien massa bé la fidelitat aranzelària a causa de que n'era responsable subsidiari del deficit colonial (19). Els proteccionistes catalans estaven convençuts de que el manteniment de la política proteccionista era necessària pel govern per mantenir les grans despeses militars. Sallarés creia en "la necesidad del mantenimiento de un régimen arancelario protector para que el país pueda seguir trabajando y hacer frente a la crisis que el sostenimiento de las costosas guerras coloniales motiva"(20)

Però de tota manera les possibilitats que l'estatut autonòmic donava als cubans feia que els homes del Foment no paressin d'anar a Madrid en comissions a demanar el recolgament d'entitats econòmiques, dels partits polítics, a veure de nou als ministres, a Sagasta, i, àdhuc, la Regent María Cristina (21). La pressió a totes les corporacions proteccionistes d'Espanya, a la Liga Vinícola, a la Asturiana, al Gremi de fabricants de Sabadell, al Institut Industrial de Terrassa, per fer una comissió conjunta que tingués com objectiu "oponerse resueltamente a la concesión de autonomía arancelaria al parlamento cubano"(22). Roberto Robiola, secretari general del Foment, anunciava a finals de novembre del 97 en una circular convocant a tots els socis de l'Associat, "la ruina de la industria y la marina...de ser ciertas las proposiciones del gobierno de conceder autonomía arancelaria"(23). El catalanisme s'havia apoderat dels industrials catalans: la comissió

socis de les diferents seccions industrials del Foment publicà un violent informe que qualificava de "nefasto" el projecte autonomista del govern que produiria "una herida mortal al país productor y a la soberanía de la nación" i proposava "impedir que se consume lo que fuera una desdicha nacional irreparable". Aquest informe "provocà una acció de una campaña enérgica" que denuncià davant de l'opinió pública la concessió de autonomia a les colonies com "atentatoria de las prerrogativas del Parlamento Nacional"(24).

En aquest estat d'excitació la Junta del Foment utilitzà qualsevol fet per manifestar la seva oposició a la política del govern Sagasta. Com en el cas den Polavieja, el Foment també participà activament en la rebuda oferida al general Weyler, destituit com capità general de Cuba per oposar-se al decret d'autonomia. La Junta en pes anà a veure al general, símbol de la política dura amb els patriotes cubans, tot i sabent que la seva participació en actes com aquest podia dificultar les gestions dels seus comissionats davant les autoritats de Madrid. Per Sallarés, com per tota la junta, la rebuda era un acte d'afirmació proteccionista (25).

Mentre els homes del Foment organitzaven una gran campanya de protesta, reunint diputats catalans, pressionant a la Diputació, convocant assemblees de comerciants, navilers i productors afectats per la futura autonomia arancelària cubana (26), la premsa política catalanista premia una actitud diferent.

La Renaixença des del primer moment s'havia manifestat d'acord amb la concessió d'autonomia encara que criticava la tardança del fet. I no sols això sino que criticava violentament a l'altre món per no aplaudir la mesura. De tota manera el diari catalanista considerava que això ja no serviria per acabar el conflicte, que era massa tard i que els patriotes cubans el que volien era l'independència. També començava a preveure un possible enfrontament militar entre Espanya i els Estats Units i creia que la marina era l'única possibilitat de la defensa espanyola (27).

La Junta Permanent de la Unió Catalanista envià el 2% de novembre un telegrama a la Reyent aprovant i aplaudint la nostra autonomista i afirmant que la salvació d'Espanya radica en el reconeixement de la personalitat de totes les regions i antigues nacionalitats (28). Tot aquesta actitud forma de la Mancomunitat en favor de l'autonomia cubana el que motivà que la Junta del Reyent, en el moment de rebre la premsa barcelonina la seva aprobació a la campanya autonomista cubana, li discorrinés no enviant cap felicitació al seu director, Àngel Guimerà (29).

Verdaguer i Callís també se mostrà favorable a l'autonomia cubana i en ala editorial de La Veu considerava la concessió com resultat de la lluita del poble cubà envers la seva llibertat i es preguntava si caldria que a Catalunya recorre els mateixos mitjans per aconseguir-la. Però lo més important de tot era per Verdaguer i Callís el que això era "la primera ruptura de l'edifici centralista" constituit així un precedent molt important per Catalunya (30).

Pels catalanistes l'exemple de l'autonomia cubana era un motiu important per plantejar la del Principat com única solució als greus problemes polítics i econòmics plantejats. Joan Josep Permanyer, dirigent de la Lliga de Catalunya i ex-president de la Unió Catalanista, dirigint-se als burgesos catalans des de la tribuna, ja catalanista, de l'Ateneu, afirmava: "vosaltres, industrials, ala que esteu les conseqüencies de les reformes de la metrópoli de Cuba, entengueu-ho bé, els pels d'una autonomia -la cubana- els caurà una altre autonomia, l'autonomia de la terra, l'autonomia vostre..no hi haurem d'anar més a Madrid a trocar pocies que s'us trepitgen, i a sofrir desprecis i desdenys que, al cap sobre vostre, a tota enavergonyeix"(31).

Els polítics catalanistes presentaven a més un gran sentit de l'oportunitat, la conseqüció de l'ideal autonomista com el principi de la resolució dels principals problemes que tenia el Principat; per ells, la futura Catalunya autònoma seria una realitat conciliadora i feliç. Amb un idealisme, realitat volien convencer els seus conciutadans per aconseguir-la: "cosa i treballadors, per l'interès de la pròpia co-

vació [illegible] el juri [illegible] [illegible] [illegible], a la v[illegible] [illegible] que han [illegible] [illegible] el Foment [illegible] [illegible] [illegible]

la regió i l'estat central. Apel·la a fets com ara, el dèficit provincial Vall Santjoanenc, presentà a la Lliga Regionalista de Barcelona una proposta per tal que la corporació demanés un concert semblant a l'que tenien les províncies basques (36).

Però res, en 1897, la reivindicació tenia un caire diferent per les circumstàncies polítiques en que tenia lloc. El 23 de novembre de 1897 el Fomento dirigí una exposició a la Diputació provincial de Barcelona perquè aquesta formulés una súplica al govern en el sentit de ser autoritzada a cobrar directament les contribucions indirectes i per tal concertés amb el govern, amb el ministeri d'Hisenda, una quantitat anual de contribució total i com ho feien les províncies basques i Navarra (37).

Fins principis de gener de 1898 no contestà la Diputació. El president Francesc Benet i Colom, després d'un debat en el ple, contestà al Fomento en sentit afirmatiu. La Diputació estava disposada a elaborar un projecte de concert amb l'estat per fixar cupos i contribucions (38). Ha important veure que aquesta reivindicació, que en principi es presenta de forma poc concreta, donca una diuen que sols es tracta de que la Diputació controli directament el cobrament de les contribucions i altres, el Fomento, insisteix en l'importància d'un concert entre la província i l'estat sobre el posterior repartiment dels diners recaptats, es una primera reivindicació anticentralista que es formulada d'una forma oficial per una entitat representativa de la burgesia catalana. Ha també significatiu que la Diputació, controlada políticament pels conservadors dels Planes i Casals, recolzin la proposta, que no va rebre una resposta, i negativa, del govern liberal fins molts mesos més tard.

La reivindicació del concert econòmic serà la bandera política del Fomento durant alguns anys i del moviment que se crei al seu voltant, en aquesta situació de crisi política i econòmica després del desastre, en sortirà un procés de desvetllament de la burgesia i les classes dirigents catalanes que es traduirà en tota una nova manera de defensar els seus interessos, de fer política.

Dels catalanistes la reivindicació del concert econòmic si bé era un important punt de contacte amb la nacionalització de l'administració, considerava que el plet, dels nous a nivell provincial, i no per tot Catalunya, era una errada. La Catalanista de Sabadell, revista editada a la Unió Catalanista i controlada pels socis del Centre Català de la ciutat vallesana, aplaudí novament que les Juntes de Barcelona ja tornaven a "treballar dels de veritables gestors d'un Concert per tot Catalunya i entusiasmat pel patriotisme de Joan Ballerés, president del Foment, ex-regidor i del Gremi de Fabricants de Sabadell i soci d'honor del Centre Català, perquè la seva reivindicació, la del Foment, es plantejés a nivell de tot el Principat (73).

LA NOVA POLÍTICA DE LA UNIÓ CATALANISTA

Un fet important es produirà en el sí de la Unió Catalanista a començaments de l'any 1901. En les eleccions per la renovació de la Junta Permanent s'imposarà la candidatura dels joves possibilistes. L'arquitecte Antoni Gallissà, col·laborador i amic de Domènech i Montaner, fou elegit president. La resta de la junta estava dominada per la personalitat de Jaume Carner, que feia de vice-president, i de Enric Prat de la Riba, el nou tresorer. Aquest canvi en la Junta Permanent tindrà repercussions importants per l'actuació del catalanisme en un any tant crucial com el 98. La primera gran oportunitat que se presentà a la nova direcció de la Unió per portar a terme la seva política sorgí amb motiu de les eleccions generals a diputats del març del 1898.

El moviment catalanista sempre havia estat molt contrari a la representació en el camp electoral d'aquells dels seus dirigents. Així l'any 91 s'abstingué en l'elecció a diputats del Memorial de Greuges presentant una candidatura en bloc a les eleccions de diputats pel districte de Barcelona. Les candidatures eren Angel Guimerà i Jordi Josep Lluhí, perdoni tots dos de la contrició que lliurà el Memorial al rei. Però la seva [illegible], que [illegible] en el [illegible] en un [illegible] [illegible] [illegible]

que el candidat governador, el conservador catalanista Permanyer i Vilanova s'oposava als nil·listes (40).

Havien format alguns individus, de personalitats més o menys catalanistes, de poc arrelament a electors com a candidats independents, o regionalistes. L'any 1900 Permanyer creà i impulsà, a partir de la Unió del Treball, les Bases per a regir les relacions entre patrons i obrers, intentà formar candidatures burgeses i s'entrevistà amb el nomenat de les corporacions econòmiques però no trobà mai cap candidatura proposta (41). Un any després, el catalanista Josep Pella i Forgas, un dels fundadors de la revista _La Renaixença_, que s'havia sortit de la Lliga de Catalunya per trobar-la massa política, es presentà com a candidat conservador, independent i regionalista pel districte de La Barceloneta però fou derrotat (42).

L'any 1893 la Lliga de Catalunya va estar molt ferma a vacil·lants davant les eleccions. En un manifest publicat el 29 de gener va prohibir als seus afiliats acudir a cap candidatura, ni votar a cap regidor per l'ajuntament de Barcelona, del que havia demanat la dissolució de tots els seus membres per immoralitat administrativa. Però, poc després, per pressió de Verdaguer i Callís, que creia necessari fer una candidatura representativa d'amplis sectors ciutadans, la Lliga s'adreçà als gremis de comerciants i a les corporacions econòmiques per tal que donessin els noms dels candidats més idònis per regidors. Malgrat que la Lliga envià circulars a totes els gremis les respostes foren molt poques i gens satisfactòries. L'apatia i el desinterès provocat pel frau electoral sistemàtic feia pels cacics havien arrelat en la major part de corporacions i entitats de la ciutat. De tota manera l'elecció d'uns pocs republicans, com el líder federal Emilio de Lostau, diputat provincial per Villafranca marcà els vots dels més seriosos, i tendí a l'alguns regidors independents i catalans, van fer veure als cacics catalans que la victòria electoral, encara que difícil, no era impossible.

Aquell any, 1893, la segona assemblea de la Unió Catalanista, celebrada a Reus, aprovà la ponència de Josep Coroleu sobre la participació en les eleccions municipals i la diputació provincial. Es pogué

[illegible] però, després [illegible] novembre arriva per les eleccions [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] presentà les Bases de l'acord com únic programa, a la seva manera als electors del districte es presentà com un veterà catalanista que tenia molt [illegible] el prog- ma de la Unió (48). La candidatura de [illegible], fet públic el 13 de març del 1907, fou [illegible] violenta pel diari de El Correo Catalán, que l'acusava [illegible] i [illegible] fede- rals, com pels republicans unitaris, [illegible] l'Ajuntament [illegible] reaccionari i [illegible] (49).

Les eleccions foren [illegible] pel març pels candidats [illegible] lidaris del possibilisme malgrat la derrota final. La Junta Permanent de la Unió, sobretot Carner i Prat, amb els seus més fidels col·labora- dors, Duran i Ventosa, Puig i Cadafalch, Comas, Sunyol, Lluch i Rabas- etc. varen fer durant [illegible] dies de propaganda pels [illegible].

Les nigrodes forces dels catalanistes al districte els obligà a coaligar-se amb les organitzacions dels republicans i amb els federals. Les agrupacions dels republicans havien dirigit poc més o menys [illegible] importants llistes a la comarca i tenien gran influència a pràcticament tots els pobles. Però els nigrels mitjans econòmics, les dificultats posades per les autoritats al servei dels caciques, van donar a la campanya, que era el primer assaig seriós dels catalanistes, un caire molt més turístic que no pas polític, com diria molts anys després el mateix Comas (50).

Els catalanistes poc coneixedors de la realitat de les eleccions es refiaven massa del fet de comptar amb uns quants advocats, metges i propietaris del districte; la seva propaganda, parlant sols de les [illegible] de l'empresa, no tenia un contingut concret entorn els problemes de la gent del districte. Malgrat la participació activa en els mítings de coneguts líders catalanistes, entre ells un conegut amb el cacic, apellidat de "el cabo" i un altre pel de "contrabandista del Pendès", [illegible] devia fer referència a la seva fructífera [illegible], van costar [illegible] crear-se, per [illegible] cacics, gent del districte, advocats, propietaris, etc., dotats [illegible] catalanistes [illegible] d'ells en-

[illegible] quatre [illegible] [illegible] [illegible]

ordinàriament . Del contrari, [illegible] per Prat, Cànovas, Romero i els seus seguidors, pels joves progressistes, pels possibilistes o "evolucionistes", com els anomenava Labra, i, després electoral cada bi havia servit de coll. Havia estat una experiència que se'n [illegible] després, que la empenyia cada quatre presidències .

A partir de les eleccions una nova política s'imposava en la direcció de la Unió Catalanista. La política de fer aparèixer públicament el catalanisme en tota la seva puresa, de cara a tothom, de no fer posició davant de ningú i davant de tothom. El fets que es produirien aquest any 98 donarien moltes possibilitats a aquesta política catalanista per expressar-se i desenvolupar-se.

LA GUERRA AMB ELS [illegible]

Els homes del Foment cada cop estaven més enfrontats amb el govern liberal. Després de la concessió de l'autonomia a Cuba, un altre fet, la negociació d'un tractat comercial amb els Estats Units, amb el govern autònom cubà pel mig, els preocupà enormement.

Les diferències amb els liberals impulsaven cada cop més a la directiva del Foment a tenir relacions més estretes amb els conservadors. Després de la mort den Cànovas, la tendència silvelista aparegué cada cop més clarament com la que podia representar millor la successió legítima del vell conservador. El manifest silvelista de gener del 98, amb un notori sentit descentralitzador, de lluita contra la corrupció i en pro d'una política de reformes, fou ben rebut pels industrials catalans. El cercle silvelista de Barcelona mantenia una relació estreta amb la Junta directiva del Foment. Les relacions entre el Foment i els silvelistes s'anaven reforçant a mida que el govern liberal [illegible] les peticions que defensin els interessos dels fabricants i els [illegible] proteccionistes.

El [illegible] de febrer [illegible] es renovà [illegible] de la Junta directiva del Foment [illegible]

[illegible] elegit vicepresident 2n, i [illegible]
[illegible], [illegible] de vocal-secretari i [illegible] Vergés, [illegible]
Verdaguer, [illegible] de la Vall[illegible], [illegible] promotor
[illegible] per [illegible] l'article 15 del Codi Civil, "En primera visita-
[illegible]", [illegible] [illegible] especialit-
[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible] en compte, al cap [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] en 'Bloc per la Llibertat de Comerç' [illegible] el seu rebuig del nou règim comparant-lo amb [illegible] Unió Vinícola de Productors, la Cambra de Comerç de Barcelona, la Lliga Nacional de Productors, la Societat Econòmica de Amics del País, la Cambra de Comerç de Reus, [illegible] Vilanova i la Geltrú, on les [illegible] Lliga Regionalista, el Centre Nacional Republicà, [illegible] Partit Liberal Conservador "Fusionista" de Cos Sagnier [illegible] rebutjaven el règim econòmic del pla [illegible] Romanones i la necessitat de que en el Parlament [illegible] pogués exercir el seu dret a [illegible] de la autonomia [illegible] (60).

El 15 de febrer de 1918 Silvela escriu una carta a Villarés [illegible] disposat a [illegible] totes les explicacions que [illegible] sobre el programa econòmic del partit conservador. La Junta del Foment, aquesta, [illegible] al seu president per que [illegible] en relació a [illegible] oficials amb el dirigent conservador donada la situació [illegible] del país (61).

La guerra amb els Estats Units esclatà així en un moment de tensió i malfiança dels industrials catalans amb el govern [illegible]. El conflicte aviat aguditzaria aquestes diferències i posaria en evidència el cada cop més [illegible] divorci entre la política governamental i els interessos de la burgesia catalana i la crisi de representació del mateix sistema de la Restauració.

A [illegible] aquelles [illegible] vagin [illegible] batalles, i per [illegible] vegi [illegible] amb la possibilitat de perdre les colònies, la [illegible] aumentà.

El mateix dia en que [illegible] el llevament del "Maine" [illegible], el 23 de març, la Junta directiva del Foment [illegible] la seva preocupació per la [illegible] depreciació de la pesseta que [illegible] amb la [illegible] dels canvis monetaris, [illegible] primeres [illegible] una desnonellització del país (62). Als [illegible] acabi la guerra, [illegible] la crisi [illegible], [illegible] de les [illegible].

[illegible] per la [illegible] , [illegible] , [illegible] , [illegible] [illegible] [illegible]

nes, a través convocó a [illegible] importants fabricants de Catalunya: Manuel Ferrer, Ferran i Clua, Josep Maria Roviralta, a diversos de la Vapor[illegible]a, Manuel Girona, Pelai Pagès, Albert Rusiñol, els nebots de Batlló, Lluís Sayrach, Isidre Bonet, Josep Serrahima, Fontcuberta i Simón, Ramon Trias, Antonio Puig, Andreu de Cabanyes, Jaume [illegible]stany, Diego Monfa i Soler y, Victorià de Siva i Manuel [illegible]ter (65).

Els reunits exigiren que la nova política duanera i les mesures restrictives del seu ram en el tercer per tal de reforçar el control exterior de l'exili del Banc d'Espanya i reduir les reserves d'or. Pretenia així el govern atenuar la depreciació de la pesseta, però en l'opinió dels industrials catalans la mida tindria unes repercussions desastroses pels negocis. Els planejaments catastrofistes tornaven a sorgir. La protesta unànim de la més representativa de la burgesia catalana, però, no seria tinguda en compte pel govern. Els industrials catalans, com deia Batlló en un telegrama adreçat a Alfons Sala, "quieren salvar su responsabilidad...ante una situación insostenible"(66).

Ni la comissió oficial del Foment, ni la enviada per totes les corporacions barcelonines, ni la dels diputats provincials i a Corta de Madrid, reconeixien que el govern acceptés les mesures que proposaven els industrials catalans. "Misión de nuestra comisión ha sido resultada" digué el telegrama que Joan Costa enviarà des de Madrid a la seu del Foment; "el único medio público en que ha apoyado es nuevo Robledo", afegia Costa (67).

Al llarg del mes de març la pressió dels industrials catalans creixerà en una successió d'impotència, d'irritabilitat i d'intransigència sobre un govern que tant sols comprenia la "inviabilitat" de la seva política si no tenia en compte les mesures amb que les noves idees [illegible] la política interior del país.

La [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] el conservador i soci del [illegible]

"...com bé no ignorau la concessió concedida [illegible] exhibir. Si dec [illegible] el llibre infor[illegible] de crèdit (del qual [illegible]) obté [illegible] cobrem [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] que [illegible]

La Junta del Foment, en la sessió del 24 d'abril, va lliurar [illegible] "una crisi, amb el tancament de la [illegible] cosa, amb l'atur forçós de treballadors amb els [illegible] obligaven el jovent de tal de que vagués [illegible] "Ara no es [illegible] amb el goig que vegin les [illegible] [illegible] nos veurem obligats a atendre a [illegible] [illegible] ció", deia un membre de la Junta del Foment el 26 de maig.(72).

En aquesta situació, i amb aquest ambient entre la burgesia catalana, es succeeixen les derrotes navals espanyoles. La premsa, abans triomfalista, [illegible] [illegible] civils. La catalanista mantenia una serenitat distant que li donava una gran capacitat d'anàlisi desapassionat del que passava. Verdaguer i Callís, després de Cavite, criticava durament a la premsa, "els diaris han contat mentides", i al govern, que "ha estat massa feble en resistir a la belicositat dels inconscients que ara l'acusen de traidor"(73).

Abans de la batalla naval de Santiago de Cuba, tant el Foment com la Unió Catalanista [illegible] plantejà la necessitat de cenyir al govern la pau. La Junta del Foment del 8 de juny va discutir una proposta de Verdaguer i Callís en aquest sentit i acordà que Sallarés enviés una carta privada a Segasta [illegible] que la composava "se felicitaria de que el Gobierno aprovechara la primera ocasión favorable que se presente para conseguir la paz, teniendo en cuenta que hemos sido forzados a la guerra"(74). Cal destacar [illegible] de la [illegible] tant el mal [illegible] [illegible] [illegible]

de negocis de Catal[illegible], allunyats de [illegible] despatxos de [illegible] Madrid, i [illegible] ciació del comerciant i [illegible] Universitat [illegible] vor d'una [illegible] nacionalitat [illegible] colònies [illegible] [illegible].

La postició de [illegible] Catalunya [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (12).

[illegible] ; [illegible] ( ).

[illegible] ( ).

[illegible] ( ).

[illegible] ( ).

[illegible] ( ).

[illegible] ( ).

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (5). [illegible], el vell [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

cordes de formació i constitució dels [illegible].

12 Actes del Foment. Sessió del 21 de juliol de 1897.

13 Actes del Foment. Sessió del 3 de maig de 1897. L'Institut de Cos-
ta que reflexa l'acta denuncia l'afirmació de Romero Nauro, La Po-
[illegible], núm. 20, (març de 1897, [illegible], volum 3, p. [illegible]) en el
[illegible] de la Unió [illegible] el nombre de [illegible] del Foment [illegible]
[illegible] vell. Cor vegen les relacions entre el Foment i
el consell provincial [illegible] Mora, encara que Cornet [illegible]
[illegible] Mony [illegible] correspondència del Foment.

14 Actes del Foment. Sessió extraordinària del 9 d'agost de 1897.

15 Article La mort de Cánovas, La Veu de Catalunya, 1 d'octubre de
1897. Vendrell signa amb el pseudònim de V. Vidal.

16 Editorial polític. La Renaixensa, 17 d'octubre de 1897.

17 Actes del Foment. Sessió extraordinària del 9 d'agost de 1897. Les
obres de la nova nova Cánovas havia telegrafiat a Weyler on tenia que
no se pogués negar a la publicació del nou decret "salvo por razo-
nes graves". Després seria nomenat la signatura de la Regent.

18 " " Actes del Foment. Sessió del 3 de novembre de 1897.

19 " " " " " " "

20 Correspondència exterior del Foment. Volum 5. Carta de Salle-
ras al senyor Grau i Lloret de Calella, 17 de setembre de 1897.

21 Actes del Foment. Sessió del 17 de novembre de 1897.

22 Correspondència exterior del Foment. Volum 5. 18 de novembre de 1897.

23 Correspondència interior del Foment. Volum 5. Circular de F. S. a-
la als presidents de totes les seccions del Foment. 19 novembre 1897.

24 Actes del Foment. Sessió del 26 de novembre de 1897.

25 " " " " " " "

26 Correspondència exterior del Foment. Volum 5. Circulars dels dies
24 i 26 de novembre de 1897.

27 La Veu [illegible], 13 de novembre de 1897.

28 La Veu [illegible], 21 de novembre de 1897.

29 Correspondència [illegible] del Foment. [illegible] exterior [illegible] 5 [illegible]
[illegible] de Vidal [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

77º [illegible] Acta del Foment, sessió del 13 de juny de 1890.

78º [illegible] Acta del Foment, sessió del 20 de juny de 1890.

79º " " " " " " "

80º " " " " " " "

81º Correspondència [illegible] del Foment, volum 5. Carta de Creus a Adolf Bonet, del 18 de juny de 1890.

82º Figuera y Juliá, Volum VI, pàg. 166.

83º Figuera y Juliá, Volum VI, pàg. 167.

84º Actes del Foment, sessió del 6 de juliol de 1890.

85º Correspondència [illegible] del Foment, volum 5. Carta de Guilleno, Sagunto, 6 de juliol de 1890.

86º La Veu de Sitges, 6 de juliol de 1890.

87º El Penedesenc, 7 de juliol de 1890.

88º Actes del Foment, sessió del 3 d'agost de 1890.

89º Correspondència [illegible] del Foment, volum 5. 3 d'agost.

90º Correspondència [illegible] del Foment, volum 5. Carta de Creus a Sallarés, 4 d'agost de 1890.

91º Actes del Foment, sessió del 10 d'agost de 1890.

92º Actes del Foment, sessió del 17 d'agost de 1890.

93º Actes del Foment, sessió del 24 d'agost de 1890.

94º [illegible] el conjunt d'articles [illegible] del Foment,

[illegible]

[illegible] 14 del 28 d'agost [illegible] 1890.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

- [illegible]

+ [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

[illegible]

Aquest dos fets polítics, simultànis en el temps, i semblants en els objectius, produiren en el sí del moviment catalanista un polèmica i divisió profunda: possibilistes i doctrinaris serien les dues tendències del catalanisme després de la crisi del 98.

I, com a teló de fons, les negociacions del Tractat de la Haia de París que confirmarà la pèrdua de totes les colonies d'Ultramar i que no donarà cap satisfacció a les reivindicacions i les corporacions econòmiques de Catalunya.

[illegible]

Després de l'ensorrament del 98 hi ha un objectiu [illegible] entre els homes públics de la burgesia la necessitat d'un canvi i de que ens fases de la més lleida, deixar-hi lloc de [illegible] a les [illegible], dirigir-los a fets. [illegible] [illegible]

[illegible] política.

[illegible] Banyer i Alsina, [illegible] Banyer i Alsina, [illegible] Banyer i Alsina, [

[illegible] (1).

[illegible] (1).

[illegible] un [illegible], [illegible] 11, [illegible] de los colores [illegible] [illegible], [illegible] de la [illegible], etc.(2).

[illegible] provisional de [illegible] [illegible]. [illegible] vital en [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] de soy [illegible]; [illegible] [illegible] sobre los corporaciones [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] no [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

El general Camilo [illegible] [illegible] a [illegible] colonialistas. Pavía [illegible] [illegible] (12) [illegible] de capitán provisional de [illegible] a 1,0 a [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] (13), [illegible] [illegible], en la responsabilidad de los [illegible] [illegible] [illegible] de la [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible], de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a Filipinas en [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] a Barcelona el 13 de [illegible] de 1897.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (*).

El contingut de les Bases es donà a conèixer [illegible] acabada i signada a Reus la Junta Permanent de la Unió Catalanista pel dia de Sta. Tecla, agost 1892 (25), el que vol dir [illegible] la redacció definitiva; també s'hi va acordar [illegible] general fins el 15 de setembre, data de la publicació definitiva [illegible].

Així, les Bases de Manresa van ser el fruit d'una llarga elaboració [illegible] nifest del general als catalans, però d'una manera molt [illegible] la redacció i de la defensa d'unes bases aprovades per [illegible] com polític en el marc d'un sentit i personalisme d'autonomia administrativa.

Tanmateix, el manifest del general fou elaborat i publicat sense [illegible] cap de les propostes concretes de bases, tot i que [illegible].

En la redacció de les Bases van participar-hi [illegible] de la Unió Catalanista: Antoni Rovira i Virgili, Enric Prat de la Riba, [illegible], com ell mateix assenyalà, no [illegible], a proposta [illegible] oficial de la Unió (26).

Donada aquest context, al redactar aquestes Bases, que [illegible] autonomista clàssica, hom es donà que [illegible] [illegible], [illegible], [illegible],

[illegible]

[illegible]

[illegible]

(36).

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

A •

"Las fuerzas políticas económicas no cesan de exigir [illegible] y exigen un nuevo [illegible] objeto como [illegible] de pesca, [illegible] son los que [illegible] tos a la [illegible] ción de [illegible] y la [illegible] ción de [illegible] se orienta dentro [illegible] del [illegible] no sale de [illegible] ción [illegible] el [illegible] de [illegible] lo que llena con inusitada [illegible] es la [illegible] ción en que [illegible] vivían [illegible] ex- [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

- [illegible] : [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

[illegible]

[illegible] (11), [illegible]

- Joan Luis i Salarich, ex-president [illegible]
- Joan Sallarés i [illegible], [illegible]
- Josep Guinovart i [illegible], [illegible]
- [illegible] Vallmajor del Vinyet, advocat [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (11).

[illegible] de Vilassar [illegible] de la [illegible] ela [illegible] de la [illegible] Vilassar, [illegible] Vilassar [illegible] de la [illegible] ció de la burgesia industrial i comercial que, com a [illegible] Vilassar, havien exercit [illegible] Vilassar.

El 22 de juny la nova directiva del Foment recorda a l'alcalde [illegible] Vilassar [illegible] Vilassar, el Foment formava [illegible] Vilassar amb representació de la indústria i comerç de Vilassar, per [illegible] Vilassar [illegible] Vilassar.

El 21 de juny [illegible] Vilassar [illegible] Vilassar [illegible] Vilassar

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]:

> "[illegible]
> [illegible]
> [illegible]
> [

(1).

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] Villaverde [illegible] posible [illegible] Gobierno [illegible] Zubiro [illegible] proyecto [illegible] Nicot". Però [illegible] contradicció de la Unitat: "En [illegible] depende la futura unidad de [illegible] y un [illegible] se considerarán como una [illegible] y [illegible] con el Gobierno [illegible] de la oposición y de [illegible] votos y [illegible]"(4).

La Unitat [illegible]. El dia 20 de [illegible] de Barcelona [illegible] el [illegible] de la contradicció al comunicat del [illegible] (5). [illegible] el president de la Generalitat, [illegible] Villaverde, dimitia per no cortar [illegible] la divisió del moviment. A [illegible] de la Unitat Nacional, en [illegible] declaracions a La Vanguardia i a El Noticiero [illegible] per la Unitat Nacional entre [illegible] i el [illegible] (6).

[illegible] (*).

[illegible]

El 13 d'octubre se celebrà junta extraordinària del Consell per [illegible] la situació. A través una proposta signada per 50 socis de [illegible] que "el Consell es mostri de una manera decidida a la presència de [illegible] con motivo de la división del obispado y la disposición de [illegible] relativa a enviar un delegado a Roma"(30).

Però la junta continuava dividida. Es va llegir una proposta de Verdaguer i Callís d'enviar una comissió oficial a veure el doctor Torres com a acte de solidaritat i simpatia. Lo se donà per vista a la de [illegible] dels socis; també s'acordà enviar a Silvela un telegrama [illegible] en la seva defensa del concert i en el cas de resposta negativa a l'ordenança fent [illegible] altres corporacions particulars del concert una exposició de ràfegs per tot Catalunya (31).

La resposta de Silvela al telegrama de la Junta del Consell [illegible], com les de Villaverde, no té dubtes ni ambigüitats:

> "Se contestó a los Cortes lo que se estima más conveniente sobre la administración de impuestos. Lo que ellas decidan y S.M. sancione se ejecutará. El gobierno no está en Cortes no debe prometer nada sino defender resoluciones [illegible] proponer [illegible] de ley; pero en [illegible] Cortes [illegible] todo, [illegible] pregunta tiene [illegible] circunstancias. Los concejales no [illegible] intimidación a [illegible] no y de contribuir en sus [illegible]"(32).

[illegible]

[illegible] (42).

[illegible] dirigí a [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] (31).

[illegible] El [illegible] i [illegible] ; [illegible] , [illegible] , [illegible] , [illegible] . [illegible] Silvela, [illegible] , [illegible] , [illegible] ,

[illegible] (56).

[illegible] Alfonso [illegible] Gijón [illegible] Alfonso [illegible] Gijón [illegible] Alfonso [illegible] Gijón [

[illegible]

[illegible] (56), [illegible] el dia 30 el [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible] Joventut [illegible] diari [illegible] Unió, [illegible] [illegible] Unió [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

> "...[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

> "Un, per un, [illegible], El de Fer-[illegible] l'opinió d[illegible], i de lloti[illegible] [illegible], [illegible] l'[illegible] [illegible] objectiu[illegible], i l'[illegible] [illegible] [illegible] [

(...).

"...
...
...
..."(...).

...

...

...

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible], condemnació [illegible] Catalanisme [illegible] (7).

[illegible] en el sector [illegible] Cambó [illegible] "Catalanisme i possibilisme en la política catalana. O tot o res?", [illegible] (8). [illegible] publicat en el mes [illegible] de 1908 un article que tenia un títol significatiu: "Integrisme i possibilisme en la política catalana. O tot o res?". [illegible] la situació de crisi del nacionalisme català i [illegible] la pugna entre dues polítiques que ell sintetitza amb dues consignes: tot o res i tot el que es pugui.

La política del tot o res, segons [illegible], era la de [illegible] i la Junta Permanent: una política radical que "[illegible] nacional de les Bases de Manresa" [illegible] disposició [illegible]. Això [illegible] del director de [illegible], en posicions doctrinàriques, [illegible] que no estava d'acord, feia una política sectària, [illegible] que havia posat al catalanisme a l'oposició [illegible]. [illegible] la crítica a la política de tot o res [illegible] que venien del nacionalisme. La seva resposta era [illegible]:

La definició com a síntesis de la política de tot el que es pugui, [illegible] que aquest [illegible] Cambó, [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1 [illegible] de 1899.

29º [illegible] Vol. VI. [illegible]

30º [illegible] Vol. VI. [illegible]

[illegible], [illegible] 9, 10 i 11 de juliol i

[illegible] de juliol i [illegible] de 1899.

31º [illegible] Vol. VI. [illegible]

[illegible] 16 del 3 d'agost de 1899. Per no poder

[illegible] Junta del Consell d'en [illegible] de conèixer l'actitud de

de la Unió [illegible] socis [illegible]

32º Correspondència [illegible] del Consell, Volum VI. Unió de Rubiol

i Tavalo del 1 d'agost de 1899.

33º Butlletí del Consell. [illegible] del 17 d'agost de 1899.

34º Correspondència [illegible] del Consell. Volum VI. Unió de Rubiol

i Tavalo del 5 setembre de 1899.

35º [illegible].

36º Correspondència [illegible] del Consell. Unió de Rubiol i Tavalo

del 5º de febrer de 1899.

37º Les millors descripcions del [illegible] de cases son les de J. [illegible]

[illegible], [illegible] de Gelpi, i de Vi[illegible], [illegible]

[illegible], [illegible] Cal [illegible]. [illegible]

del [illegible] [illegible] Butlletí del Consell, [illegible]

38º [illegible], [illegible].

39º Butlletí del Consell. [illegible] del 15 de setembre de 1899.

40º [illegible] Vol. VI. [illegible]

[illegible] 3 [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

7º [illegible].

8º [illegible].

81º [illegible].

82º [illegible] de la Biblia.

83º [illegible], pág. 246.

84º [illegible] "Al Pobre Catalá" se [illegible] en [illegible], en el Concilio de 1429.

85º [illegible], 11 de diciembre de 1429.

86º [illegible], 15 de enero de 1430.

87º "El Vell de Catalunya" de Lluis Lor[illegible], en [illegible], [illegible] de 1914.

88º J. Gassó i Pla. [illegible]. [illegible]. Pág. 8.

[illegible] IV.

[illegible]

– [illegible]

– [illegible]

– [illegible]

+ [illegible]

(...).

(...) La Veu (...), (...) Veu de Catalunya, La Veu de Montserrat, (...) Veu de Valldo, (...) (...) Catalana, (...) (...) Catalana, (...) (...) Catalana

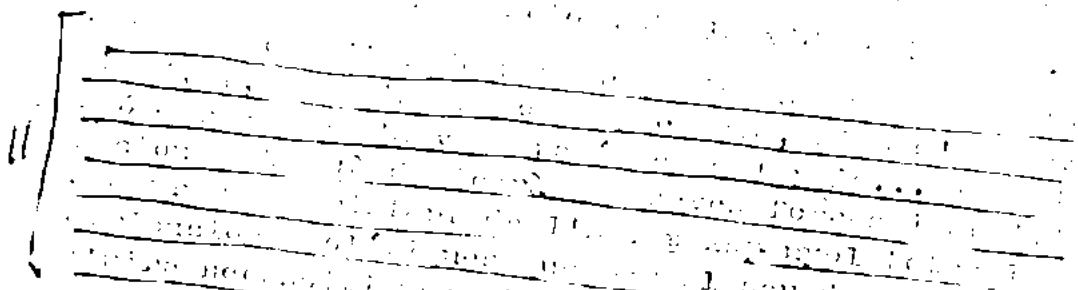

[illegible] el concert.

De fet el que s'estava fent [illegible] de la problemàtica política que ja existia a Barcelona pels comentaris de Catalunya per tal d'evitar una [illegible] política.

Durant els mesos de [illegible] el parlament de Madrid no podia debatre el problema de les comarques de Girona. El que sí calia [illegible] projecte de llei general [illegible] superfícies que havien [illegible] Girona, calia [illegible] política catalana. Justificà des de Barcelona recordant a tothom que [illegible] a l'oposició, que presentaven els diputats catalans, una esmena [illegible] el cas [illegible] comte que [illegible] (1). [illegible], al cap de poc, es tornà a discutir [illegible] Girona, un grup de diputats [illegible] per aquella raó, van [illegible] una altra esmena [illegible] [illegible] per les diputacions [illegible], [illegible] [illegible] ( ).

[illegible]

[illegible] (1).

[illegible] (2). [illegible]

[illegible]".

[illegible]

[illegible] verbal entre [illegible] de la [illegible], [illegible] Font de Sabadell, [illegible] cops de forma, [illegible] del sector privat.

El respecte del govern, [illegible] del vigor del mandat de la sobirania [illegible].

[illegible]

Les mesures preventives preses pel govern van ser totes [illegible] Manuel de Cuevas [illegible] provincials [illegible] Jutges [illegible] civil [illegible] (34). Pero [illegible] sobretot [illegible]. Per [illegible] de Sabadell [illegible] Mr. [illegible], [illegible] dels [illegible].

Al [illegible] de la sentència [illegible], [illegible] Decret [illegible] [illegible] [illegible]

5º [illegible], vol. VI, pág. 10.

6º [illegible], pág. 279.

7º [illegible], [illegible], págs. 69-71.

8º J. [illegible], [illegible], págs. 97-98.

9º [illegible], pág. 56-59.

10º [illegible], págs. 555-556.

11º [illegible], pág. 30.

12º [illegible] de [illegible].

13º J. [illegible], [illegible], vol. [illegible], pág. 23.

14º [illegible], publicado el [illegible] de diciembre de [illegible].

15º J. [illegible], [illegible], pág. 12.

16º [illegible], vol. VII. [illegible] de 17 de

17º [illegible]. [illegible] del 29 de [illegible] de 1906.

18º [illegible], vol. V. [illegible]

[illegible] de [illegible] 1906: "[illegible] [illegible]

[illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible], vol. V. [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

- [illegible]

+ [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

- [illegible]

[illegible]

[illegible] en les eleccions:

> "Hosaltres els electors que votem compromet la nostra [illegible] en [illegible] cada eleccio que [illegible] d'Ajuntament de [illegible] de l'escrutini; no [illegible] [illegible] la recompensa; [illegible] que [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de la comunitat en votant [illegible] en l'home de valor, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] qualitat de persona [illegible], fent per poder el [illegible] en [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

> "[illegible] Comptem [illegible] Doc-
> [illegible] Sobera, [illegible] jo [illegible] etat [illegible]
> [illegible] [illegible] proposi-
> ció que [illegible]. [illegible] [illegible] propi-
> ci [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] Barce-
> [illegible] [illegible] [illegible] de la Generalitat, [illegible] de-
> cisió [illegible] [illegible] per la [illegible].
> Com que [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible], [illegible] tenia,
> per [illegible], la [illegible] [illegible] d'on [illegible] sortir la
> [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de-
> [illegible] [illegible], d'on [illegible] sortir la Lliga Regiona-
> lista"(3).

Segurament el [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] el doctor Josep [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] del Centre, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

).

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]	7.700	(7.811)
[illegible]	6.[illegible]	(6.[illegible])
[illegible]	6.[illegible]	(6.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])

[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])

[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])

[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])
[illegible]	5.[illegible]	(5.[illegible])

, con vernon, poldmica.

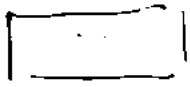

(07).

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Els catalanistes [illegible] de les eleccions deia de la [illegible] seus lectors perque votessin:

> "Tenir els ajuntaments és [illegible] vida de les corporacions municipals, d'allí s'ha l'esclavitud de la vella política, [illegible] primavera de la nostra pàtria que viu[illegible] [illegible], a renovar [illegible]"(3).

Però la conducta parcial del governador civil ajudant als [illegible] lliberals i als republicans no deixava tampoc de ser denunciada. Veu en articles, com un titolat "La farsa", publicat el 7 de [illegible], i un altre publicat el dia 9 que portava com a títol [illegible]: "A en Comas i en Collaso" que era un [illegible] tats:

> "Procònsols de Barcelona, amb plenitud de poders, [illegible] del Govern Civil i de tots els centres oficials d'aquesta terra, per obra i gràcia [illegible]; [illegible] davant de la ciutat l'amenaça [illegible] de la conjura de l'Autoritat [illegible]... [illegible] val que us amagueu darrera d'un [illegible] d'un agitador d'ofici, sense [illegible] Barcelona sap que sou vosaltres [illegible] vosaltres i no a ells [illegible]"(4).

Aquestes acusacions a l'actitud de les autoritats [illegible] eren exageracions dels catalanistes front de l'agressió [illegible] lluita electoral sino realitats que [illegible] pàtica no va tenir més remei que denunciar. El [illegible] publicà dos dies després de les votacions un llarg article [illegible] durament la gestió del governador Soc[illegible]:

> "No afirmaremos que el Sr. Gobernador civil estuviese de acuerdo con los elementos revolucionarios en estas elecciones, pero nos extrañamos [illegible], juzgando por las apariencias, todo el mundo lo creía porque los jefes de los [illegible] convirtieron en tertulia el despacho del gobierno civil, cuyas puertas les estuvieron abiertas día y noche, [illegible] sorprender a los que saben que, personalmente, [illegible] Socias es un perfecto caballero, pero si [illegible] cuenta que es el delegado del Gobierno, se [illegible] que en cumplimiento, sin duda, de las órdenes [illegible]

[illegible] (34).

[illegible] civils com el de Lerroux [illegible] les eleccions [illegible] "[illegible] relacions amb el govern. La Lliga [illegible] que [illegible] per [illegible] per obtenir el [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] ...y [illegible]

"...[illegible] [illegible]
[illegible]".

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [

.....

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

CAPITOL VI

[illegible]

- LA LLEI I LA LLEI DE CONSELLS: [illegible] DE JUNY DE 1962

- VACIL·LACIONS [illegible] I CRISI [illegible]

- CANVIS EN ORGANISMES [illegible] "EL PLENO DE PELLA"

> "La [illegible] ... petició, [illegible], [illegible], correspon[illegible] per a ells per un [illegible] l'absentisme, i no hi ha [illegible] en [illegible] mecànics la conveniència, [illegible] accedeixen al jornal de 9 hores en els nous [illegible], amb [illegible] la indústria metal·lúrgica [illegible] ... el fet-ho es irrevocable cua portaria [illegible] ... cia dels obrers i la ruina de la regió [illegible]").

[illegible] tots [illegible]

APENDIX N° (4)

[illegible] vida política [illegible]

L'actuació de la Lliga Regionalista davant el [illegible] general es [illegible]. La Lliga assumeix explícitament el paper [illegible] interessos polítics dels [illegible] burgesia. Les [illegible] vida entén [illegible] solució [illegible] [illegible]. [illegible] de [illegible] en la Cambra de Barcelona, dirà el diputat [illegible](12). [illegible] [illegible] de la Lliga [illegible] de la [illegible] de les classes socials en la vida catalana:

> "...no es tracta d'un conflicte entre amos i obrers... sols en una manifestació d'una [illegible]" (13).

> "...en les [illegible] de la [illegible] el capital i el treball, de la [illegible], de la propietat en si mateixa... [illegible] de la [illegible] de la civilització [illegible]" (14).

Amb [illegible] la Lliga [illegible] el paper hegemònic i progressiu de la burgesia a Catalunya no [illegible] d'ignorar-se vàlues [illegible].

> "...la classe mitja de Barcelona no es de la part [illegible] que es vol [illegible] guillotinar [illegible] [illegible], hipotitzada [illegible] [illegible] [illegible] botxins la condemnen. No es [illegible]" (15).

Així, després de les [illegible] classe que lluita per defensar els seus interessos, cal veure quina va ser la reacció que els dirigents de la Lliga Regionalista havien fet de la vaga, de llurs causes, de la culpables, etc.

En un primer moment, en plena vaga general, els dirigents de la Lliga dubtaren molt a respecte de quina crítica tenien un [illegible] classe obrera. Els fabricants exigien repressió i l'intervencionisme de la vaga per mètodes violents. En la reunió del dilluns 20 de febrer que va tenir els presidents de les corporacions, Bertran d'Urtx, president de la Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País, i para de

pels diputats catalanistes en el Congrés, el Centre [illegible] nal de Barcelona, n'eixí [illegible] la burgesia catalana d'aquells anys.

Roberto, Maciot i Coromina intentaren [illegible] les [illegible] nes i presentaren a la burgesia catalana com la més progressiva i [illegible] les d'Europa, sobretot pel que [illegible] les [illegible] les [illegible] les

"De l'acte i esperol se pot [illegible] [illegible]
un xavo [illegible] un sant. De tota manera no li he [illegible] esperança de que això s'arreglarà. Tot va de mal en pitjor (...)
...això s'[illegible] va, no hi ha [illegible] ni no que [illegible] [illegible] el [illegible]. A pú no li ha res, ni solta ni [illegible]... No per això se creguin que [illegible] [illegible] per exemple; ells les mateixes persones, encara, [illegible] [illegible] [illegible]

tor. L'Avui comentà [illegible] motiva l'intervenció militar espanyola era:

> "Un diputat [illegible] ha ofès greument [illegible] [illegible]; el seu delicte ha estat haver nascut veïns de [illegible] [illegible] Catalunya Lliure"(36).

Prat, considerat per la autoritat militar espanyola com a instigador del moviment, ordenà un el jutge instructor militar cridés a declarar a Prat de la Riba el 1 d'abril [illegible] [illegible] del diari a l'hora assenyalada a la presó Model.

La detenció de Prat provocà la protesta generalitzada d'amplis sectors ciutadans. Comissions de diputats, el bisbe Comas, els directors de tots els diaris, van pressionar per aconseguir l'alliberament del director de La Veu però el jutge i el capità general se negaren. Els quatre diputats de la Lliga varen enviar un violent telegrama al ministre de Governació:

> "Con indignación de estos diputados, a la que muy pronto seguirá la de toda Cataluña, ha sido reducido a prisión el Sr. Prat de la Riba, persona de alto criterio y consideración en el País, a causa de un suelto en un periódico francés que ha sido copiado literalmente, sin ningún comentario, en La Veu de Catalunya. La política contentada que provocó la huelga general que, con ella, puso peligro a España entera, y de que es nuevo síntoma esa medida, no puede seguir. Dejamos al criterio de V.E. el efecto que ha producido esa detención y la necesidad de enmendar inmediatamente este deplorable error judicial y político" (37).

El dia 7 d'abril Prat sortí de la presó. Segons Oliver Bertrán fou durant aquesta estada a Prat se contagià de la malaltia de Bassedow que poc més endavant l'obligà a refugiar-se al sanatori francès de Durtol, al Puy-de-Dôme, on hi estarà dos anys.

Tres dies després de l'alliberament de Prat el doctor Robert va morir de sobte en un banquet dels metges municipals. La pèrdua del home més popular i prestigiós, i del diputat més actiu, de la Lliga, serà un gran cop, doncs ningú podrà substituir-lo. Robert era de molt el home més representatiu de la "primera" Lliga Regionalista. Era el

de la Lliga de restablir les antigues Corts de la Corona.

La declaració dels regidors de la Lliga entrava contradictòria, [illegible] no oposició, molt més per la recessió econòmica de [illegible] amb què Lligat el sistema centralista que no pas per [illegible] l'Estat amb res calia lamentar-se i al que respectava. [illegible] la reforma a la Ciutadella de Prat i a l'edifici de les Exposicions [illegible] novament cedida a Barcelona molt més que no pas un opció [illegible] del catalanisme.

La situació política llunyd de calmar-se s'anava agreujant. El [illegible] ja no produïen incidents en la sessió dels Jocs Florals [illegible] suspenen els actes per l'autoritat militar com a conseqüència [illegible] ximulada a la bandera espanyola. Se van fer declaracions de solidaritat [illegible] semblava possible, així ho recollí premsa, com la nova [illegible] de Prat de la Riba pels articles de protesta publicats [illegible] La Veu. La gestió de Felip Xirau d'Amat, pare de Xirau i Palau, davant del capità general impedí un nou empresonament del dirigent catalanista (30).

Un enfrontament com el que estava mantenint la Lliga [illegible] amb el govern tenía el perill de separar-la de les poblacions [illegible] locals de les corporacions econòmiques i culturals. Així, per exemple, l'actitud de boicot a les festes de la coronació no havía estat seguida per cap entitat. Ferrer-Vidal, president del Foment declarà que "sin que esto signifique abdicación alguna de nuestros principios y que varíe lo más mínimo la actitud de protesta en que estamos y solo sí un acto de respeto al Jefe del Estado"(31). El retard telegrama de felicitació que el Foment envià al rei, si bé tenia un cert caràcter distant, era una clara mostra de diferent actitud política enfront de la monarquía:

> "El Fomento del Trabajo Nacional al dirigir su respetuosa mirada al trono que acabais de ocupar, ruega a Dios conceda a V.M. un gloriosísimo reinado y el completo goce de las legítimas satisfacciones propias de la solemnidad que esa Corte festeja, mientras aguarda más oportuna ocasión para elevar a V.M. la respetuosa expresión de las patrióticas aspiraciones de las clases que representamos, bajo-

> "[illegible] coll. [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Joan Solervicens, Lluís Domènech i Montaner, Lluís Duran i Ventosa, Lluís Millet, Lluís Roca i Florejachs, Manuel Joaquim de Peray, Antoni Rovira i Virgili, Josep Rovira i Trias, Josep Torres i Bages, Josep Torres i Clavé, Josep Torrents i Vilà, Josep Vallès i Ribot.(17).

[illegible] Lliga Catalana [illegible] Lliga Regionalista [illegible] Lliga de Catalunya: Barcelona, Centre Nacional Republicà Català, Centre Nacional Català, Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria, Centre Autonomista de Dependents, Centre Autonomista de Treballadors, Centre Autonomista de Joves, Centre Autonomista de Dependents de Sants, Centre Autonomista de Dependents de Gràcia, Centre Autonomista de Dependents de Sant Martí de Provençals, Centre Autonomista de Dependents de Sant Andreu de Palomar, Centre Autonomista de Dependents de Sant Gervasi de Cassoles, Centre Autonomista de Dependents de Sant Gervasi de Cassoles, Centre Autonomista de Dependents de Sant Gervasi de Cassoles

Pell i Roca -"La unitat catalana"-, Lluís Duran i -" La veu de Catalunya"-, Josep Puig i Ll -" La defensa catalanista"- i M. Sal i Vern -"El eco del pueblo"-(31).

Així s'iniciava el procés del que havia de sorgir la Lliga Regionalista a la palestra política espanyola. Però aquest, per l'impressió de força i cohesió que donava la Lliga a Catalunya, pel que la "Unión Nacional" de Permiso, Alba i Polo volgué entrar en contacte i relació amb el grup catalanista.

La "Unión Nacional" es trobava al 1901 en una situació de precarietat i fracàs donat no haver aconseguit movilitzar amb continuïtat la burgesia pero atil que en principi s'havia aglutinat al voltant de les Cambres de comerç. Per contra, la Lliga a Catalunya havia verdaderament aconseguit interpretar les aspiracions de les corporacions econòmiques i donar-les un contingut polític programàtic.

Des de feia temps, la junta de la "Unión Nacional" cercava un acord o una fusió amb la Lliga. Ja en abril del 1900 Joaquín Costa parlava del manifest immediat del seu grup si no s'incorporava el moviment de les corporacions catalanes (32).

Al llarg del 1901 els diputats catalanistes i de la "Unión Nacional" havien coincidit moltes vegades en el Congrés amb posicions semblants, però les relacions eren de gran cordialitat, aumentades per lo reduit del nombrex del diputats que tenien: els de la "Unión" eren tres i els de la Lliga cinc.

Les relacions entre els diputats dels dos grups es reforçaren fins el punt d'arribar cada cop a una identificació més gran. A finals de octubre del 1902 se van establir unes relacions oficials entre els dos grups per a portar una acció conjunta al Congrés, fou el famós "pacte de Lleida".

El dia 22 d'octubre de 1902, en l'acte d'inauguració del nou local social de la Lliga Regionalista a Barcelona -Riera de Sant Joan nº 22- Albert Rusiñol, que ja era president de la Junta directiva, confirmà

[illegible] grup més o menys ro[illegible]. Se [illegible] [illegible] "[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible] sobre l'aplicació del decret Nombroso [illegible] ció [illegible] que vol [illegible]

Acabat l'any 1903 amb la pujada de la conservadora [illegible] el mateix nivell com a any. S'obrien nous [illegible] ció nacionalista de la Lliga. La conservadora, de [illegible] feia molt més disposada a mantenir relacions i negociacions amb les corporacions socials [illegible] ells regionalistes. De tota manera el fracàs de l'experiència del govern Silvela-Polavieja no donava massa esperances. L'any 1903 [illegible] encara pitjors per a la Lliga Regionalista serà, però, l'any de les conflictes electorals, de la conflictivitat interna i de l'explicació de les divergències polítiques de fons que començaven [illegible] polític.

NOTES

1º La "Illa" descripció dels disturbis de la vall del Ter a Prats. La Publicidad 11 a 18 de març del 1901.

2º "L'hora econòmica", La Veu del 4 de gener de 1902.

3º "Escrit de la Comissió de la Junta de vaga de la Societat d'Empeltadors mecànics", La Veu, 4 de gener del 1901.

4º La comissió dels patrons del metall estava formada per Josep M. Corominas i Más per "La Navigación Terrestre y Marítima", substituït per la "Vulcano" i Vilalta, Martí i Brunet pels petits tallers.

5º Articles: "Sense autoritat", La Veu del 6 de gener del 1902; "L'educació política i la qüestió social", 11 de gener; i "La vaga dels metal·lúrgics", 12 de gener.

6º "Assemblees", La Veu 7 de gener de 1902.

7º "Diàgovern", La Veu, 15 de gener del 1902.

8º Actes del Foment. Sessió del 14 de gener de 1902.

9º La Veu 16 de gener del 1902.

10º La Veu 18 de gener de 1902.

11º Aquest telegrama va ser llegit per Lerroux al seu discurs al Congrés del 10 de març i publicat a La Publicidad el 12 de març del 1902.

12º Paraules del doctor Robert en el Congrés, dia 27 de febrer de 1902.

13º "L'anarquia a Barcelona", La Veu, 22 de febrer de 1902.

14º Discurs del Dr. Robert al Congrés del 27 de febrer del 1902.

15º "L'anarquia a Barcelona", La Veu, 22 de febrer de 1902.

16º Actes del Foment. Sessió del 20 de febrer del 1902.

17º Lletra de Domènech a Prat del 21 de febrer del 1902. Arxiu Prat.

18º "El caràcter de la vaga", La Veu, 23 de febrer de 1902.

19º Lletra de Domènech a Prat del 24 de febrer del 1902. Arxiu Prat.

20º "El caràcter de la vaga", La Veu, 23 de febrer de 1902.

21º "Assemblees", La Veu, 3 de març de 1902.

22º Lluís Duran i Ventosa, "Als proletaris reunits al Circ Ecuestre", La Veu, 2 de març de 1902.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

L'any 1903 serà difícil per la Lliga Regionalista. Les eleccions provincials i municipals provocaran una crisi interna no superada fins l'escissió del 1904.

Les divergències es manifestaran per la política d'aliances electorals. Les eleccions provincials del 1903 veuran la Lliga presentar candidatures conjuntes amb l'extrema dreta catòlica.

Al voltant de l'òrgan de Barcelona, hi havia un grup de catòlics que ja durant les eleccions municipals del 1901 s'havien posat d'acord amb la Lliga per unir-hi forces, i fins dos d'ells, Alexandre Mª Pons i Antón Albó, havien estat elegits regidors. Aquest mateix grup creà el juny del 1901 la "Junta Diocesana de Defensa de los intereses Católicos", precedent immediat del "Comité de Defensa Social" fundat el 1902.

Sis dies abans de que se celebressin les eleccions a diputats provincials, el 2 de març del 1903, se va fer pública una llarga llista signada per 52 coneguts catòlics,-polítics, fabricants, comerciants, professionals, artistes, escriptors, etc-, entre ells Pons, els germans Albó, Rubió i Lluch, Antón Rojeras, Ferran de Segarra, Felip Bertran d'Amat, el baró d'Esponellà, Valls i Vicens, etc. (APENDIX 15). Els signants recomanaven una candidatura "...persones independents, qual conducta constituesin la millor garantía de llur gestió". I, això ho feien perque creien que la Diputació devia transformar-se en "poderós element de cultura i bona administració, que fomenti i protegeixi els interessos religiosos, socials i materials".

La formació d'una aliança amb l'extrema dreta catòlica provocà tensions dins la Lliga. Alguns dels seus dirigents més coneguts se negaren a signar el manifest del grup polític reconeixent la candidatura conjunta. No hi son entre els signants ni Domènech, ni Carner, ni Sunyol, ni Casas-Carbó, ni Lluhí, etc; pel contrari hi ha la signatura de Rusiñol, Cambó, Bertrán i Rusitu, Puig i Cadafalch, Ab dal, Duran i Ventosa, Casellas, Marqués de Camps, Doctor Pargas, Sebastià

Torres, Pella i Forgas, Rius i Torres, Ignasi Girona, i també personalitats del món cultural i econòmic que no militaven pas a la Lliga: Picó i Campanar, Joan Maragall, Joan Llimona, Josep Roment, Narcís Oller, Puig i Alfonso, Frederic Rahola, Lluis Ferrer-Vidal, Bernat Mateu, Felip Bertrán d'Amat, Eusebi Güell i Bacigalupi, Carles de Fortuny, Josep Lacambra, Eusebi Bertran i Serra, etc.

Es a dir, en aquest segón manifest, a part de ser-hi els que ja havía signat el primer,-el dels catòlics; hi havien 48 signatures de membres notoris de la Lliga amb gent que no pertanyía al grup però que recolzava la seva candidatura (APENDIX Nº 16).

Aquesta proclama recomenava votar a uns candidats "triats...de les grans forces organitzades", però formats al voltant de la Lliga Regionalista, grup que "cerca les seves inspiracions en el amor a Catalunya i als seus grans interessos socials", únic amb capacitat d'enfrontar-se amb els que "portarem la vaga general".

Els homes que signaven la proclama plantejaven un dilema; segons qui guanyi les eleccions provincials la diputació serà una institució al servei dels pobles de la província o un instrument en mans dels "agitadors" republicans. Per això, i aclarint que no tots eren membres de la Lliga, finalitzaven que "tots estem penetrats del deber que en el moment actual tenim d'atreure la vostra atenció sobre la significació de les persones que formen la candidatura de la Lliga Regionalista"(1).

Aquests dos manifestos recomenant la votació a la candidatura que sota el nom de Lliga Regionalista conjugava a catalanistes i catòlics demostrava la gran representativitat de la Lliga. Davant de l'onada del republicanisme radical que comanava Lerroux, la Lliga apareixía com a l'única força conservadora i d'ordre amb capacitat de tancar-li el pas. Per això gran part dels sectors més conservadors de Barcelona s'apropaven al grup catalanista accentuant el seu caracter dretà. L'anticlericalisme de Lerroux feia que la Lliga aparegués más clarament com a grup catòlic. El radicalisme dels republicans, que no havien dirigit la vaga general però pretenien capitalitzar el seu re-

sultat, obligava a la Lliga a pendre posicions cada cop més conservadores i burgeses.

Els tres diputats catalanistes van fer també una circular amb un plantejament més polític i general senyalant la necessitat de guanyar el caciquisme no sols a les grans ciutats sino també als pobles i que per això calía sostreure del control caciquil les diputacions provincials (APENDIX Nº 17).

De tota manera el fet de que Jaume Carner, Ildefons Sunyol, Joaquín Casas-Carbó, Giralt i Verdaguer, Joan Pijoan i altres membres de la Lliga Regionalista no signin cap de les circulars de propaganda de la candidatura conjunta es potser un indici de l'existència de desacords dins del grup catalanista, ja al març del 1903.

La Unió Catalanista, conseqüent amb els acords presos a l'assemblea de Terrassa del maig de 1901, decidí que calía que els catalanistes anessin a les eleccions. El 30 de desembre de 1902 les entitats de Barcelona de la Unió van nomenar una comissió perque realitzés un estudi sobre dos punts: 1º"La conveniencia d'anar a la lluita electoral", i 2º Amb quíns elements autonomistes se podría anar junts. Pocs dies després, davant la proximitat de les eleccions provincials, la Junta Permanent va enviá a totes les entitats de la Unió una circular recomenant votar a candidats autonomistes.

La comissió encarregada de fer l'estudi estava formada per Antoni Sunyol, Domènec Martí i Julià, Josep Valls i Vicens, Lluis Marsans i Trinitat Monegal. El 20 de gener aquesta comissió va lliurar un informe a la Lliga de Catalunya, com a entitat més antiga de la Unió, on s'arribava a la conclussió de que no teníen prou força per presentar-se sols a les eleccions. La comissió recomenava a la Junta Permanent que se posés en pràctica la circular del 1 de gener que recomenava votar a candidats autonomistes sempre que se presentin, "fentlo així donaran una prova més d'amor a la causa de Catalunya" (APENDIX Nº 18).

Aquest acord va tenir una gran importància política donc signi-

ficava de fet la recomanació de votar a les candidatures de la Lliga, donca era l'únic grup "autonomista" que se presentava a les eleccions. Com hem vist abans entre els signants de la circular de les 40 persones hi havia gent important de la Unió, com Vells i Vicens i Antoni Utrillo. Això significa que per primer cop la candidatura de la Lliga comptà amb el recolzament tàcit de carlins, catòlics i d'una part de la Unió Catalanista, a més dels ja tradicionals de les corporacions econòmiques i culturals.

De tota manera no va haver cap declaració de la Unió recomanant en concret la candidatura de la Lliga Regionalista i àdhuc hi van sortir discrepants a la resolució de la comissió i a la circular de la Junta Permanent. Josep Rallofré, directiu de l'Associació Popular Catalanista i director de La Nació Catalana, denuncià els acords de la Junta Permanent com oportunistes perque significaven recolzar els regionalistes que s'havien sortit de les regles de la Unió. (2).

La candidatura de la Lliga a les eleccions provincials estava formada per el doctor Miquel Àngel Farguna i Roca, metge i vice-president de la Junta Directiva, Enric Saguier Villavecchia, arquitecte i futur vicepresident del Centre de Defensa Social, i Lluís Duran i Ventosa, advocat i secretari de la Junta Directiva de la Lliga Regionalista, pel 2º districte provincial; i Joaquim Lluhí i Rissech, advocat d afiliat a la Lliga, Gil Saltor i Llavall, metge, també de la Lliga, i l'arquitecte catòlic Joan Martorell i Montells, pel 3º districte provincial.

També presentaven els catalanistes una candidatura pel districte provincial de Vilanova-Sant Feliu de Llobregat formada pel arquitecte Josep Font i Gumà i pels advocats i fabricants Josep Roig i Buxeres i Josep Bertran i Musitu.

Enfront de les candidatures catalanistes de Barcelona aparexía amb grans possibilitats de victòria la de la nova "Unión Republicana", aliança electoral reconstruida per Salmerón a tota Espanya després de la mort dels dirigents "històrics" del republicanisme: Ruiz Zorilla,

Castelar i Pi i Margall. La candidatura de la "Unión Republicana" agermanava a Barcelona als republicans progressistes, federals e independents i contava amb l'adhesió de Lerroux, que no va tenir més remei que acceptar-la.

Els republicans van guanyar clarament amb un total d'uns 13.000 vots mentre que la candidatura de la Lliga Regionalista sols arribava a uns 8.500. Dels candidats catalanistes en van sortir elegits per les minories el doctor Gil Saltor i el catòlic Sanmiquel, lo cual provocà un cert malestar donces els més coneguts dirigents de la Lliga, Puig i Cadafalch, Duran i Ventosa o Lluhí no havien sortit.

La Veu del 22 valorà positivament els resultats dient que la votació havia estat semblant a la de les eleccions municipals del 1901 en els barris del centre de la ciutat(3). De tota manera els resultats significaven que l'aliança amb les forces de dreta no havia donat molts més vots a la candidatura de la Lliga, sobretot si es compara amb el creixement de la votació assolida pels republicans, 4.000 vots més, i si es té en compte la caiguda dels sufragi dinàstic de 7.000 a 3.500 vots.

Els resultats d'aquestes eleccions provocaren una polèmica dins la Lliga. Els vots aconseguits amb l'aliança amb els catòlics havien estat molt pocs i això va fer que els elements més d'esquerra del grup posessin en qüestió la conveniència de l'aliança. La manca d'una persona de prestigi a la direcció de la Lliga donava lloc a que els discrepants de la política conservadora de Rusiñol tinguessin cada cop més audiència. Les victòries republicanes que des d'ara se produirán a Barcelona accentuaran les discrepàncies internes i la confusió política dins la Lliga Regionalista.

Pella i Forgas al parlar d'aquest període diu que la Lliga se trobava en una situació complexe, sense un programa polític clar i amb una pràctica cada cop més electoralista (4). Quan Pella perlava de que "la Lliga prenía mal camí decantant-se a ser un partit polític, qual tràfec i direcció estava en mans de tres o quatre joves"(5), reflexava l'opinió ampliament estesa dins la Lliga dels qui la consi-

deraven com a moviment interclassista de caire entre polític, cultural i social que, sense caure en l'abstencionisme, fes més coses que preparar eleccions. La gent com Rella, Domènech o Casas-Carbó identificaven la Lliga com a moviment patriòtic, molt diferent dels típics partits polítics; devía predominar el sentiment catalanista, sense més contingut que de classe que el rebuix al radicalisme revolucionari. Per això, al veure com tres o quatre joves, Cambó, Duran, etc. feien i desfeien en la direcció del grup, els donava l'impressió d'estar manipulats per una petita camarilla. El 28 de març, 20 dies després de les eleccions provincials, Rella escribí una lletra a Rusiñol, com president de la Lliga, expressant els seus temors:

> "...deixar que el projecte de convertir el regionalisme de Catalunya en un partit més, sense consistència, en lloc d'un moviment social, l'única manera d'imposar-se a Madrid, fassi el seu camí desatros; voler deixar passar la pròxima derrota... algunes vegades es allò de Tolstoi: "no t'oposis al mal"(6).

La crisi de la Lliga començà a fer-se pùblica durant la campanya electoral per les eleccions de diputats del 26 d'abril.

Els republicans, animats per la darrera victòria, van organitzar una campanya electoral molt activa amb la movilització dels estudiants de la universitat que protestaven per els succesos de Salamanca on la guardia civil havía mort a tres universitàris durant una manifestació estudiantil. Les juventuts republicanes llancaren una vaga general a la universitat i el dia 10 van convócar un mítin conjunt amb les fraternitats republicanes de Lerroux a les Arenes. El dia 14 arrivà, després de mols anys d'absència, Nicolás Salmerón a Barcelona donat que formava part de la candidatura de "Unión Republicana" amb el federal Vallés i Ribot i els republicans progressites Lerroux, Angés i Junoy.

En aquestes eleccions els carlins van trencar els acords tàctits que tenían amb la Lliga Regionalista i presentaren una candidatura tot sols, encapçalada per Vázquez de Mella. La causa d'aquesta opció del carlisme barceloní, que feia molts anys que no presentava tot

rol a Barcelona, creà complexes; hi havía una clara oposició per part dels dirigents del carlisme català, que de Solferino, Sivatte, Borda, Fortuny, Junyent, etc., a la seva participació en una candidatura on hi fóssin els"liberals" Jaume Carner e Ildefons Sunyol. Però de fet el que hi havía en aquesta actitut de la direcció del carlisme era la por a ser absorbits, en la pràctica, per la Lliga. Les victòries electorals dels catalanistes, i el que cada cop més aproixessin com a l'única força conservadora, va fer que els dirigents del carlisme reaccionessin de manera defensiva. El Correo Catalán, dirigit per Junyent, inicià els atacs contra La Veu i propicià la formació d'una candidatura carlina abans que la direcció del carlisme ho aprovés. Dins del carlisme català s'estava produint un apropament cap el catalanisme; hem vist abans les relacions de Rusiñol amb carlins de moltes comarques del Principat, però també això s'havia produit a Barcelona: la major part dels membres de la"Juventud Carlista", uns cent universitàris, ingressaren a la Lliga (7).

El sector més reacci al catalanisme era el dels editors de El Correo Catalán", el"Fomento de la prensa tradicionalista", i aquests van ser els que,sense tenir encara l'aprovació oficial, van llançar a la lluita electoral la candidatura de Vázquez de Mella. Era un intents de reafirmació davant el catalanisme i també una acció per veure d'aturar la devallada general del partit a Catalunya.

Els problemes que va tenir la Lliga per elaborar la seva candidatura reflexaren la greu crisi política en que se trobava el grup catalanista (8).

El primer lloc, la formació de la candidatura carlina li restava uns possibles electors; però al mateix temps, com no hi havía candidatura dinàstica, tot semblava una maniobra de Planas i Casals per tal de crear una alternativa d'extrema dreta a la Lliga. Així, els carlins van trobar la coalició electoral amb els catalanistes no sols a Barcelona sino també a Tarragona i Girona, on presentaren com a candidats al marqués de Tamarit i a Borda; i havien també intentat sense èxit

fer candidatures als districtes de Manresa, Olot, Vic i Berga. Això, que feia dir a Domènech, "en Planas els hi ha fet fer traïció" (9), significava, de fet, que enfront la candidatura republicana hi havien dos qualificades de dreta: la carlina i la de la Lliga Regionalista.

Domènech i Montaner en la famosa lletra a Prat del 16 de maig explicà tots els problemes que van sortir al fer la candidatura catalanista. Com la gent del Brusi, Beró, i altres conservadors no afectes a la línea de Planas i Casals volien fer candidatures mixtes amb catalanistes i catòlics. Es a dir fer un bloc de dretes. Però també aquest intents fracassaren perque els elements de dreta i Rusiñol pretenían treure de la candidatura als individus més liberals del catalanisme, Carner i Sunyol, lo que provocà la reacció d'aquest sector que amenaçà amb la formació d'una "esquerra regionalista".

Hi havía, al mateix temps, una malfiança per part dels catalanistes amb respecte a qualsevol candidatura de conlició amb l'extrema dreta com a resultat de que, mentre la gent de la Lliga votava les candidatures senceres, els altres esborraven els noms dels candidats catalanistes i així "surt només part de la candidatura, queden els afins, i els nostres van a l'aigua"(10).

Albert Rusiñol com a president de la Lliga maniobrà per tal de deixar contents a tots sense aconseguir-ho. Era el més clar partidari de una àmple aliança de dretes que arribava dels carlins fins a la Unió Catalanista; àdhuc havia fet compromisos per a treure de la candidatura en Sunyol i posar-hi a Valls i Vicens, que reunía les condiccions de ser catòlic -havía signat el manifest dels catòlics de les eleccions provincials- i formar part de la Junta Permanent de la Unió Catalanista. Això provocà una "protesta general" i una confusió tal a la Lliga que Rusiñol va fugir de Barcelona. Carner i Domènech van anar fins a Nica per trobar-lo en un moment en que ja tot Barcelona anava plè de les noticies sobre la crisi de la Lliga. Tothom dimitía: Duran i Ventosa com a secretari; en Cambó, considerat per Domènech "l'esca del pecat"; en Lavern, en Girona..."en Pella enboli-

cova, en Bargas no volía saber res, en Verdaguer, neurastènic, fugia de mítins i reunions..."(11).

Finalment, s'imposaren els únics que semblava que no havien perdut els nervis: Duran, Carner i Domènech. Se va fer una candidatura formada per Rusiñol i Domènech, com a diputats de l'anterior Legislatura, en Carner i en Sunyol, com a representants del sector lliberal i contrari a tota aliança amb catòlics, carlins i dinàstics, i Lluis Ferrer-Vidal, president del Foment, com a representantx dels industrials. El comunicat oficial de formació d'aquesta candidatura deia:

> "En la última sessió de la Junta Directiva de la Lliga Regionalista, celebrada el dilluns passat" -23 març- "quedà nomenada una comissió que explorés i rebés el consentiment de les persones designades pera formar la candidatura de la Lliga en les pròximes eleccions de diputats i ja s'ha obtingut la expresada conformitat de totes i cada una d'aquestes dignissimes persones pera anar a la proposta de la Comissió.
> Els noms designats son:
> Albert Rusiñol, presidente de la Lliga i ex-diputat.
> Lluis Domènech, ex-president de l'Ateneu i ex-diputat.
> Lluis Ferrer-Vidal i Soler, president del Foment del Treball Nacional.
> Jaume Carner, hisendat i advocat.
> Ildefons Sunyol, advocat i propietari." (11)

La proclama oficial de la candidatura de La Lliga, signada sols per Bargas, com a vice-president, i Duran com a secretari, i per tant sonse l'intervenció de Rusiñol, era poc ambiciosa i gens profonda. Demanava tan sols el vot com a forma d'opoxsició als republicans; al contrari de les eleccions del quatre presidents, ara, la candidatura dels catalanistes era clarament defensiva:

> "Catalans de Barcelona: per la pau social i del les consciencies, per la conservació i properitat de la nostra terra, per la salvació d'ella i d'Espanya, os demanem que acudiu als comicis a opovar-vos a tota la obra de perturbació i que hi porteu el vostre concurs a la obra de restauració, de ordenat progrès i civilització de la nostra estimada Catalunya". (APENDIX Nº 19).

A part de la candidatura de Barcelona la Lliga presentava candidats a nou districtes de Catalunya: Josep Valls i Vicens, prohom de la Unió Catalanista, pel districte de Balaguer; Joan Casas i Arxer,

fabricant i hisendat, per Girona; Trinitat Monegal, advocat i redactor de la revista Joventut, per Granollers; Rius i Torres anava a la reelecció per Mataró; i també feia el mateix Leonci Soler i March al districte de Manresa; el catòlic Francesc Albó i Martí se presentava per Olot; Joaquim Casas-Carbó per Santa Coloma de Farnés; Narcís Vila i Daniel per Vilanova; i Raimón d'Abadal, president de l'Ateneu aquell any, pel districte de Vic. Frederic Rahola, que en principi havia decidit presentar-se pel districte de Viladecavalls, se retirà dos dies abans de les eleccions.

Les eleccions van ser una absoluta desfeta de la candidatura catalanista. Els republicans havien assolit una victòria amplíssima, més de 35.000 vots, sent elegida tota la seva candidatura. Per les minories en van sortir Rusiñol i Domènech amb poc més de 11.000 vots. Els catalanistes havien perdut més de 1.000 sufragis amb respecte a les eleccions municipals del novembre del 1901 mentre que els republicans en guanyaven 23.000. La candidatura carlina de Vazquez de Mella arribà sols a uns 5.000 vots.

No hi havía altre explicació per comprendre la gran victòria republicana que un canvi important dins les classes populars de Barcelona que, sortint de l'abstèncionisme secular, havien donat el vot de forma massiva al republicanisme radical de Lerroux. Enfront d'això, ni una aliança carlina-catalanistes haurían pogut guanyar. Les raons donades per Domènech de que candidats com Ferrer-Vidal feien perdre molts vots a tota la candidatura no es del tot cert. Ferrer-Vidal, que havia presentat la seva dimissió com a president del Foment per ser-hi a la candidatura de la Lliga (12), no va significar una pèrdua excessiva de vots pels catalanistes; entre ell i Rusiñol, que fou el que va obtindre més vots, sols hi havia una diferència de 783 sufragis.

Els problemes eren altres. Eren que no havien sortit elegits cap dels elements lliberals de la Lliga; eren que molts estaven farts de les maniobres, capelletes i conxorxes que s'estaven fent; molts estaven decebuts: "Els de dalt" renegant de que no hi volien tornar

ni cuidar-se mai més de res"(13).

Prat de la Riba des de el senatori de Durtal seguía amb interés els resultats de les eleccions i el 28 d'abril, dos dies després, en feia aquest anàlisi de la victòria republicana en una lletra a Domènech:

> "Molt estimat amic: en els diaris francesos veig que hem perdut. Tal com havien anat desenrollant-se les coses, no mi he sorprés gens. El pessimisme es sempre justificat davant les grans desviacions populars, però sempre hi he lluitat i he durat més o menys; mai han estat definitives. És clar que la nostra situació es més greu, perquè estem entre dos focs, entre l'instint dissolvent dels d'abaix de casa nostra i l'anarquisme dels enemics de Catalunya que ens governen. No obstant el moviment aquest de Barcelona no es un fet aillat sinó repercussió d'un moviment sectari i revolucionàri europeu començat i desenrollat a França. Es la reacció de la bestiesa i de la intolèrància jacobines, aliades a les passions de llicència. Veig que baix l'influència de la notícia rebuda he anat escribint per mí i no per V. però ja està, ja mi he reaccionat. No proposo escriure de política i tant cosa fugi. Ja s'han acabat les prohibicions.
> Moni al seu amic. Prat de la Riba" (14).

Prat analitza dels dificultats que té la Lliga ~~no trobe~~ al ser atacada alhora pel republicanisme radicalitzat, representatiu de les classes populars, i pels grups polítics dinàstics que monopolitzen el poder polític. Aquest es el punt clau de la situació política. La Lliga no podía mantenir per molt temps un combat amb dos enemics al mateix temps; no podía continuar mantenint una actitut hostil a la monarquía i als grups dinàstics i al mateix temps enfrontar-se amb el movinent republicà. Era aquesta manca de definició política, aquesta sensació de no tenir una tàctica coherent i assumida per tots amb respecte a les aliances electorals, a les relacions amb el govern i els partits dinàstics, amb els republicans, etc. la qual produía tensions internes que esclatavan quan algú proposava una determinada acció. Com no hi havia una discussió política, les decisions adquirían un caire de maniobres personals, o de grup, d'intrigues d'uns

contra altres. Cadascú tenía una opinió política sobre la situació i pretenía que la postura de la Lliga seguís aquestes opinions. Francesc Cambó, que amb Duran i Ventosa representava el grup dels partidaris de les aliances amb l'extrema dreta, a principis de maig explicava així a Prat la seva opinió:

> "...De que ha passat en les darreres batalles electorals, jo n'estic prou enterat. A mí, l'ocorregut no m'ha descorat gens. A Barcelona, quan passi la tormenta republicana -que passarà de pressa- tindrem tanta o més força que abans. A fora la nostra influència s'ha estès molt i les darreres eleccions legislatives ens han preparat admirablement una pila de districtes que seran nostres a les vinentes eleccions. A fora l'onada republicana pot ser prou forta per ensorrar caciquismes ereberts, però la unió dels elements conservadors i d'ordre ens assegurarà la victòria"(15).

Es a dir, per Cambó l'opció era molt clara: la Lliga tenía que ser una "unió dels elements conservadors i d'ordre", el grup representant clar dels interessos de les classes dominants enfront del republicanisme; el caracter "nacional" de la lluita, les reivindicacions catalanistes deixaven cada cop més pas al caire de classe burgés i conservador dins la Lliga Regionalista.

Però per altre banda això significava també convertir a la Lliga en un partit polític amb un pràctica eminentment electoralista. Fotser Cambó exagera quan parla de la força de la Lliga fora de Barcelona donc els resultats no van ser gaire satisfactòris: sols tres candidats van ser elegits, Soler i March per Manresa, Rius i Torres per Mataró i Albó per Olot; tots els altres candidats, Valls i Vicens, Casas i Arxer, Honegal, Casas-Carbó, Abadal i Pla i Deniel, van ser vencuts.

En les eleccions per senadors del 10 de maig d'aquell mateix any se tornaren a reproduir les baralles dins la Lliga. Segons Domènech (16), Albert Rusiñol havía proposat el marqués de Camps tot el suport

per sortir elegit senador per les corporacions econòmiques de la província de Barcelona. Però aquest lloc també era desitjat per Felip Bertrán d'Amat. El seu fill, Josep Bertrán i Musitu, amb Duran i Ventosa i Euscbi Güell, que"fins pagava els gastos dels compromissaris provincials", van intentar que el marqués de Camps no se presentés per Barcelona i ho fés per Girona. Resultat: tensions, enfrontaments personals, Bertran d'Amat es negà a tota componenda i el mateix dia de l'elecció organitzà tal confussió que no sortir ell ni per les minories. Van ser elegits com a senadors per Barcelona els dinàstics Joan Coll i Pujol i Joan Puig i Saladrigues i Agustí Villaret per majories i el regionalista Joan Rosell i Rubert, per minories. El marqués de Camps, en canvi, fou elegit senador por Girona.

En les eleccions provincials i de diputats hem vist com jugaven un paper important les relacions de la Lliga amb els catòlics, grup que, malgrat ser una força relativament petita, més d'una vegada havia pretés constituir un grup específic polític. Això fora un perill per la Lliga donca que més dels carlisme si ara s'organitzés un partit de catòlics, la seva base electoral minvaría sens dubte. Les pretensions del cardenal Cañas i el marqués de Comillas de fer un grup catòlics eren conegudes tothom. També en Baró, del Brusi, pretenía fer un grup amb la resta dels conservadors, els catòlics i una part dels carlins, i volía fer que aquesta coalició entrés en contacte amb Maura. Prova que això anava en serio, el fet de que Domènech parli de les preocupacions del líder integrista, Cándido Nocedal, per si es formés tal agrupació de conservadors, catòlics i ex-carlins. I per això demanava de la Lliga Regionalista una declaració oficial en que, tot i respectant la religió, se negués als regionalistes el dret a"embolicar-se en partits catòlics i dinàstics". Nocedal, per la seva part, continuava dient Domènech, estava disposat a negar públicament el dret d'uns catòlics de construir un partit , a part del seu, excluint a altres catòlics del dret de fer-ne també organitzacions polítiques.

En tota aquesta situació confosa, de més rumors que realitats, Prat

de la Riba va escriure des de Durtal una lletra a Domènech el 1 de juny on amb una claretat política sorprenent exposa les seves opinions sobres les relacions dels diferents grups de dreta i les possibilitats de que se fes un partit catòlic. (APÈNDIX nº 21).

Per Prat, la Lliga debía ser l'únic pol d'atracció polític de la dreta, de catòlics i no catòlics, per lluitar tots "sota la mateixa bandera" per l'autonomía catalana. Després, un cop aconseguida podía ser convenient, i fins i tot necessari, l'existència d'un partit catòlic. Però mentre la lluita se centrés contra l'esquerra radical i contra el centralisme calía un sol bloc conservador i catalanista.

Malgrat la possibilitat de la formació d'un partit catòlic més o menys dirigit pel marquès de Comillas, Prat no ho veia com una cosa que pogués tenir èxit polític. Hi havien masses diferències dins dels mateixos catòlics -carlins, integristes, Comitès de Defensa Social, etc-, no tenían dirigents amb capacitat per aglutinar i dirigir un partit. Prat, coneixedor del que era la dreta catòlica catalana, sabía perfectament, per la seva mateixa experiència, que mai prodría organitzar un partit confessional mentre existeixi la Lliga Regionalista. Per altre banda, els catòlics catalans rosegaven encara, segons Prat, tota una sèrie de tradicions polítiques espanyoles i prevencions anticatalanistes que dificultaven la seva relació amb la Lliga. A excepció dels procedents del carlisme, la major part dels catòlics eren espanyolistes i era tasca de la Lliga fer que desapareixessin tots aquests prejudicis: "la nostra causa es el forn en que poden transformar-se". Per això Prat recomenava a Domènech no fer cap mena de denuncia pública dels intents d'en Comillas sino deixar-lo fracassar en l'intent de fer un partit catòlic i després recollir pel catalanisme els catòlics desenganyats d'aquesta experiència.

Sobre la situació interna de la Lliga en Prat considerava que el grup estava sols en el començament d'una crisi i que sería força difícil fer que els seus membres, "nostra nominada" com diu Prat, quedessin bé davant l'opinió pública amb tantes batalles i confusions. Prat n'era conscient de la situació del seu grup però de moment no veia

altres solució no continuar fent la mateixa tensió política.

Però la sensació de crisi era forta. Joaquim Xirau -el qual durant les campanyes electorals del 1907 "se dividia con las dos tendencias" a la Lliga (17). Segons Pella i Forgas, després de les eleccions, se produí dins la Lliga una forta discussió i polèmica per "haver dirigit tota la nostra acció a les lluites electorals" i per haver perdut fins l'ideal de que per sobre de tot calia mirar més, crear sols una consciència que no fos exclusivament política, sinó, a més, social (18).

La crisi que va sacsejar la Lliga, fruit de l'ambigüitat política de la seva doctrina oficial, creà un moment de confusió preocupant d'haver-la i solucionar si se volia superar la crisi. La direcció va optar per un immobilisme, interessat o circumstancial; el problema real de l'elecció de les aliances, de la propaganda catalanista, de la relació amb els representants polítics del sistema centralista; el repte del liberalisme, etc. etc., no podien ser tractats dins de la Lliga sense provocar enfrontaments. Per això, la política de crear de deixar que els nuclis reconeixements política clarificadora de la situació tenia com a mínim l'encert de no provocar ja una escissió dins la Lliga.

Les reunions de la Junta Directiva de la Lliga que se celebraren després de les eleccions se va decidir crear una comissió de propaganda que pretenia d'organitzar arreu de Catalunya actes i conferències on s'explicués el programa polític del grup i la situació política i econòmica de Catalunya. Albert Rusiñol, el que molts feien el culpable de molts fracassos, havia deixat provisionalment la presidència de la Junta i se va fer càrrec d'ella en Ramón d'Abadal, considerat com element de concòrdia entre els diferents grups i grupets existents dins la Lliga (19).

El primer i únic resultat de la creació de la comissió de propaganda fou l'organització d'un viatge de propaganda catalanista a Mallorca els dies 11 i 12 de juliol.

El que aquesta comissió no funcionava gens bé ho demostra la lletra que va rebre Domènech el 30 de setembre d'aquell any 1903 de Rafael Patxot i Jubert, president del Centre Català de Sant Feliu de Guíxols, on se queixava de que havien organitzat un míting catalanista invitant a la Unió Catalanista, a la Lliga Regionalista, a la agrupació Catalunya Federal, que dirigía Miquel Leporte, i al grup Catalunya Nova, i que encara la Lliga no havia respost a l'invitació. Patxot se queixava de l'impressió pública que estava donant la Lliga amb la seva actitut:

> "D'altra banda tampoc manquen companys apassionats que acusan als regionalistes de preocupar-se sols d'eleccions i encara que això sia fals, va malament que aparentment se'ls doni motiu per a dir-ho".(20).

El darrer episodi de les desfetes electorals de la Lliga durant l'any 1903 ho constituiren les municipals del mes de novembre. Segons Pella també hi van haver tensions per fer la candidatura de la Lliga en aquestes eleccions. Finalment, per la composició d'aquesta, donà l'impressió que s'havien imposat els sector dels comerciants i fabricants sobre el dels polítics més clarament catalanistes. És a dir que la candidatura tenía molt més de burgesa, de representativa dels comerciants e industrials de Barcelona, que no pas de catalanista, de lluita i enfrontament contra el caciquisme i per les reivindicacions autonomistes.

Dels catorze candidats a regidors, sols cinc eren polítics coneguts de la Lliga: Raimón d'Abadal, Narcís Pla i Deniel, els advocats Joaquim Giralt i Verdaguer i Josep Rogent i Pedrosa, i el notge Joan Pijoan i Serrés. Els altres nou tots eren industrials o comerciants: Josep Lacambra i Saborit, Ramón Maccya, Ignasi Feris, Ramón Riera i Puig, Josep Rubiola, Pere Marquès, Joan Modolell, Josep Rosés i Segismón Riera. Gent, en general, poc coneguda en el món de la política catalanista.(21).

Les eleccions les van guanyar de nou els republicans de manera gairebé absoluta: dinou regidors i 23.000 vots, aconseguint el "cop",

es a dir les majories i les minories, a tots distrietes: 7, 11 i 1.

Per ser elegits regidors, curiosament, els cinc candidats de la Lliga van obtenir més vots com a polítics: Rahola, 1.9 i vots, Carner, 1.7, Comas i Lligé n. 7 no més dos dels "comerciants i fabricants": Sostres i Rubiol, i tot i dels vots dels catalanistes republicans, molt poc més que a les eleccions a diputats.

Però lo millor d'això és que els republicans amb l'ajut dels independents d'ordre tenien el control absolut de l'ajuntament de Barcelona perquè en el total de regidors catalanistes només en hi ha 20.

Aquests resultats provocaren més tensions. Bordonech i Montaner escriví un article exposant la seva opinió sobre la situació política del catalanisme i en concret de la Lliga. Però Ramón Casellas, director en funcions de La Veu, se negà a publicar-lo provocant amb això les protestes del mateix Bordonech i d'en Jaume Carner.

Casellas, que feia de confident polític de Prat, justificava la seva acció dient l'actitud persuasiva de Bordonech:

> "...No comprenem com hauvent estat de baixa totes coses nostres, solament els nostres diputats a Corts, La Veu s'hagués fora, gràcies a Déu."(22).

Als recels entre la direcció de la Lliga escrivien no solsament impedir la publicació d'articles d'uns en La Veu, que controlaven els altres, sinó ensorrar o controlar tot el que feien per donar part immediatament. Així, Casellas en la mateixa carta informava a Prat de un conferència donada pel "esquerrà Gabriel Alomar" i de que estaven preparant van aplaudir molt "en Carner i els catalanistes de l'Ateneu: Martrado i Ninfll".

Aquestes tensions se reflectiren també en la Junta General de la Lliga Regionalista de Barcelona celebrada el 29 de novembre on se tenien d'elegir la meitat dels membres de la Junta Directiva. Hi havia una "candidatura recomanada per la Junta", com diu Jolla i Forgas (23), que estava formada seguramente per: Rahola, Rubiol, Ventosa, Serra de Naverra, Roman Lacaya, Bertran i Musitu, Jaume Carner, Prat de la Riba, Puig i Cadafalch, Sagnier, Cambó, Ferrer Vidal, Duran i Ventosa, Rocha, Ramón Casellas, Puig i Ferreter, Rocamora, Ramón Cortada, Ramón Vallès i Ribot, Rovira i Virgili, Pich i Pon, Rovira i Trias, Ramón Vallès i Pujals

...ció (24).

...però, en la Junta General, que va ratificar el decret de dissolució, hi hagué uns 100 socis/no va ser elegit cap de la "candidatura oficial". Valls parlà de que "una camarilla" volia destruir una entitat. Però, després d'una acalorada discussió d'un dels punts més importants de la nova via, donen per la candidatura oficial i van proclamar-hi com a vicepresident: en Valls, en Moreno Calvo i Pere Mata de la Serra; els dos darrers, representants dels industrials i comerciants. En el seu lloc van sortir gent poc coneguda però afecta al sector liberal: Federic de Rahola Soler, Josep Rivas i Serra i Francesc Puig (25).

Pets com aquest feien dir indignats a Valls i Pagès:

> "Era possible amb aquest ambient de casino dirigir com se pretenia tot el moviment patriòtic d'aquesta terra?"(26).

LA POLÍTICA MUNICIPAL A BARCELONA

El 1 de gener de 1902 es va constituir el nou consistori municipal de Barcelona on per primer cop hi havia regidors catalanistes. El nou ajuntament amb l'incorporació dels regidors elegits el novembre del 1901 estava format per 19 dinàstics, 14 republicans, 11 catalanistes i 6 independents, dels quals 3 foren d'aliats dels catalanistes.

Els regidors catalanistes arribaven a l'ajuntament amb un ambiciós programa de normalització administrativa, de lluita contra la corrupció, i de reorganització interna dels serveis municipals per tal de fer-los més eficaços. Ja durant les eleccions els catalanistes havien exposat a grans trets per a on passaria la seva gestió municipal: elaboració d'un pla d'enllaços ferroviaris de la ciutat, execució de la Reforma interior -Via Laietana, etc.-, conversió del deute municipal, reorganització dels serveis de l'ajuntament i de la seva organització interna, millora dels serveis públics -gas, electricitat, aigua, transports, etc.- política cultural ciutadana -museus, biblioteques, escoles, etc.-.

Per dur a terme un programa tant ambiciós com aquest els catalanistes van necessitar de l'aliança amb els republicans encara que molts dels regidors d'aquest grup eren coneguts per la seva manca d'honestetat personal; se'ls conexía comunment pels descriptius noms de "la colla de l'ungla" ó "els merdissers" donc es era conegut que sempre en la discussió de qualsevol assumpte on hi hagués-in diners ells afavorien a la part que després els donés una recompensa a la seva gestió.

El 7 de gener del 1902 fou una sessió històrica a l'Ajuntament de Barcelona donas per primer cop des de 1873 els regidors dinàstics van ser marginats dels principals centre de decisió del municipi. Els regidors de la Lliga, en el moment de la discussió dobre la constitució de les diferents comissions municipals, van presentar una proposta de reforma d'aquestes amb la creació d'una nova, la dita Comissió Central, que s'afegía a les tres ja existents: Hisenda, Governació i Foment. Aquesta proposta comptà amb el recolzament dels republicans i àdhuc dels conservadors i fou aprovada per 39 vots a favor i sols 6 en contra, dels lliberals.

Però, en el moment de fer la distribució dels regidors dins les comissions, els lliberals van ser "tancats" dins la nova comissió Central, que tenía un caracter força ambigu i que ningú sabía quines atribucions executives li pertocaven, mentre que republicans i catalanistes passaven a controlar les tres comissions ordinaries.(27).

Tres mesos després, el 14 d'abril, se presentà al plè municipal una memòria general sobre la situació econòmica i administrativa de l'ajuntament i un projecte de reglament pels empleats. Aquestes propostes van ser aprovades a les sessions extraordinàries del 26 d'abril i 1, 10 i 14 de maig. Se crearen també una Comissió d'estadística, i un Negociat d'ingressos i despeses que estudiarà la situació econòmica dels pressupostos municipals i proposarà uns per l'any 1903 que provocaràn una gran polèmica.

Ildefons Sunyol fou el que portà en primera mà gran part dels treballs d'estudi de la confosa situació interna de l'ajuntament i qui elaborà els projectes principals. El reglament de personal, en l'elaboració del qual també intervingueren Cambó, Fontanals de Lluja i el republicà Joan Roles, pretenia acabar amb la situació d'interinitat de gran part dels empleats municipals per possibilitar una estabilitat contractual al temps que s'aclarien els seus drets i obligacions. El problema del pressupost municipal era molt més complexe. La tasca d'investigació que va fer Sunyol li va portar a descobrir que la principal font d'ingressos era l'impost de consums i que aquest era objecte d'immoralitats per parts de molts regidors dinàstics i republicans. El projecte de nou pressupost preparat per Sunyol i presentat per la comissió d'Hisenda pretenia liquidar el dèficit municipal a partir de dos mesures: introduir nous arbitris indirectes sobre el comerç i la industria, i arrendant l'impost de consums.

El dèficit municipal era a finals del 1901 de 87.666.350 pessetes i el pressupost ordinàri interior sols arribava a 39.356.440 pessetes (28). Per liquidar el dèficit calía aumentar impostos, però no la consignació dels consums, que significava gairebé la meitat del ingressos, 17.947.189 pessetes en 1901, sinó creant de nous que no gravessin preferentment a les classes populars.

Les pretensions dels regidors de la Lliga troben grans dificultats: els gremis de comerciants i el mateix Foment s'oposaren totalment a la creació de nous arbitris. També el projecte de l'arrendament del impost de consums, que pretenía fonamentalment tallar amb la corrupció dels regidors de "la colla de l'ungla que monopolitzaven la comissió de consums, no se pogués portar a la pràctica perque els republicans en bloc s'oposaren. Així fracassà el projecte de pressupost fet per la Comissió d'Hisenda que no sols pretenía moralitzar l'ajuntament sino que estava pensat en funció de tota una nova concepció de la política municipal.

Francesc Cambó, en dos articles publicats a La Veu de Catalunya,

el 6 i el 17 de març de 1902, exposà els criteris d'actuació dels regidors catalanistes a ajuntament de Barcelona. La Lliga Regionalista pretenía no sols fer funcionar millor els serveis municipals i acabar amb la corrupció, sino que considerava que la seva gestió podía ser decisiva pel desenvolupament econòmic català (29). La política de reformes dels regidors catalanistes no anava, com hem vist abans al tractar del problema del pressupost, a servir directa o únicament als interessos de la burgesia, sinó a crear unes condicions generals de funcionament de la ciutat, dels seus serveis, de la seva administració, que rentabilitzés al màxim tot tipus d'inversió. Era una visió més ambiciosa, molt més a llarg plaç, del que calía per fer de Barcelona una ciutat moderna, amb una administració eficaç i uns serveis útils. En la lluita per la autonomía els catalanistes de la Lliga reivindicaran sempre unes més grans atribucions pels ajuntaments tant en el que pertocava a la descentralització dels serveis estatals com en el mateix repartiment dels impostos.

Prat de la Riba explicarà amb aquestes paraules el que els catalanistes volíen fer de Barcelona:

> "Fer de Barcelona una unitat orgànica ajuntant la ciutat antiga amb els pobles agregats no per simple justaposició com ara, sino per ajustament i correspondència harmònica de tots els seus nuclis de població, tancant de passada per sempre l'afrontosa quadrícula de l'eixample i obrint a l'esdevenidor una nova eixample més variada, més rica, més exactament acomodada a la vida i circulació natural de la població, ...avui ...amb l'exit de l'aprovació del magnífic plà d'enllaços que asegura l'esdevenidor de Barcelona com a gran ciutat europea"(30).

Fins en el terreny cultural la tasca dels regidors catalanistes fou remarcable. Per iniciativa d'en Puig i Cadafalch i Cambó se crea la Junta de Museus de Barcelona que centralitzà tots els diferents centres artístics municipals i se va organitzar els nous museus d'Art antic i de Belles Arts.

Un dels aspectes més importants i significatius de la gestió dels

regidors catalanistes fou la lluita contra la corrupció a l'ajuntament. El cas més famós i complexe de la lluita contra els especuladors en aquest temps fou el conegut "affaire" del Gas Strache, que enfrontà a catalanistes i republicans en una "guerra llarga i empenyada, amb emboscades i paranys" com diria poc temps després Prat (21). El problema era complexe donc se tractava dels suministres de gas a tota la ciutat i això significava unes despeses, i uns beneficis, molt grans.

Tot venía de que l'any 1900 la companyía del gas Lebón, que junt amb La Catalana, monopolitzaven el servei, va pujare el preu del metre cúbic 5 céntims. Com l'ajuntament de Barcelona era el principal client molts regidors protestaren d'aquesta mesura i de la protesta sortí la convocatòria d'un concurs internacional per a una possible creació una companyía municipal de gas. El concurs fou un fracás donc sols una companyía estrangera va fer una proposta seriosa, la propietat del doctor Strache de Viena, "Companyía Internacional del Gas de agua sistema Strache". Aquest sistema de gas d'aigua implicava, per la seva àntroducció a Barcelona, la modificació de gran part del material utilitzatx fins llavors.

Els regidors catalanistes que en principi eren partidaris de la municipalització del servei començaren a sospitar que a darrera de la proposta Strache hi havia quelcom extrany quan els regidors més coneguts per la seva manca d'escrúpols se posaren a defensar l'adjudicació ràpida de la concessió a la companyía Strache, sense cap mena d'informació econòmica i tècnica. Fins la premsa republicana, com El Diluvio i La Publicidad van treure articles glosant les excelencies del sistema Strache. Però la comissió d'Hisenda, presidida per Cambó, dictaminà en contra de la concessió donc les condicions eren molt desfavorables pel municipi: no se tractava de crear una companyía municipal sino de comprar una patent per 14 millons de pessetes, i després l'ajuntament pel seu compte devia construir les fàbriques de gas que serían utilitzades per una empresa particular.

Alguns regidors republicans, Narcís Bonó, Josep Mª Serraclara, Nebót i Estanyi, aparegueixien com molt directament lligats als interessos de la companyia Strachc; aquest i altres regidors monàrquics presentaren un dictamen que recomanava acceptar les condicions de la casa Strache immediatament. Per la seva banda els regidors catalanistes en presentaren un totalment contrari a l'adjudicació i proposant la convocatòria d'un veritable concurs internacional per la creació d'una companyia municipals de gas.

L'assumpte se va fer públic i els regidors de la Lliga, en minoria numèrica, obtingueren per una tàctica intel.ligent: primer, assessorament tècnic sobre el famós gas d'aigua, i després plantejament econòmic. En una sessió de l'ajuntament forga violenta els republicans imposaren el seu criteri per 22 vots contra 13. Però els lletrats assessors jurídics de l'ajuntament dictaminaren desfavorablement contra aquesta adjudicació.

Davant aquesta situació els promotors del negoci del gas Strache van recorrer primer al soborn dels regidors catalanistes i, fracassat aquest intent, van cercar de posar fora de joc a Cambó. Un tal Josep Samsó, antic militant de la Lliga, va presentar una denuncia per injuries contra Cambó i aconseguí la seva suspensió interina com a regidor el 13 d'agost de 1903. Aquell mateix dia els regidors republicans Serraclara i Nebot en un plè de l'ajuntament presentaven, amb caracter d'urgència, de nou la proposta de adjudicació del concurs a la companyia del gas Strache. Amb una prèsencia mínima de regidors la proposta fou aceptada per 8 vots contra 5.

L'escàndol que provocà aquesta darrera maniobra obligà a intervindre fins al mateix governador civil. Alguns regidors republicans van censurar l'actitut dels seus companys i finalment la famosa concessió a la companyia Strache se deixà sense efecte.(32).

L'actitut dels regidors catalanistes enfront dels negocis bruts i de la corrupció que sempre havia hagut al ajuntament els donà molt de prestigi ciutadà i els hi proporcionà una excelent relació amb

algunes companyies que en sortien beneficiades per l'intervenció d'ells. Així, la mateixa companyia del Gas Lebón, que després del nacionalitzat del gas Stroche continuà monopolitzant el gas a Barcelona, no tenía massa inconvenient en comprar accions de La Veu de Catalunya tot i sabent que no era pas una inversió rentable econòmicament, encara que sí políticament. El mateix Ramón Casellas li explicà a en Prat d'aquesta manera:

> "Una bona noticia. Dies enrera vaig sentir dir a la del Consell administratiu que convindría visitar a en Manzano del Gas per a fer-lo accionista. Com que son amics d'anys jo me veig oferir a anar-lo a veure amb aquest objecte. Avui li he vist amb en Sabaté de la Comissió financera, i, encara que, amb molta tàctica i molta correcció, s'ha queixat de la conducta que La Veu ha seguit amb ell, aludint als solts d'en Duran per lo del carrer Fernando. Jo li he fet avinent que allò era degut als molts amics que tenim a aquell carrer, i a més li insinuat que la conducta seguida pels nostres regidors relativa al Gas Stroche no podría per menos de compraure'l. Ell hi ho convingut i al cap de vall s'ha suscrit per quatre accions o sigui per 10.000 pessetes"(33).

La Veu de Catalunya financiada així per les grans companyíes se estava convertint en portantveu idoni de la burgesia industrial. Mentre que la Lliga Regionalista encara restava en una situació confosa i plena de divergències internes. De tota manera no tot havien estat desfetes en la vàda política de la Lliga l'any 1903, també hi havia hagut éxits i avenços.

El mes de gener s'havia fundat la Federació Escolar Catalana que venia a ser la successora del desaparegut Centre escolar catalanista, es a dir, una agrupació dels estudiants catalanistes pròrims al plantejament polític de la Lliga. En la creació d'aquest grup hi van col.laborar molts joves de procedència carlina que havien evolucionat cap al catalanisme.

També d'aquest any es el primer Congrès Universitari Català que donà lloc a la creació dels Estudis Universitaris Catalans. La gent de la Lliga participarà activament en la formació dels cursets dels

Estudis Universitaris Catalans i La Veu reproduirà les lliçons d'Història de Catalunya que se facin. També el Foment del Treball Nacional col.laborà subvencionant amb 500 pessetes anuals aquesta institució cultural i amb 1.000 més per la creació d'una càtedra de Economía Política a càrrec de Guillem Graell.

També aquest any la Lliga Regionalista amb la Unió Catalanista organitzaran una campanya de protesta contra el reial decret de 26 de febrer que reformava el Notariat. Aquesta disposició, feta sense cap consulta als afectats, centralitzava les oposicions de notari en Madrid i limitava la possible elecció lliure del notari pels clients. La protesta dels grups catalanistes se centrava tant en aquesta intromissió centralista com en el fet de que molts dels notaris sotits pel nou sistema serien desconeixedors del dret català.

Però el que havia marcat el caracter general d'aquell any 1903 havia estat els enfrontaments entre els catalanistes de la Lliga i els republicans i no solsament en el terreny electoral. Las victòries republicanes anaven acompanyades de demostracions massives encapçalades pel mateix Lerroux, com la "merienda fraternal" de la montanya del Coll, feta el 13 de febrer de 1903, o el mítin conjunt Lerroux-Blasco Ibáñez a Les Arenes, del 3 de maig, on els dos oradors s'expressaren en termes d'un republicanisme revolucionàri que va atemoritzar a tota la premsa conservadora i burgesa.

Els republicans portaven l'iniciativa política a Barcelona. La seva força augmentava a mida que creixía el nombre de "fraternitats", cercles i agrupacions seves a totes les barriades. Lerroux estava aprofitant-se dels resultats de la vaga general del febrer de 1902 i apareixía davant les classes populars com a líder que podía canalitzar totes les seves reivindicacions més generals. Represaliades les organitzacions sindicals, i detinguts els seus dirigents, els republicans lerrouxistes amb la seva demagògia estaven capitalitzant les movilitzacions populars de la vaga general i portant cap els seus ren-

gles bona part dels més destacats rebaldidors.

Els éxits del republicanisme de Lerroux havia fet que fins els federals s'apropessin a ells i fessin candidatures conjuntes en les eleccions i pretessin una acció unitària a tot Catalunya. Les relacions entre federals i lerrouxistes eren tant estretes que en l'acte solemne de posar la primera pedra a la "Casa del Pueblo" -Corts Catalanes contemporànies-el 25 d'octubre de 1909, el dirigent màxim del federalisme català Vallés i Ribot pronuncià aquelles paraules, referint-se a Lerroux, "Tu est petrus..."; aquell dia una coral federal estrenà en honor a Lerroux "La Marsellesa" en català. Totes les organitzacions republicanes, a excepció del petit grup Catalunya Federal que dirigía Miquel Leporta, acceptaven la direcció de Lerroux. Fins el vell Valentí Almirall, que moriría un any després, se solidaritzà amb la candidatura de "Unión Republicana" que s'enfrontava a la de la Lliga Regionalista escribint una famosa lletra -en castellà- a Lerroux, Emili Junoy i Eusebi Corominas que publicà La Publicidad (34).

Els dirigents de la Lliga no deixaren de lluitar contra la formació d'aquest front republicà i al temps que atacaven als federals per aliarse amb anticatalanistes notòris com Lerroux també denunciaven al líder radical com a provocador de disturbis a sou dels governs centralistes. Cambó publicà el 9 d'octubre a La Veu de Catalunya un article titulat "Lerroux" en el que reproduía unes lletres del dirigent republicà a un anarquista anomenat Coronell, però més conegut per "Canyelles", on li incitava a promoure disturbis en les fàbriques de suro de Palamós i Palafrugell(35).

Però malgrat tot això el domini republicà sobre Barcelona s'anava consolidant. Quan el 1 de gener de 1904 se formi el nou ajuntament els republicans tindràn majoría absoluta: 28 regidors, en front de 17 catalanistes i 5 lliberals. Per primer cop un partit d'oposició al sistema de la Restauració assolía el control de l'ajuntament d'una capital de província. La política de transformacions reformistes de

la Lliga dins l'ajuntament quedaria atrapada per la majoría republicana.

De tota manera hi havía un fet polític que donava esperances al sector de la Lliga Regionalista més moderat i propici a negociacions amb els governs de Madrid: la formació el 4 de desembre del govern presidit per Antonio Maura.

Maura era considerat pels catalanistes de La Veu, principalment per Prat, com el polític dinàstic que més seriosament s'havía plantejat el problema de la descentralització de l'estat. Ja en 1896 Maura havia pronunciat a Madrid una conferència amb el significatiu títol de "La organización del poder público bajo el aspecto geográfico para los fines del Gobierno. Provincias, Ajuntamientos, colonias y territorios" on se mostrà partidari d'una moderada descentralització administrativa i fins de la conveniència de fer "mancomunidades de ajuntamientos para determinados servicios".(36).

Posteriorment, en el famós debat sobre el catalanisme, pel novembre del 1901, Maura havia fet una intervenció molt semblant a la d'en Silvela en la que, tot i condemnar la polititització del problema "regional", culpava als governs centralistes de la força del catalanisme per no haver emprès cap mena de reforma descentralitzadora. Aquest plantejament fou repetit a la conferència que pronuncià Maura, el 2 d'abril de 1902, al "Círculo de la Unión Mercantil" de Madrid on se mostrà partidari d'una "reforma radical y profunda de la administración local" que caldría que comencés per una autonomía municipal i amb la cessió d'alguns serveis per part de l'administració central.(37).

Maura havía intentat portar a la pràctica aquestes idees i, sent ministre de Governació del govern presidit per Silvela, presentà el 27 de maig de 1903 al senat un projecte de llei de reforma de l'administració local.

Aquest projecte era extremadament moderat i sols considerava les entitats provincials per lo que fou atacat des de La Veu. Lluís Duran i Ventosa qualificà el projecte d'en Maura de "incomplet, ineficaç, d'abandonar tota tendència regionalista" per lo que demanava que fos

reiterat encara que reconeixía a en Maura la virtut de portar a terme el que havia promès.(3ª).

Però Maura no va poguer portar a terme aquesta reforma perque el govern Silvela va caure per les intrigues de Villaverde, que restà al seu darrera 35 diputats de la majoría. El 19 de juliol del 1903 Alfonso XIII maniobrà amb el partit conservador i donà el poder a Villaverde que formà el govern corregut per el dels gallegs.

El govern Villaverde tampoc va poguer sostenir-se massa temps donces ni aturà l'onada de vagues obreres que se va extendre per tot el pais, i que van donar lloc a sangnats incidents, ni comptà dins del Congrès amb una posició prou forta. El 3 de desembre de 1903 Maura pronuncià al Congrès un discurs extremadament fort contra el govern Villaverde al que denuncià per incapaç i s'en portà els aplaudiments de la majoría parlamentària. Aquell mateix dia, en un dels salons de les Corts, el vell Silvela proclamava a Antonio Maura com a líder indiscutible del partit conservador. L'endemà dimitía Villaverde i el rei cridava al polític mallorquí per a formar un nou govern.

El 7 de desembre Maura presentà el programa del seu govern en el Congrès. Dos punts importants destacaven: un pressupost de l'estat, que pretenía fer aprovar abans de fi d'any, i un projecte de llei de reforma de l'administració local. El projecte Maura sols afectava al funcionament, composició i atribucions dels ajuntaments i de les diputacions provincials i per això els diputats catalanistes presentaren una esmena per que fossi inclosa la possibilitat de crear mancomunitats de diputacions amb un règim autonòmic.

Malgrat que la política reformista d'en Maura no recollía els principals punts polítics del programa de la Lliga no hi havía dubte, pels dirigents del grup catalanista, que amb el nou dirigent dels conservadors hi havien unes possibilitats de entendre's i negociar. El govern Maura obría una nova prespectiva pels membres de la Lliga més propicis a una política de negociació amb el govern centralista.

NOTES

1º Manifest "Doctors", vegeu-lo apèndix nº .

2º Josep M. Roig, Política de procedència, pàg. 35.

3º La Veu, 11 de març de 1903.

4º J. Pella i Forgas, La Crisis del Catalanisme, pàg. 86.

5º Idem.

6º Idem, pàg. 87.

7º R.J. Catalanistes y Catalistas, pàg. 10.

8º Lletra de Domènech a Prat reproduida per Olivar Bertran, Prat de la Riba, pàg. 311-312. La lletra es del 13 de maig de 1903.

9º Idem.

10º Idem.

11º La Veu, 28 de març de 1903.

12º Actes del Parlament. Sessió del 2 d'abril de 1903. Diu concretament Ferrer-Vidal a Domènech i Montaner que acceptaria anar com "representant dels interessos material del país, ensems que de un element de absoluta concòrdia entre els valiosos que la Lliga acobla".

13º Lletra de Domènech a Prat del 13 de maig de 1903. Olivar Bertran, Prat de la Riba, pàg. 312.

14º Lletra de Prat a Domènech del 28 d'abril de 1903. Arxiu Domènech.

15º Lletra de Cambó a Prat, sense data. Olivar Bertran, Prat de la Riba, pàg. 310.

16º Olivar Bertran, Prat de la Riba, pàg. 312.

17º J. Casas-Carbó, Catalonia, pàg. 121.

18º J. Pella i Forgas, La Crisis de Catalanisme, pàg. 87.

19º Idem.

20º Lletra de Rafael Patxot i Jubert a Domènech del 30 setembre de 1903. Arxiu Domènech.

21º La Veu, 7 de novembre de 1903.

22º Lletra de Ramón Casellas a Prat del 24 de novembre de 1903. Arxiu Prat de la Riba.

23º J. Pella i Forgas, La Crisis del Catalanismo, pàg. 37.

24º La Veu, 29 de novembre de 1903, el programa amb els "candidats que somen més".

25º La Veu, 3 de novembre de 1903.

26º J. Pella i Forgas, La Crisis del Catalanismo, pàg. 38.

27º La Veu, 8 de gener de 1902.

28º Anuario Estadístico de la Ciudad de Barcelona. 1902. pàgs. 482-486.

29º F. Cambó, "L'Ajuntament de Barcelona", La Veu, 6 i 17 març de 1902.

30º E. Prat de la Riba, "En Puig i Cadafalch", La Veu, 8 de setembre de 1905.

31º E. Prat de la Riba, "En Cambó", La Veu, 9 de setembre de 1905.

32º Sobre l'assumpte del Gas Strache la millor informació la dona Cambó als articles "De fora cà la Ciutat: Lo del Gas d'aigua", publicats a La Veu els dies 18, 21, 24, 27 i 31 d'agost de 1903.

33º Lletra de Casellas a Prat sense data. Arxiu Prat de la Riba.

34º La Publicidad, 10 d'abril de 1903.

35º F. Cambó, "Lerroux", La Veu 9 d'octubre de 1903.

36º Conferència al Ateneo de Madrid del 29 de maig. Antonio Maura, Treinta y cinco años de vida pública, pàgs. 244-245.

37º Reproduit a la revista La Lectura, nº 16, maig 1902.

38º Lluis Duran i Ventosa, "La Reforma administrativa d'en Maura", La Veu, 26 d'agost de 1903.

EL VIATGE DEL REI.

Les raons per les quals en Maura decidí la necessitat d'un viatge reial a Barcelona son complexes. No hi havía dubte que per Maura calía reafirmar i consolidar el prestigi de l'institució monàrquica i per això era necessari demostra-ho a la regió més industrialitzada i al mateix temps hostil. Calía que el rei anés a la ciutat que havía boicotejat la seva coronació. Un govern fort, com pretenía ser el de Maura, devía consolidar el seu prestigi afrontant els problemes com el català malgrat les condicions no gaire favorables. Barcelona era la ciutat on més força i radicalisme tenía el moviment republicà; Barcelona i Catalunya eren llocs on fins la burgesia i la petita burgesia adoptava actituts de distanciament i hostilitat al sistema polític. A Barcelona les forces monàrquiques estaven en plena descomposició.

Els senadors de la majoría parlamentària, la mateixa premsa monàrquica, criticà la pretensió del cap del govern dient que "era un salto a las tinieblas"(1), o que en tot cas sería molt més una pesada militar i policíaca que no pas el viatge del cap de l'estat. A tots els contestà Maura dient que sería indigne d'un govern i d'un cap de l'estat no anar-hi a les zones conflictives.

Però hi havía altres factors importants en la decisió d'en Maura. No era solo un desafiament del govern a les forces de l'oposició de Catalunya era també un intent per reconstruir un grup conservador al Principat. El prestigi del cap del govern com a polític recte, enérgic i eficaç. La seva preocupació per la reforma de l'administració local, i el mateix fet de ser mallorquí, donava una certa popularitat a en Maura entre la burgesia regionalista però conservadora. Aquesta burgesia que recolzava a la Lliga com a única força que s'enfrontava amb possibilitats d'èxit amb el lerrouxisme però que de cap manera era nacionalista ni creia ni desitjava les Bases de Manresa.

El viatge era un intent de Maura per palpejar la situació política

[illegible] sobretot [illegible] sectors conservadors [illegible] [illegible] [illegible]

Per Prat els culpables de la crisi de la Lliga eren els que procedents del republicanisme volien portar cap a definicions radicals el programa i la pràctica política de la Lliga. Això ho explicà un any després:

> "Un moment hi va haver...en que elements novells en el renaixement de Catalunya, formats al caliu de sentiments i de doctrines d'una política morta, estrangers per nosaltres, anaven a eixiquir, a clourer la Lliga en les mesquines estrets d'un partit polític a la espanyola, fent-ne clos d'una casta política, patrimoni d'una nova clientela, la clientela de la penya, e isolant-la de l'àmplia i contínua comunicació i circulació amb la vida de tota la societat catalana. Candidatures exclusivament polítiques de persones sense altre significació i representació que una més o menys assenyalada caracterització política, lluites de bastidors per anar en candidatures o per excloure'n tals o tals altres persones, enlairament d'uns, ostracisme d'altres per aficions o ambicions de caracter privat, el particularisme de les idees servint de tapadora a les venjances del rencor o de l'enveja, tal es el quadro de la vida real de les velles agrupacions polítiques, tal és el perill que amenaçava a la Lliga". (4).

Aquestes dues opinions, partidistes i distorsionades, reflexen una part del problema real de la crisi de la Lliga. Reflexen els resultats d'una manca de definició inicial del grup i per tant del creixement indiscriminat de les seves organitzacions intentant agermanar posicions cada cop més contradictòries a mesura que la Lliga tenía que donar resposta política a tots els problemes que sé li plantejaven.

A comencaments de març del 1904 se coneguè la notícia del viatge reial. A la Lliga Regionalista se van produir immediatament fortes discussions sobre quina actitut calía prendre's. Dues posicions aparegueren en la polèmica. Per un costat els catalanistes de procedència republicana més alguns altres, com Domènech i Cases-Carbó, eren partidaris d'abstenir-se de tota intervenció. Deien que com ja ho vien estat presentades al Congrès les aspiracions catalanes sense que hi hagués cap satisfacció descentralitzadora ni cap mida econòmica favorable el ca-

talanisme no podía associar-se a cap festa commemorativa del viatge d'un rei i d'un govern que denegaven les aspiracions catalanes.(5).

Aquest catalanistes refusaven qualsevol relació amb el monarca que no fos el tracte polític inevitable. Però res de demandes humiliants i tractes d'amistat. Consideraven que el viatge era un acte premeditat d'en Maura per fer ostentació de la reialesa i per dividir el poble català. Pretenía el cap del govern, segons Carner, desautoritzar al catalanisme volgut presentar-lo com a cosa reduida a les aspiracions d'una minoría pertorbadora, contestatària i gens representativa.(6)

Domènech en una reunió general de la Junta Directiva de la Lliga, celebrada el 14 de març, afirmà que "el regionalisme devía tancar-se a casa, com si no passés res els dies en que el Rei d'Espanya anés pels carrers de Barcelona"(7),

Per l'altre costat hi havía qui deia que si la rebuda al rei era un èxit popular, el prestigi de la Lliga restaría deteriorat i amb ell el del catalanisme. Aquesta era l'ocasió ideal, deien, per aprofitar-se i reproduir davant del rei les queixes, agravis i reivindicacions catalanes. Pella i Forgas n'era partidari d'acceptar el viatge com cosa inevitable e intentar treure d'ell el màxim profit. La posició abstencionista, per ell, era un error, una ficció pel catalanisme sense que l'opinió pública en fessin el mínim de cas. Per Pella era preferible combatre obertament el viatge que abstenir-se.(8).

La posició contraria a l'abstenció era defensada pels elements més conservadors de la Lliga que si bé no eren clarament monàrquics no hi havía cap dubte que consideraven a la institució monàrquica com a instrument indispensable per l'ordre i el desenvolupament econòmic i per tant refusaven tot plantejament republicà, per la crisi política que suposaría.

Com dins de la Junta Directiva de la Lliga no hi havía possibilitat de treure un acord unànim se formà una comissió de quatre persones, Sunyol, Carner, Abadal i Prat, que recollint el criteri majoritàri en un sentit abstencionista, redactés el manifest oficial de la

Lliga Regionalista davant el viatge del rei. (9)

De tota manera l'acord abstencionista no va convèncer a molts i a la sessió de l'ajuntament de Barcelona del 22 de març, quan l'alcalde Coloderas comunicà oficialment als regidors la propera visita del rei i els republicans declararen que no pensaven fer cap acte de cortesía al monarca, els regidors catalanistes expressaren opinions diferents, fet que recollí l'endemà tota la premsa.

Hi havien greus discrepàncies amb la decisió presa. Les entitats econòmiques de la ciutat, entre elles el Foment, havien decidit el 15 de març amb respecte al viatge del rei "acogerlo con cortesía, pero con dignidad, aceptando las invitaciones que se recibiesen, ofreciéndose a acompañarle a visitar los principales establecimientos y centros industriales y poniéndose a disposición del Rey para estos actos serios, sin dejar de hacerle presente las aspiraciones económicas de Cataluña"(10).

Prat de la Riba, malgrat formar part de la comissió que redactà el manifest de la Lliga, no estava gaire segur del seu cumpliment pel seu mateix caràcter de compromís artificiós:

> "L'acord de la Lliga, tal com va aprovar-lo la Junta Directiva, en virtut de la transacció entre criteris oposats, obligava només a la Lliga, per més que en justicia s'hagi de confesar que uns, un cop més, varém treballar lleialment per a generalitzar-lo, i que altres, com alguns dels seus iniciadors, li donaven força d'obligar a tothom i, fins en la seva força d'obligar, projectaven fundar-hi antipatriòtiques expulsions.
> Es clar que hauria anat millor...seguir el parer d'en Rusiñol i d'altres experts companys que projectaven que la Lliga fes als visitants l'obsessió del Catalanisme; es clar que hauría estat de molt efecte el pensament d'en Rusiñol, indicat també per Maragall, de reunir en un sol Missatge totes les forces autonomistes de la nostra terra".(11).

Domènech i Montaner explicant la posició dels partidaris de rebre al rei afirma que a Junta Directiva de la Lliga on s'acordà l'abstenció assistiren unes cinquanta persones en funció dels seus càrrecs de directius i de diputats, senadors i regidors i directors de publi-

cacions, i que sols una minoria d'aquests eren partidaris de "posar-se al costat del rei i dels seus governs"(12). Segons Domènech finalment a la Lliga Regionalista la tendencia conservadora va explicitar la seva opinió pactista i falsa; era "alsar els punys indignats a l'escena pública i passar-se després a parar la mà estesa per la taquilla". Distorsionant la posició dels seus adversaris Domènech asegura que aquests van arribar a dir a la Junta Directiva que:

> "Hem d'estar contra el Rei o a favor del Rei; sublevar-nos no es possible; donc hem de posar-nos al seu costat i dels seus governs. En aquesta posició sense resistència d'ells, absorvirem l'administració de la nostra terra, disposarem dels seus medis, portarem als càrrecs el nostre personal, el jovent hi vindrà en busca d'un porvindre efectiu. Tindrem així els medis econòmics que ara ens falten i tot un exèrcit lligat a la nostra causa pel modo de viure. Pel camí platònic del manteniment de les aspiracions i programes, lluny de l'administració -ens deien- se quedaran vostés amb mitja dotzena de persones. Davant del poble, com aspiració conservadora del bloc públic, mantindrem enérgicament el vell programa catalanista, i ell ens seguirà i serà fonament material de la nostra força".(13).

Si, malgrat les exageracions de Domènech, els conservadors de la Lliga havien explicat amb aquesta claretat llurs pretensions es lògic que se crearen greus tensions i acusacions, com les que abans deia Prat. Per això en front d'aquest plantejament col.laboracionista se formà un grup majoritari, que imposà l'acord d'abstenció, que anava dels volls catalanistes, -Domènech, Abadal,- als republicans,-Carner, Sunyol, Lluhí, Giralt, incluint també posicions intermitjes com Ventosa i Calvell, Joan Pijoan, etc.

El que se plantejés d'una manera obertament clara aquesta posició conservadora va sorpendre a molts, sobretot per la personalitat dels qui ho feien:

> "Aleshores vegèrem amb sorpresa com saltava a la palestra, a defensar la girada, els de les estridencies, els que no podíem tenir pel cap ni pels peus en les provocacions separatistes...ni en les porugues fugides vergonyoses, quan les persecucions s'hi subseguíen. I aparegué ben clara la conjura!(14)

Crec que se tracta d'una al.lusió clara d'en Cambó, tant per lo de les estridències com per lo de la fugida, referint-se a la de després dels incidents del Cu-Cut!.

Dies després de la Junta directiva de la Lliga, Domènech, que hi era a Madrid per presentar amb els altres diputats catalanistes una esmena al article 19 del projecte de llei d'administració local (15), comprobà personalment com molts membres de la Lliga no pensaven complir l'acord d'abstenció. A l'hotel de Madrid on estaven els polítics i homes de negocis catalans, el "París", sols se parlava del viatge reial i se comentava com aprofitar-se

> "...les autoritats populars de nostres ciutats i els seus parlamentàris, presidents de societats, grans industrials i comerciants no feien més que discutir sobre el viatge reial i gairebé tots l'analitzaven amb optimisme i esperança: es ocasió de treure alguna cosa per la nostra ciutat; esperem que ens faran un pantano. Començaren una era de pau i harmonia, ens deran i ens faran moltes coses...Hi ha uns difícils expedients de duanes, uns salts d'aigua que es resoldran; hi tiraran terra sobre..."(16).

Domènech impressionat per el que va veure, pa la divisió real en les opcions de la gent de la Lliga, va escriure a Jaume Carner una lletra força significativa.(APENDIX Nº 22). Explicava que els senadors de la Lliga i alguns diputats, Soler i March i Albó, estaven disposats a acompanyar al rei en el seu viatge i que els presidents de les societat econòmiques també estaven d'acord amb aquesta actitut, àdhuc Lluis Ferrer-Vidal, president del Foment.

També explicà Domenech a Carner una entrevista que havia tingut amb en Maura en la qual el cap del govern li havía demanat la seva opinió sobre el viatge. Domènech, que li respongué amb la posició oficial de la Lliga, finalitzà l'entrevista dient al cap del govern: "Vosté no pot fer res, no pot donar res de lo que desitgem; prou sab el medi que el volta"(17).

Moltes d'aquest fets van ser també explicats per Domènech a Prat de la Riba l'endemà, dia 18 de març, en una llarga lletra:(APENDIX Nº 23). Parlava també Domenech del tractament de l'acord de la Junta

directiva de la Lliga per part de molts diputats i senadors i dels representants de les entitats econòmiques. Referint-se a l'influència dels industrial dins la Lliga, Domènech deia:

> "Tenim caps, gent i diners, però els diners fan de cap i els caps de cues...Quina ocasió perdem!"

També tractava Domènech, en aquesta lletra, de la seva entrevista amb en Maura i del viatge reial a Barcelona i donava per segur que això provocaría problemes dins la Lliga i apareixería un grup catalanista republicà i un altre monàrquic. Domènech considerava que els elements republicans de la Lliga era molt valiosos, que sería perillós acabar amb una escissió. Finalment, creia Domènech que si el govern concedís la diputació única amb grans facultats econòmiques i altres reivindicacions, com el port franc, "la dinastía s'en portaría detràs a tot el poble català".

Maura havía preparat el viatge fent tota una sèrie de concessions petites a diferents estaments i localitats de Catalunya. El 1 de març havía sortit una reial ordre del ministeri de Governació declarant corporació oficial al Col.legi de metges de Barcelona; el 13 se establíen grups telefònics a Martorell, Capellades, Igualada, Esparraguera, Olesa i Monistrol; el 24 sortía una llei facultant al ajuntament de Barcelona a fer empréstits i fer emissions de títols destinats al pagament d'expropiacions i obres d'urbanització compreses en el projecte de reforma interior de la ciutat, i per una plaç de 30 anys a l'Eixample; el dia 27 de març se publicava una reial ordre del ministèri de Gràcia i Justicia aprovant la nova divisió de Barcelona en 7 jutjats; també hi havien altres concessions, com la reducció de l'emplada del ferro-carril de Sarrià a Barcelona, i, potser la de més importància per lo molt que havía estat demanada, la creació de l'Escola Industrial.(18).

Però aquestes concessions d'en Maura no contentaren a les forces polítiques d'oposició. Els republicans organitzaren diferents mítins per protestar pel viatge reial. A l'ajuntament la majoría republicana imposà un acord segons el qual la corporació no aniría a rebre al rei

ni l'corporació municipal participarà en cap acte. El 30 de març els estudiants republicans, catalanistes i carlins van fer una manifestació conjunta en protesta pel permís donat per l'alcalde als estudiants monàrquics per anar a rebre al rei amb les senyeres de les facultats i aconseguiren que la primera autoritat municipal rectifiqués aquesta concessió.(19).

La situació dels catalanistes era cada cop més confosa. El 2 d'abril Cambó publicà a La Veu un article dient que,malgrat tot,al rei arribaria "la impressió del descontentament general, de la protesta quasi unànime per la política de l'Estat espanyol"(20). L'article fou interpretat,posteriorment,com una insinuació clara de la possibilitat de presentar al rei les reivindicacions catalanes.

Però, també hi havía qui clara i explícitament no feia cas de l'acord pres per la Lliga Regionalista i actuava presionant perque s'anés a rebre al rei. Aquest es el cas de Josep Bertran i Musitu que com a diputat provincial pel districte de Vilanova-Sant Feliu envià una circular als alcaldes d'aquest districte demanant-lis l'assistència a tots els actes oficials del viatge reial.(APENDIX Nº 24). Aquesta circular es un exemple perfecte de l'opinió dels sectors més conservadors de la Lliga; els arguments utilitaris, el llenguatge que fa servir, parlant de "nacionalitats que integren l'Estat espanyol", no amagen el real caracter del document: el de ser una clara maniobra de boicot als acords presos per la Lliga.

El 6 d'abril La Veu de Catalunya publicava el manifest de la Lliga Regionalista on s'explicava la posició del grup davant del viatge del rei. D'aquest manifest sorprèn el fet de que no aparegués fins el dia 6, el mateix de l'arribada del monarca, quan les altres forces d'oposició, republicans i carlins, feien dies que s'havien manifestat públicament contra el viatge. El manifest catalanista, titulat,seguint la tradició dels de la Unió Catalanista,"Al poble català", estava signat per Ausiñol com a presidentx i per Joan Ventosa i Calvell, que havía estat elegit secretari després de la seva incorporació a

Junta Directiva, en novembre de 1903, a que ocupava el lloc deixat per Duran i Ventosa. El document era una llarga explicació de les relacions entre Catalunya i l'estat centralista, de totes les lluites catalanistes des de Clavis i Casanovas fins l'actualitat, i, després de donar llarga relació de les reivindicacions fonamentals del moment -"reconeixement a les diferents nacionalitats el dret de governar-se amb la més plena autonomia"- declarava que "la Lliga Regionalista, no pot, en semblants circumstàncies, associar-se a manifestacions d'alegria impròpies de les preocupacions del present i de les amenaces de l'esdevenidor"(21).

Aquest manifest té tot ell un caire molt radical i nacionalista. Afirma que dins la Lliga "hi caben monàrquics i republicans, hi caben totes les opinions i creences, que la causa de Catalunya és una causa nacional". Finalitzava el document reivindicant una organització política pròpia per Catalunya:

> "L'organització política dels pobles ha d'ésser trasllat fidel de llur cultura social. Allà on hi ha unitat social, allà hi ha d'haver organització política unitària; allà on hi ha varietat de pobles s'imposa la varietat d'organitzacions polítiques per a governar-los. I no més així poden ésser governats; només així poden ésser sòlids els lligams que els uneixen uns amb altres.."(22).

Les republicans havien publicat dies abans també una al.locució al poble de Barcelona on denunciaven el viatge com a maniobra de la monarquía contra "el progresista i republicà" sentiment de la població de Barcelona i convocaren pel mateix dia de l'arribada del rei 14 mítins per diferents barris de Barcelona.(23).

Els carlins per la seva banda denunciaven des de El Correo Catalán les condicions en les quals Alfonso XIII sería rebut a Barcelona:

> "Entre las bayonetas del Ejército, los mausers de la Guardia Civil, los palos de la policía y la indiferencia del pueblo, llegará mañana a esta ciudad la representación de la monarquía liberal"(24).

El dia 6 d'abril de 1904 a les 10 del matí arribà a Barcelona el rei acompanyat de gran part del govern encapçalat per en Maura. La

rebuda fou, malgrat totes les prediccions, relativament cordial i afectuosa. Sols hi van haver unes xiulades a en Maura, una petita enfrontaments entre estudiants monàrquics i republicans i l'esclatament d'una bomba a la nit a la Rambla. Els carrers per on passà el monarca al dematí, Rambla, Passeig de Gràcia, Plaça Catalunya, Portal de l'Àngel, Catedral, etc. hi estaven plens de gents Per la nit del mateix dia el rei visità el Foment del Treball Nacional on Ferrer-Vidal li mostrà una exposició de productes industrials catalans i després li dirigí un parlament demanant protecció per la industria catalana i autonomía económica per les regions.(25).

El dia abans de l'arribada del rei se van produir uns fets entre els regidors catalanistes que precipitarán les divisions ja existents. Alexandre Mª Pons i Pella i Forgas, i potser algún altre, se van reunir i van decidir que calía intentar presentar al rei les reivindicacions catalanistes aprofitant la seva visita a l'ajuntament del dia 7. Per preparar això, Pons entrà en relació amb un "alt funcionàri de Palacio" i amb l'alcalde Guillem Boladeres.(26).

L'endemà a la tarde, o sigui el mateix dia que havia arribat el rei i quan ja se coneixía l'èxit de la seva rebuda, tots els regidors catalanistes van ser convocats a la "Lliga". Segons Carner hi va haver qui "recelà una encerrona" i va decidir no anar-hi: aquest era Ildefons Sunyol (27). Però tots els altres assistiren a la reunió on Pons els hi presentà com cosa feta un parlament amb el rei per l'endemà dia 7. Molts regidors protestaren resoltament donas consideraven que això era trencar l'acord prés per la Junta Directiva, però la majoría acordà realitzar l'acte. S'hi van oposar a aquesta acció Jaume Carner, Giralt i Verdaguer, Raimón d'Abadal, Joan Pijoan, Ramón Albó i Marcís Plà i Deniel, que junt amb l'absent Sunyol, sumaven un total de set regidors catalanistes. A favor de presentar les reivindicacions al rei estaven Alexandre Mª Pons, Josep Mª Mas i Cundros, Felicià Serra, Pella i Forgas, Cambó, Josep Borgunyà, Tomás Peris, Josep Rubiola i Josep Rogent, en total nóu , o sigui la majoría d'dls per tan sols dos de diferència. (28).

Després de disolta la reunió, els regidors que estaven disposats a anar a la recepció a l'ajuntament amb el rei van encarregar a Cambó, com a regidor més jove, per que fes el discurs.

El 7 d'abril a les 4 de la tarde els nou regidors catalanistes se presentaren al despatx particular de l'alcalde, a l'ajuntament, i allí Cambó llegí el conegut ddscurs on se plantejaven les reivindicacions més generals del catalanisme. Alfonso XIII respongué que era tasca del govern i de les Corts donar satisfacció a les reivindicacions. El ministre de la Guerra, general Linares, també va intervindre per senyalar que eren els representants de la ciutat a les Corts qui tenien que plantejar a les Cambres les reivindicacions. Aquestes respostes evasives i l'absència d'en Maura del acte van fer que aquest no tingués el caire que li volien donar els regidors catalanistes, que cercaven com a mínim una resposta relativament compromesa per part del monarca. (29)

Aquest fet, del que sens dubte estava assabentat Pr t de la Riba, provocarà protestes i adhesions fins el punt de dividir la Lliga en dos blocs que acabarien per separar-se.

L'ESCISSIÓ

L'endemà de l'acte dels regidors catalanistes amb el rei, quatre dels que s'havien negat a anar, Carner, Sunyol, Giralt i Verdaguer i Pijoan, publicaven una llarga nota explicatòria censurant l'actuació dels seus companys com a rectificadors de la conducta senyalada en el manifest de la Lliga Regionalista. (APÈNDIX Nº 25). Era l'explicitació pública de les greus divergències internes de la Lliga.

L'acció de Cambó i els altres regidors havía provocat gran indignació dins i a fora del grup catalanista. Domènech i Montaner considerà immediatament que allò significava la divisió immediata de la Lliga. Així ho explicà Raimón Casellas a Prat mesos més tard:

"Me recordo que l'endemà del discurs d'en Cambó al rei, va venir en Bonaventura a La Veu i va dir-me i va repetir a n'en Duran Ventosa que ja que l'acte barroer d'en Cambó no tenía remei, lo que convenía per a no portar más perturbació al catalanisme, era deslindar els camps, declarem-nos nosaltres, els de La Veu, monàrquics, a fi de que se pogués formar un grup de lliberals (lliberals catalanistes sense preferències per determinada forma de govern) i un tercer partit de catalanistes republicans. Jo vaig dir que La Veu no tenía preferències, respongué hasta l'acte de Cambó" (30).

El dia 9 d'abril Prat de la Riba responía al manifest dels quatre regidors sense reproduir-lo a La Veu. Prat volía treure importància al fet dient que "la discrepància es insignificant, és un matís de procediment i de interpretació" de l'acord de la Lliga per part d'en Cambó i els altres regidors. Al mateix temps feia una advertència sobre les repercussions que podía tenir l'escrit del quatre regidors catalanistes: "L'escrit en té un tó de clarí de guerra que pot ocasionar pertorbacions entre nosaltres".(31)

En el mateix número de La Veu, Duran i Ventosa publicava un article, "El rei i els regidors", defensant l'actitut de Cambó i reafirmant l'accidentalisme del catalanisme: "el catalanisme no es republicà ni monàrquic."

Els dos sectors que aparegúien com antagònics dins la Lliga començaven a rebre adhessions internes i externes. Els quatre regidors dels manifest van rebre felicitacions de l'organització Catalunya Federal, del dirigent republicà federal Vallés i Ribot i fins una curta declaració de la Junta Permanent de Unió Catalanista, ja presidida pel doctor Martí i Julià:

" La Junta Permanent agradablement impressionada, encara que no sorpresa, per vostre manifest del dia 8 del corrent, quin contingut está inspirat en l'esperit veramment nacionalista que sempre ha defensat en tota sa puresa la Unió Catalanista, vos felicita cordialment en aquesta ocasió, segura de que la vostra actitut digna, seria i ben catalana, ha de merexer l'aprovació de tot el Catalanisme.
Visqueu molts anys. Barcelona 9 d'abril 1903. El Presi-

"Vent, D. Martí i Julià.- El Secretari, Santiago Guberm". (32).

Per l'altra part La Veu cada dia publica els noms dels qui envien felicitacions a Cambó: Pere Marqués, F. Rivas i Serra, Josep Lacambra, Pere Calvet, Aniceto Fogueras, Ramón Honegal, Josep Mª Colons, Narcís Oller, Joan Sala, Joan Llimona, Bonaventura Mª Plaja, Lluis Suñol, Llorens i Barba, Jacint Capdevila, Josep Vilaseca i Molins, Emili Teixé, etc. (33). Molts d'ells coneguts industrials i artistes.

La posició de La Veu de defensar clarament l'acte dels regidors que havien trencat l'acord, la publicació d'articles de Prat, Duran, Maragall i d'altres justificant l'acció i fins enaltint-la:

> "...una manifestació d'esperit patriòtic, una propaganda de les salvadores aspiracions catalanes, per tal que arribessin a la coneixença de tots els catalans."(34)

va produir el que molts membres de la Lliga acusessin al diari de promoure la divisió del catalanisme. Joaquim Lluhí i Rissech, advocat de procedència federal que havía ingressat a la Lliga al costat de Jaume Carner, va escriure una dura letra a Prat de la Riba, el 9 d'abril, acusant a La Veu de "ser l'òrgue dels que han romput el pacte autonomista que a tots ens unía".(APÈNDIX Nº 26).

Lluhí argumentava que l'acció de Cambó significava un acte d'afirmació monàrquica que molts no podien tolerar:

> "Fins fa poc l'ideal autonomista estava sobreposat a tot absolutament i però ara aquest ideal se troba sotaposat pera alguns a la afirmació monàrquica."(35).

Pocs dies després el setmanari catalanista Joventut, que mantenía una posició política molt aprop de la Unió Catalanista, publicava un article titulat "Pixallers de Guardarropía", signat per la redacció, però que molts creuen que n'era autor en Domènech i Montaner.(36) L'article era un dur atac a Cambó, qualificat de "regidor ex-casi-regionalista", però sobretot senyalava la divisió inevitable de la Lliga i denunciava els qui estaven al darrere de tot:

"pels bons regionalistes...l'obligació es separar-se d'ells i no deixar-se conduir per ells.. A darrera d'aquests Vallsers hi ha uns quants barretos, més o menys admiradors d'en Tizza i d'en Maura, que ells i nosaltres coneixem de sobres. Per què convé desemmascarar-los? (27).

Però mentre la pugna entre els membres de la Lliga assolía uns cairos de ruptura política, el rei continuava la seva estada a Catalunya, que fou aprofitada pel sector conservador partidari de tenir bones relacions amb el cap de l'estat. Així Alfonso XIII visità Girona, el dia 8 d'abril, la Lliga Regionalista d'aquesta ciutat li adreçà un missatge de benvinguda i produint-se part del discurs d'en Cambó. El mateix passà a Lleida el dia 15 on la Lliga Regionalista local pogué llegir personalment al rei un missatge on se demanava l'autonomía de les regions i la diputació catalana única.

Un fet vingué a reforçar la posició del sector conservador no obstencionista: l'atentat de Miquel Artal contra Antoni Maura, produit el 12 d'abril. Com a reacció contra l'atentat se va fer públic el mateix dia un manifest signat pel bisbe Casañas, per Duran i Bas, l'alcalde Boladeres, Bertrand d'Amat, com president de l'Econòmica d'Amics del País, Ferrer-Vidal, com president del Foment, i d'altres personalitats, que convocaven per l'endemà a tota la ciutat a un "Te Deum," per donar gràcies per la salvació d'en Maura, que aniría acompanyat de tancament de botigues i concentració a la Plaça de Sant Jaume.

De fet, els actes del dia 13 passaren de ser una manifestació de protesta per l'atentat a convertir-se en un acte de reafirmació de la burgesía amb caire clarament conservador antirrepublicà i antiliberal. Durant tot el dia grups importants de gent, entre els qui destacaven coneguts industrials, banquers i directius de les corporacions i dels gremis, desfilaren per la ciutat fent actes d'hostilitat als centres i redaccions dels diaris republicans.

Havía sortit al carrer la masa neutra de qui tant parlava Maura. Eren, de fet, molts d'ells electors de la Lliga però que ara volíen ex-

plicitar les seves idees conservadores i monàrquiques enfront del republicanisme radical al que feien responsable de l'atemptat.

Els catalanistes estaven desbordats per aquests fets i La Veu aprofità l'ocasió per atacar als elements que volien "republicanitzar el catalanisme".(38)

Els republicans de Barcelona, també sorpresos per les manifestacions burgeses reaccionàren dient que allò era una provocació d'en Maura, Lerroux va escriure el violent article "Los cocodrilos" on proclamava a les classes dominants catalanes una lluita sense fi.(39)

Els dos darrers dies de l'estada del rei a Catalunya van ser molt bé aprofitats pels catalanistes conservadors. El dia 17 al vespre quan Alfonso XIII visità l'Institut Agrícola Català Sant Isidre, el president de l'entitat, el membre de la Lliga, Ignasi Girona, va fer un discurs sobre la situació de l'agricultura catalana i acabà donant visques al rei, a Espanya i Catalunya en català. En aquest acte Maura pronuncià el discurs més important dels que va fer durant el viatge. El cap del govern elogià a Catalunya -"por cuya virtud podremos redimirnos de las miserias políticas"- , a la seva llengua, prometé l'autorització de l'ús del català en la comunicació telegràfica i telefònica, i presentà el projecte de llei d'administració local com una part de les reivindicacions reformistes del catalans.(40).

L'endemà se van reproduir actes semblants durant la reial visita a Sabadell i Terrassa. A la nit, a la Cambra de Comerç de Barcelona, Alfonso XIII tornà a sentir les reivindicacions econòmiques de les corporacions catalanes en el discurs de Josep Monegal, president de la Cambra i simpatitzant de la Lliga. També en aquest cas en Maura contestà dient que eren justes les reivindicacions presentades i demanà la col.laboració de les corporacions econòmiques per la tasca regeneradora del seu govern.(41).

Els fets dels dos darrers dies del viatge reial havien significat un èxit pel catalanisme que preconitzava la gent de La Veu de Catalu-

nya. Aquest diari, i també els dinàstics de Barcelona i Madrid, consideraven que les darreres manifestacions d'en Maura en resposta de les reivindicacions de les corporacions catalanes havien estat un reconeixement per part del govern de la legitimitat de les aspiracions de Catalunya. La premsa liberal i republicana criticà el cap del govern per haver afavorit al catalanisme en les seves declaracions. Finalment, tota la premsa senyalava com a conclussió del viatge reial a Catalunya que aquest havía servit per fer entrar en relacions directes al monarca i el seu govern amb els elements más representatius del món econòmic català i que això significava un cert triomf del catalanisme más partidari a uns certs acords amb el poder central.

Les discussions entre els dos sectors en que ja semblava dividida la Lliga Regionalista començaren d'una manera oficial en la Junta extraordinària del 20 d'abril. En aquesta reunió va aparèixer una divisió d'opinions sobre l'acció d'en Cambó i els altres regidors. En primer lloc els regidors que van anar a la recepció amb el rei presentaren un comunicació que demanava a la Junta que digués si havien contradit i perjudicat a la ciutat i a les reivindicacions del catalanisme amb el seu acte.

La Junta, després de moltes discussions, va decidir per majoría que els acords presos es limitaven a determinar la conducta de l'entitat, de la Lliga Regionalista, i que com l'acte del regidors havía estat individual, sense atribuir-se cap representació oficial, no havía doncs cap contradicció dels acords, els quals no obligaven sino als representants oficials del grup i de cap manera als dissidents.

Llavors, el regidor Giralt i Verdaguer, un dels quatre signants del manifeste de proposta por l'acció dels altres regidors, en nom seu i dels altres tres regidors, senyalà que el seu document no era cap protesta sino una explicació de perque no hi havien anat al acte i també demanà de la Junta de la Lliga que respongués si havien contradit els acords amb la seva actuació. La Junta contestà que l'Ho-

sència i l'abstenció no contradiu cap acord.

Segons Domènech, en aquesta reunió de la Junta els elements "catalanistes i conservadors", disgustats per l'acord d'abstenció, plantejaren la qüestió de confiança i demanaren la dimissió de la Junta en ple i l'elecció d'una nova.(42).

Dimití Rusiñol i amb ell tota la junta directiva i es nomenà una comissió mediadora o ponència encarregada de fer un estudi sobre la reorganització de la Lliga i la reducció de les divergències internes. Aquesta comissió estava formada per Rusiñol i Prat, com a elements de la posició "conservadora", Ramón d'Abadal com "històric" que mantenia una actitut mediadora, i Jaume Carner pels anomenats "republicans" o liberals.

La tasca principal d'aquesta comissió fou la modificació dels estatuts de cara a reforçar els poders i així s'afegí un article addicional als estatuts que deia:

> "Article addicional. Podrà la Lliga Regionalista, per acord de la Junta General, nomenar una Comissió del número de persones que determini encarregada d'acordar i donar cumpliment a tot lo que sia necessari al objecte expressat en l'article 1º i d'impulsar i donar la deguda unitat a l'acció del Catalanisme, en el qual cas passaran a n'aquesta Comissió les atribucions d'acció política que els Estatuts conferexen a la Junta Directiva."(43)

Això significava la creació d'un òrgan executiu reduit, la Comissió d'acció política, que seria el órgan rector de la Lliga Regionalista. Per la seva composició, les divergències, no aplivegades en la reunió de la Junta extraordinària del 20 d'abril, tornaren a plantejar-se amb força fins significar l'apartament del grup d'un numeros considerable dels seus afiliats.

De fet els"conservadors" de la Lliga portaven l'iniciativa. La formació de la comissió mediadora, la seva composició, l'intenció de reforçar els poders directius en pocs diriments, era el que pretenia Prat de la Riba des de feia temps. Ramón d'Abadal, que fins llavors havia mantingut una posició independent dels dos grups -no havia mai

a l'acte dels regidors amb el rei -però tampoc havía aixecat l'entusiasme de protesta- va unir poc a poc a engrandir-se la plataforma d'en Prat...així, Jaume Carner quedava en clara minoría dins de la comissió mediadora.

La situació de crisi política continuà i per a molts era difícil trobar una solució que no significà més una ruptura. Així un observador tan aliè a l'entorn de la direcció de la Lliga, com Joan Balanzó i Pons, analitzava amb correcció la crisi del grup catalanista.(44):

> "Aquesta comunió regionalista s'aguanta mentres no neix un conflicte ni té de determinar-se en favor d'una de qualsevol de les tendencies que s'hi mereixen; es a dir, mentres no té de donar cap batalla gran.
> S'han format grupets al sí de la Lliga amb posicions diferents, amb cabdills que lluiten...i molta gent no entra a la Lliga per ser una agrupació sense criteri, ambigüa i oscilant...amb aquest elements heterogènis, a on anem?; a l'autonomía tots plegats? quina autonomía ?; l'un diu que de napa, l'altre que de cols; per quin camí?; cadascú que tiri per allà on vulgui; i tot això es considerat per frat qüestions bizantines."(45).

El pensament de Balanzó reflexa clarament la confusió amb la que molta gent se trobava davant de la Lliga. "Com pot haver gent amb interessos contradictòris dins del catalanisme ?", se preguntava Balanzó. Com es possible que **La** Veu de Catalunya digui que "totes les tendencies, totes les doctrines, tots els credos i principis caben dins del Catalanisme" i després aquest diari prengui partit al costat dels que pensen que "el Catalanisme sols pot ser catòlic i conservador ?". Aquesta era l'opinió dels que creien en un catalanisme pur, "el Catalanisme ha de ser català i res més"; dels que eren accidentalistes de veritat, "defensarem el sistema que ens dirigeixi a l'autonomía".(46).

Molts d'aquest, sense estar del tot d'acord amb les posicions més radicals dels "republicans" de la Lliga farán costat amb ells enfront del grup de La Veu.

Prat de la Riba, pel seu costat defensava l'èxit polític de l'acte de Cardó i el presentava com l'exemple pràctic del que hauria de ser la política de la Lliga. Defensava la seva idea del accidentalisme del Catalanisme i considerava poc encertat políticament els regionalismes discrepants:

> "L'honest èxit del Catalanisme ha estat encarnat per la dimissió d'en Rusiñol, en el patriotisme del qual hem d'esperar, ja que no hi voler major satisfacció que l'haver-li els fets donat la raó en totes les línies, i la protesta de quatre estimats companys, que, segons Margall, és justa en dret estricte, expressada amb sobrietat de llenguatge, seriosa, però no palplta d'animositat un no en ha de bon ésser pel catalanisme, és degudà a defecte d'educació política i a una mala intel.ligència del sentiments catalanistes... el catalanisme no es monàrquic ni republicà; però mai ha dit que els catalanistes deixin de tenir les seves preferències per una o altra forma; sempre ha cregut ben establert que els catalanistes podien ésser monàrquics i podien ésser republicans...
> Tingui cadascú el seu criteri sobre els problemes de l'organització pública, però no cerqui fora de Catalunya la fórmula i la direcció per a realitzar-la".(47).

Pel seu costat els elements qualificats de liberals o republicans se van aprestar als nous plantejaments que feia la Unió Catalanista des de que Domènec Martí i Julià s'havia fet càrrec de la presidencia. A l'Assemblea de Barcelona de la Unió, celebrada el 21 i 22 de maig d'aquell any 1904, intervingueren activament Ildefons Sunyol i Ramón d'Abadal, que defensaren ponències en la nova línea que pretenía donar Martí i Julià a la vella organització catalanista. Després d'incidents aparellosos imposà els criteris del nou president de la Junta Permanent i alguns dels veterans fundadors de la Unió, Guimerà, Permanyer, Aldavert, s'en van donar de baixa de l'organització. El mateix Martí i Julià passà a fer-se càrrec de la direcció de La Renaixença, però per poc temps, donca al 1905 deixarà de publicar-se.

De tota manera un entenniment entre la nova política que pretenía la Unió Catalanista i els republicans de la Lliga Regionalista no se va arribar a produir, principalment per la radicalització republica-

nitzant d'aquests darrers després de la seva sortida de la Lliga.

El 13 de juny de 1904 va tenir lloc una Junta Directiva de la Lliga a on la comissió medidora devía proposar els canvis organitzatius que tenían suposar la crisi del grup catalanista.

Sota la presidència de Reinón d'Abadal se reuniren una cinquantena membres de la Lliga, entre directius, senadors, diputats, regidors i altres càrrecs de responsabilitat. Perrón digué va llegir una lletra d'en Prat, que no hi era per trobar-se malalt, defensant la formació d'un directori o comissió d'acció política amb plens poders executius, amb facultats d'acció superiors a les de la mateixa Junta Directiva. Segons Prat tenía que ser un organisme reduit, amb una certa coherència política, de funcionament àgil, que asegurés la direcció política de la Lliga i que tingués unes tasques més de resolució i execució que no pas de deliberació. La Junta Directiva quedava així convertida en organisme de discussió, deliberació, però més de consulta que no pas de direcció.

Immediatament després Pere Rahola proposà cinc noms per la composició del directori, que de fet eren els propiciats per Prat i Rusiñol. Rahola, que era amic íntim i company d'estudis de Cambó, proposá a Rusiñol, Prat de la Riba, Abadal, Cambó i Carner com a membres de la direcció executiva de la Lliga.

La presència de Cambó, "l'enemic principal" dels liberals, i l'absència de Domènech, cada cop més mal considerat pels conservadors, dins la proposta d'en Rahola va promoure una protesta forca nombrosa. Domènech explicà mesos després que en aquella assemblea els liberals van protestar perque "consideraven que a la candidatura no hi havía ponderació de forces; que al seu judici s'hi vía inclós a Carner com reclamo liberal, com pres de guerra, i reprovaven la seva eliminació del Directori."(48). Els liberal van demanar a Domènech que, com a element de garantía catalanista, es deixés incloure en una nova candidatura formada per Rusiñol, Abadal, Prat, Domènech i Carner. Però aquesta proposta fou refusada pels conservadors malgrat que Rei-

nón d'Unió se va oferir a que el treguessin d'ella si era necessari per arribar a un acord.

La Junta de la Lliga Regionalista acabà amb un gran escàndol. Bella i Forgas, un dels presents ho explicà així:

> "De fet va ésser nomenat el directori provisional per aclamació però en mig d'un soroll, car no hagué pogut fer la discussió, acordat-se crits, segons va dir la premsa, "Viva Prat" "Visca un atzucac", i s'afegí que no se va permetre que entressin a la reunió els redactors dels periòdics, com si fos possible ocultar certes coses"(49).

Els liberals van sortir indignats per com havia anat la Junta. Jaume Carner no havia anat en senyal de protesta per la composició del directori que pretenien fer aprovar els conservadors i va enviar una lletra anunciant la seva negativa a participar-hi en aquell organisme de direcció. La divisió s'havia consumat.

Així fou com s'en van sortir de la Lliga bona part dels seus membres amb desacord amb el nomenament de la nova comissió d'acció política. Domènech i Montaner se despedí d'en Prat amb una targa breu a finals de juny de 1904:

> "Amic Prat: me sembla que entrega massa el moviment a la vanitat insustancial d'uns i al cinisme aventurer i sense reflexió d'altres. Tots aquests podrien passar d'instruments i no de directors. Jo m'en vaig cap una altra banda, però ja ho sap amb V. sempre amic.
> Lluis Domènech" (50)

Hi ha un esborrany d'en Prat de la Riba en resposta a aquesta targa d'en Domènech, que mai se convertí en lletra, però que es força interessant per veure quina era l'actitut política del director de La Veu en el moment de l'escissió.(51)

En aquest projecte de lletra a Domènech, que està datat el 30 de juny, Prat lamenta l'apartament d'en Domènech a la Lliga i compara la seva actitut amb la de Joan Josep Permanyer quan al produir-se la crisi al sí de la Unió, restà al costat d'en Guimerà i La Renaixensa. Prat insinúa que Domènech és l'autor d'un article publicat a Las Noticias, del que després en parlaren, on s'acusava a Prat i als conservadors de ser partidaris d'un acord amb en Maura. Prat indignat

reflexà sinó i fa una interessant comparació sobre les relacions entre catalanisme amb Polavieja i amb Maura:

> "...lo d'en Maura, perquè, el cop-d'ull, d'un Polavieja militar o un de civil no hi ha més diferència que les <u>grenyes</u> d'or...je sap vostè si amb l Polavieja militar ens van voler fer sentir-nos xiular les orelles, com prou que també hi falta el cavall. Lo podem posar el cavall-home sota les potes de cavall d'en Maura com ve pintat-lo vostè sota les del cavall d'en Polavieja, amb les seves conxorxes, perquè no hi ha cavall ni, desgraciadament per Catalunya, hi ha hagut conxorxes...
> Podem repetir tot el repertori Reconixensa, i fins poden posar-hi un pols de progressisme, perquè bé s'ha de conciexer amb alguna cosa que d'ençà dels bons temps de l'Olderdvert hem passat per Barcelona la <u>Pl otra</u> i en Salmerón i en Lerroux i les seves progressives i lliberals i avençades masses"(52)

A principis de juliol els que restaven a la Lliga celebraren una Junta, que Pella i Forgas qualificà de "preparada", on se confirmà les posicions dels conservadors.(53). Se constituí la Comissió d'acció política però amb una composició diferent. Sols hi havía tres membres: Prat, Cambó i Duran i Ventosa. Es a dir una direcció política homogènia, com volía Prat, amb plens poders, àdhuc superiors als de la Junta. Albert Rusiñol continuà amb el càrrec, ara ja clarament honorífic, de president de la Junta, i Pere Nolasco passava a ocupar el càrrec de secretari. El triumvirat assolí poders gairebé absoluts des de el moment que se considerà vitalicis els seus membres. Hi va haver una divisió de funcions dins de la direcció des de el comencement; en Duran s'encarregava de la política barcelonina, en Prat de la catalana, i en Cambó de l'espanyola.

Molts anys després Duran i Ventosa afirmà que l'organisme directiu de la Lliga format per aquest tres homes funcionà sense "la més petita esquerda en la unanimitat final de les decisions".(54)

Un banquet de "germanor" celebrat el 10 de juliol de 1904 per a confirmà la formació de la direcció conservadora no va poguer amagar que de la Lliga Regionalista havien marxat una bona quantitat dels seus socis.

És difícil fer un càlcul sobre el nombre dels socis de la Lliga Regionalista que s'en van sortir arb aquesta escissió del 1903. De la Junta Directiva existent abans de la nova dissolució el 26 d'abril s'en donen de baixa de la Lliga com a mínim vuit o nou membres: Joan Ventosa i Calvell, que era secretari i que massa després tornà a la Lliga; Rahola i Vendrell, Jaume Carner, Ildefons Cuyol, Joan Pijoan, Drumond Bergnes, Frederic Luig Semper, Lluís Domènech i Montaner, i potser algú altre. També, sense ser-hi a la direcció, van comparèixer de baixa Josep Lluís i Pinach, Francesc Roldós, Joaquim Casas-Carbó, el periodista Gomis, i molts altres.

Poc temps després de la sortida de la Lliga de tots aquests el diari Les Noticies publicà un article sobre la crisi de la Lliga que Prat i Roldós Cabellas van atribuir a Domènech (55). Cas[illegible] convenut d'això així ho explicà a en Prat:

> "Crec que es un interview detingudament escrit i molt meditat abans d'escriure. Aquella manera de dibuixar als personatjes del Directòri atribuint a n'en Rusiñol i a l'Abadal la representació d'idàtico-maurista, a vostè la reaccionària-clerical i a n'en Cambó la passional, es cosa molt calculada i molt pròpia de la ploma d'en Domènech. Aquestes idees general sobre la classificació de nostres catalanistes que surten en l'interview, son les que sostentava en Domènech ja fà algun temps."(56)

El tractament fou violent i apassionat. Els dos sectors durant bastant de temps se llançaren atacs i acussacions d'haver de caire personal. Fixem-nos en llurs opinions. Domènech, onze anys després d'aquest fets, encara deia:

> "El centralisme monàrquic tenía ja un lloctinent que desviava les gran masses populars de la causa de Catalunya i les disparava contra nosaltres -el lerrouxisme-; ara tindrien capdevanters per a desviar de la causa catalana la seva mitjacerdia, poruga de la lluita social i política, i guanyada per afalagaments de vanitat satisfeta i retribució de càrrecs, sortida fàcil a fills e intel.lectuals indigents. Amb les lluites socials i electorals primer, amb el repartiment de càrrecs de les hissendes provincials i municipals després, entre la nova conservaduría i el ra-

> "liciliste, doncs el centre ja prou entretingut a [illegible] per aquest-hi [illegible] la tradicional cosa. Endavant, no obstant, un element intacte, nó, liberal, democràtic, arrelat de la terra i de tot lo que representi, orgull i encongiment de la força catalana: la poderosa [illegible] a la nacionalitat, pública i mitjancera entre [illegible] i poderós per la causa de Catalunya. Aristocràcia no en tenim; s'en tracta de formar una d'intel.lectual, directiva; i en mitja formació se posa a servidora cega de minvades capitalistes i industrials de la classe mitja [illegible] vada."(47).

Aquests textos ens ofereixen el pensament dels que deixaren la Lliga considerant-la com col.laboracionista amb el centralisme, com a traïdora al catalanisme, com instrument al servei exclussiu de la burgesia, de la "mitjancera" com diu Domènech. Les classes mitjes com l'únic sector social amb el qual pensaven que podíen incidir-hi, considerant ja que les classes populars estaven en mans del radicalisme republicà i les altres afectes a la Lliga. Aquesta va ser la pretensió inicial dels que fundaren el setmanari El Poble Català, que va aparèixer el 12 de novembre de 1904. Eren els escindits de la Lliga que amb alguns intel.lectuals propers als seus propòssits polítics crearen un mitjà d'expressió en català que s'enfrontés amb La Veu, amb l'excessiu conservadurisme de la Lliga i lluités per "La catalanització del republicanisme", com diu l'editorial del primer número del setmanari.(48).

Van col.laborar des de el primer moment en El Poble Català una bona part dels intel.lectuals catalans: Gabriel Alomar, Pere Coromines, Eugeni D'Ors, Pompeu Fabra, Pous i Pagès, Casas-Carbó i Àdhuc Joan Maragall, a part dels més coneguts dirigents de l'escissió.

En Domènech i potser també els altres sortits de la Lliga n'estaven convençuts de que podrían emportar-se bona part de la base electoral de la Lliga. D'a questa manera en Cosellas explicà a en Prat, pocs després de l'escissió, el que feia i pensava en Domènech:

> "En Domènech està excitadíssim i furiós contra la Lliga. D'en Carbó diu que acabarà per anar a presidi. S'ha con-

> "vertit en detractor nostre i va amb Carner i Giralt i Vendrell com qui porta una cova grossa entre mans. Parlant amb en Santaló diu -en certa ocasió- : o te creguis que fassin res molta bullicia i escalen i tot: l r.. El dia que hagi eleccions tothom vindrà amb nosaltres.
> Si, -va dir en Santaló- però ells tenen una organització, un periòdic llegit, un diccionari electoral que fa feix has fabat.
> Bé, si, però no tenen l'opinió general. Si vem eleccions i se fan meetings dels uns i dels altres, tothom vindrà als nostres, no'n tinguis dubte.
> En resum, en Domènech i els escolits de la penya creuen que nosaltres tindrem gentada del comercio i saltimbarelles, però que a n'ells els seguirà els intel·lectuals. (59)

Els escindits de la Lliga, als que Casellas tracta de "penya" per considerar-los els mateixos que la "penya de l'Ateneu" dels anys 90, se van sentir maltractats i perseguits pels que havien restat al grup catalanista. Una forma de reaccionar fou el aconseguir l'elecció d'en Domènech com a president de l'Ateneu "com a protesta per haver sigut eliminat de la direcció del catalanisme", com recordava Ramón Casellas.(60). Domènech mateix afirma que la Lliga va montar una campanya persecutòria, pot ser un xic exagerdament, contra els escindits:

> "...foren tractats d'ambiciosos disidents, d'envejosos de quotys personals, de negatius impotents...
> La campanya que seguí, per apoderar-se de l'hegemonía de Catalunya els antics estridents, es inexplicable. Dirigiren tota la tormentària de diaris i societats que els havien confiat al servei de la causa nacional, contra els mateixos que els havien fundat i mantingut, i contra tota mena de prestigis catalans". (61)

És veritablement curiós veure lo semblants que son aquestes paraules a les que deia en Prat al 1899 i 1900 quan rebía els atacs de La Renaixensa.

Però, Prat pel seu costat n'estava convençut de que la seva posició era la justa per la política possibilista del catalanisme. Els

exclusits no eren més que uns pertorbadors poc entusiastes. Veiem el que pensava d'ells en cartes a uns manuscrits inèdits:

> "Des de la mort del Doctor Robert, el nostre Emilio Vallescà és la personalitat de la Lliga, com Lluis Duran i Ventosa, ajudat per La Lliga i per La Veu, va ser una activa companya de conversa política contra la Lliga i contra La Veu.
> Va fer una campanya de difamació política contra els seus antics companys" (63)

> "...no era res més que un secret per nosaltres el sentiment republicà de la major part d'aquests antics companys nostres; de seguida varen demostrar-nos que no era el seu sentiment catalanista, sinó la seva mentalitat republicana lo que els sublevava davant el criteri de llibertat proclamat per la Lliga amb motiu de la vinguda del Rei a Barcelona"(63)

La sortida d'aquests elements considerats per Prat més republicans que catalanistes va deixar la Lliga en mans dels conservadors, partidaris més conscients del possibilisme, de la política d'aconseguir petites victòries, de fer política "regionalista" molt més que nacionalista, malgrat les posteriors elaboracions teòriques d'en Prat -"La Nacionalitat Catalana"-.

La Lliga així passava a convertir-se en un grup polític homogeni, que no tindrà trencaments fins divuit anys més tard:

> "La Lliga va tornar a viure totalment la vida integral de Catalunya, oberta als embats de totes les grans forces catalanes, en comunió de cada hora, de cada moment amb totes elles, influida i influint, ajudant i ajudada, amb harmonia de moviment i orientació cap el demà venturós d'una plena possessió de Catalunya".(64).

Aquests pensaments d'en Prat, que son del 1905, reflecteixen el funcionament de la Lliga després de l'escissió com quelcom fàcil i espontani. Els discrepants de la política conservadora, d'aliances amb la dreta, havien estat apartats. La Lliga podía defensar ja sense problemes interns els interessos no sols de "la gentada del comercio i sobretot de la Lliga", com digué Rahola a Bonsoms, sino sobretot de la "pau conservadora i d'ordre" com clarificava Cambó en 1903.

CAPITOL VIII

NOTES

1º J. Pabón, C 1906, volum I, pàg. 240.
2º La Veu, 8 desembre de 1903.
3º J. Cassa-Cambó, Cal Idria, pàgs. 100-101.
4º Prat, "L nostre c nsidetura", La Veu 21 setembre 1905.
5º Jaume Carner, Un Sunyol,polític, pàg. 64.
6º Idem. pàg. 65.
7º J. Pella i Forgas, L Crisis del Catalanisme, pàg. 58.
8º Idem. pàg. 59.
9º Jaume Carner, Un Sunyol,polític, pàg. 70.
10º Actes del Congrés. Sessió del 1º de març de 1904.
11º Prat, "Jornades Catalanes", La Veu, 27 d'abril de 1904.
12º Lluis Domènech i Montaner, L'alliberament de l'Ildefons Sunyol, pàg. 91.
13º Idem. pàg 91.
14º Idem. pàgs. 91-92.
15º L'esmena dels diputats catalanistes deia: "La organización administrativa de la Nación se hará teniendo en cuenta el régimen autonómico de sus regiones naturales e históricas, estableciéndose, sobre la base de sus actuales Diputaciones provinciales, Diputaciones regionales, únicas para cada región". F. Soldevilla, El año político. 1904, pàg. 139.
16º Ll. Domènech, L'alliberament de l'Ildefons Sunyol, pàg. 90.
17º Idem. pàg. 91.
18º F. Soldevilla, El año político. 1904. pàgs. 147-148.
19º Idem. pàg. 150.
20º F. Cambó, "El viatge del rei", La Veu, 2 d'abril de 1904.
21º Història d'una política, pàgs. 30 a 33.
22º Idem. pàg. 33.
23º F. Soldevilla. El año político. 1904. pàg. 151

24º El Correo Español, 5 d'abril de 1904.

25º P. Soldevilla, El año político. 1904. pàg. 159.

26º Jaume Carner, En Rusyol, polític, pàg. 71.

27º Idem.

28º Joventut, 14 d'abril de 1904 i declaracions de Domènech a "El Poble Català", 14 de gener de 1905.

29º Del discurs sencer d'en Cambó vegeu-lo, J. Pla, Cambó, pàgs.281-285

30º Lletra de Ramón Casellas a Prat, sense data, possiblement d'octubre-novembre 1904. Arxiu Prat de la Riba.

31º Prat, "Pensem en Cat. Iunya", La Veu, 9 d'abril de 1904.

32º Joventut, 14 d'abril de 1904.

33º La Veu, 9 i 10 d'abril de 1904.

34º Prat, "Pensem en Cat.Iunya", La Veu, 9 d'abril de 1904.

35º Lletra de Joaquim Lluhí i Rissech a Prat del 9 d'abril de 1904. Arxiu Prat de la Riba.

36º Joventut, 14 d'abril de 1904.

37º Idem.

38º La Veu, 16 d'abril de 1904.

39º La Publicidad, 13 d'abril de 1904.

40º P. Soldevilla, El año político. 1904. pàgs. 182 a 185.

41º Idem. pàgs. 187-188.

42º Declaracions de Domènech a El Poble Català, 14 gener de 1905.

43º Estatuts de la Lliga Regionalista, 1904.

44º Joan B. Lamó i Pons, Cartes catalanistes al meu bon amich Albert Rusinyol, maig 1904.

45º Idem.

46º Idem.

47º Prat, "Jornades Catalanes", La Veu, 27 d'abril de 1904.

48º Declaracions de Domènech a El Poble Català, 14 de gener de 1905.

49º J. Pella i Forgas, La Crisis del Catalanisme, pàg. 88.

50º Carta de Domènech a Prat, finals juny 1904. Arxiu Prat de la Riba.

51º Per veure-la tota sencera, Oliver, Prat de la Riba, pàgs. 408-409.

57º [illegible] pot [illegible].

58º J. i [illegible] i Pons, [illegible], p'g. [illegible].

59º J. Oliver Brachfeld, [illegible] p'gs. 315-

60º [illegible], 25 de juny de 1904.

61º Lletra de Guellida a Prat, 6 de juny de 1904. Arxiu Prat.

62º J. Domènech, [illegible], p'g. 92.

63º [illegible], 1º de novembre de 1904.

64º Lletra de Guellida a Prat, octubre-novembre 1904. Arxiu Prat.

65º Ibid.

66º J. Domènech, [illegible], p'g. 93.

67º Notes manuscrites d'en Prat, any 1904. Arxiu Prat de la Riba.

68º Notes manuscrites d'en Prat, any 1907. Arxiu Prat de la Riba.

69º Prat, "La nostra candidatura", 31 de octubre de 1905. La Veu:

[illegible]

[illegible] Lliga Regionalista, la [illegible].

1) Com va ser possible que la burgesia catalana de finals del segle XIX, que constant conservadora i assimilista, fos en 1901 l'origen de preparar pel seu si un grup, la Lliga Regionalista, de forta caràcter catalanista, d'orientació entre principalment obrerista, nacionalista i catalanista ?. Tenint en compte que el catalanisme era considerat des de el govern de Madrid com un delicte subversiu, separatista, minoritari, el canvi de passar del seu partit conservador assimilista a la Lliga Regionalista era veritablement radical.

Quins factors havien influit per que importants representants de la burgesia catalana que en 1897 eren part del sistema, canviessin convenients, entre ells després ens presentessin candidatures d'oposició fets conjuntament amb notoris catalanistes ?. Es dir, per qué la burgesia catalana havia canviat de política i optat per jugar la carta de la descentralització i de l'autonomia de Catalunya ?.

En la meva opinió, des de el desastre del 98 hi ha un procés progressiu presa de consciència entre sectors importants de la burgesia catalana - junta del Foment, presidents de corporacions, etc- que els porta a plantejar-se la invalidesa del sistema de la Restauració com a marc polític per a la seva expansió econòmica i consolidació del seu domini polític.

Un dels fets fonamentals per aquest procés concienciador es la pèrdua de les colonies. En el terreny econòmic la pèrdua dels mercats colonials significava un 20 % de la producció cotonera, principal exportació catalana a ultramar, no pot ja ser venuda en aquests mercats, això significa de tornar a les crisis de sobreproducció com abans del 80; el govern no donarà satisfacció a les reivindicacions dels industrials catalans li farà perdre el vot i els catalans de la pèrdua d'un dels importants mercats.

Però l pèrdu de les colonies v [illegible] un significat polític notablement important ó més que les repercussions econòmiques. Per la burgesia catalana la pèrdua de les darreres colònies espanyoles significava l'impossibilitat d'un desenvolupament industrial a partir de la metròpoli. En uns moments en què una nació econòmicament industrial [illegible] la possessió de colònies, el "desastre", tal com va ser anomenat, representava definitivament un més enllà insuportable per a la burgesia catalana, que veia cap territori colonial restava definitivament en mans dels grans potències. La vida està en perill de la Pàtria és ó el responsable d'un tal pèrdua, en l'opinió de la burgesia catalana. La indústria catalana, així restringida al mercat interior, també reduït, i subordinada a la interessos generals d'aquest fora de la classe dominant espanyola.

És per això que hi ha un cert distanciament entre la burgesia catalana i la "Restauració" oficial diferent del caràcter del règim polític en crisi també. Però, en el fons, hi ha punts comuns que obligaran a els sectors industrialistes fer un apoio polític incondicional al sistema i per tant de cara a l'exterior el seu plantejament estratègic és objectiu. En els moments hi ha una certa consciència de que el sistema polític no funciona i que cal canviar-lo. Però això no era un simple problema conjuntural sinó una preocupació fruit de la voluntat expansionista de tota burgesia industrial. Així per la Lliga, en la "Nacionalitat Catalana" també de l'imperialisme català i de l'hegemonia que pot dins de l'estat espanyol, no ho farà per afeblir la burgesia benestant o els nacionalistes catalanistes sinó que reflexarà el desig subjectiu de la projecció del desenvolupament de la indústria catalana.

Així, els burgesos catalans des d'un del 98 no veuen en la necessitat de "fer política" de manera diferent. A per això, per exemple l'intent pel viatge, és a dir, una política exterior del sistema des de dins, sense trencaments publicosos ni radicalismes.

El fracàs del pol viatge provocat per la por d'una [illegible] de flexibilitat del sistema, cosa que hi hagués suposat a més a més

[illegible] de reforma. [illegible] "catalanista" [illegible] no coincideix amb el concert econòmic, [illegible] aquí [illegible] un cert autonomisme fiscal i [illegible] flexible, tal com [illegible] "polític" les reivindicacions econòmiques de la burgesia. Tot [illegible] polític, com el del sistema [illegible] espanyol, produeix [illegible] frustració als grups socials que tenint [illegible] contradiccions secundàries no troben satisfacció a [illegible]. Així [illegible] les reivindicacions descentralitzadores, "no polítiques", es passa [illegible] a la reivindicació de l'autonomia política per Catalunya: cas de la Unió Regionalista.

I en aquest terreny els burgesos catalans no coincideixen amb una part del moviment catalanista; amb el sector més modern i polític. El grup de La Veu [illegible] i el Centre Nacional Català hi vien fet durant anys de "consciència crítica" de la burgesia catalana. La seva activitat se centrava en dos fronts: per un costat, com considerava que sols la burgesia catalana podia impulsar un potent moviment autonomista amb possibilitats d'èxit, se'n va centrar en l'atac de llurs plantejaments espanyolistes; però al mateix temps portaven una lluita dins del mateix moviment catalanista contra les posicions muristes i ximplistes que, segons ells, [illegible] la maduració política del catalanisme.

Quan es produí el desastre i la burgesia catalana jurà al polvisejisme, els catalanistes de La Veu van comprendre que la classe dominant del Principat estava convertint. Van fracassat el polvisejisme, restaren confosos els hi oferien una política reformista, però com havien vist, no sortia de la consciència de l'endarreriment d'una política vista com a [illegible] sectors socials. Així, fou necessari el desastre del 98 i el fracàs de la política d'en Silvela i del viejo partido perquè la burgesia catalana descobrís la realitat política catalana.

La formació de la Lliga Regionalista per l'impuls de Prat de la Riba representà el naixement d'un instrument polític nou, diferent del partit conservador, i el qual lluità pels seus interessos dins l'estructura política vigent. La seva tasca política a Catalunya es basà en dues opcions per construir un ample front interclassista que aconseguís la força del centralisme estatal i de fora del sistema polític vigent.

La Lliga serà el resultat d'un "pacte polític" entre el catalanisme i burgesos conservadors. El resultat fou que el catalanistes renunciaven al nom "nacionalisme", considerat com a radical i separatista pels burgesos - el nom Lliga Regionalista, en ser explícit-, i convidà la burgesia catalana receptiva, de fet, la direcció política d'aquests joves catalanistes conservadors.

La política de la Lliga serà la de cercar la reforma de l'estat partint de conquerir posicions de força a Catalunya: lluita contra el caciquisme, política municipal reformista i nacionalitària, etc. Després, un cop consolidada com a forma d'articulació de forces favorable, lluitar per l'autonomia política de Catalunya i, com a darrera etapa, la transformació interna de l'estat centralista i la consecució de l'hegemonia catalana dins del conjunt de l'estat espanyol.

De totes maneres aquest darrer objectiu restava força llunyà, i el tacticisme perdurà sobre els plantejaments més estratègics.

Però la Lliga regionalista se creà indubtablement molt més com moviment "social", interclassista, que no pas com a partit clarament burgès. Per això va intentar posicions confoses amb tots aquests problemes tot formant un bloc al tipus de règim polític que s'havia vingut.

El conservadorisme de la Lliga, resultat de tradició del moviment catalanista, no donava a tots aquells sectors burgesos que procedien de les antigues dinàstics, sobretot del conservadorisme, una posició ideològica clara enfrontada en contradicció amb la política tradicional; com no podia ser d'altra manera, també aquests sectors es trobaven a gust amb els plantejaments nacionalistes del nou partit?

Els sectors conservadors dins la Lliga tenien una posició

[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible] Catalunya, [illegible] pel [illegible] Front Popular republicà i molt [illegible] per una [illegible]erala, els elements conservadors de la Lliga Regionalista [illegible] probablement [illegible] que cercava una certa aproximació al conservadorisme [illegible].

[illegible] de 1906 [illegible] amb les contradiccions [illegible] de la Lliga. El cos d'abstenció no tenia sentit pels propugnadors d'una política radical de lluita per reivindicacions populars. Mentrestant el seu bloc social i electoral conservador i burgès exigia monàrquics que republicans. Les manifestacions de la burgesia catalana [illegible] van fer després de l'intent de Manuel Carrasco i Formiguera [illegible] un compromís en el conservadurisme de la classe dominant catalana i el seu refús a la radicalisme d'en Lerroux. Dins la Lliga els elements burgesos conservadors eren els dominants, [illegible] [illegible] [illegible].

La sortida de la Lliga dels liberals i demòcrates era un resultat lògic d'una situació que no podia durar més temps.

La Lliga regionalista després de l'escissió se consolidà com a partit de la burgesia catalana. De fet passà a jugar el mateix paper polític que exercia a Catalunya en el sistema polític de la Restauració: el substitut del partit conservador. Així la Lliga propugnà una política reformista però clarament dins del sistema amb una acceptació tàcita de la mateixa normativa.

La Solidaritat Catalana no fou més que un intent de la Lliga de [illegible] [illegible] a Catalunya i dins l'estat espanyol enfront d'una [illegible] liberal del govern liberal. Amb aquesta operació la Lliga [illegible] el seu enemic principal, el lerrouxisme, i aconseguia [illegible] concentracions descentralitzadores, que [illegible] per [illegible], la llei d'administració local, el front polític [illegible]. La Lliga, conservadora al fi, acceptava la proposta del [illegible] [illegible] el sufragi corporatiu li proporcionava més [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. La [illegible] [illegible], l'atac de la republicana de la Solidaritat no podia [illegible]

c p r n n e r c o p t e r l d e s p r n c i ó c a t n a t u r a l i u n i v e r s a l .

L l c r i d e l a L l i g é s c l a r . I n c o r p o r a r a C a t a l u n y a c o n f o r á
(p r o p o s e n t e l e s p o s i c i o n s d ' e n P r a t s .

A 1 9 0 9 , p o c d e s p r é s d e l a S e t m a n a T r à g i c a i e n p l e n a c a m p a n y a
d e l " D i u r n o " , D r J o s e p C a r b ó p r i n c i p a l d i r e c t o r d e l a p o l í t i c a " e s -
p a n y o l e " d e l a L l i g a , e x p l i c à a m b a q u e s t e s p a r a u l e s e l f r u i t d e l a M i -
s s i ó a m b u n a c o n v e r s a q u e h a v i a t i n g u t a m b e n P r a t s :

Lliberal
Reinserida
Lliga
(1909)
Centre Català
Liberals
(1919)

"[illegible] dit de la dissolució del partit liberal depenia de mí, doncs si jo hagués tingut la idea d'un partit espanyol reformista, crec part dels seus vindrien amb nosaltres i el tindríem una satisfacció immensa amb que formessim així els dos partits tornants. Això ho deu haver dit a ningú de la seva volta, però no tots els joves d'aquesta mà han ofert entrar en un partit que formarien dintre de la nostra mà amb banderes francament autonomistes.
Crec que aquesta és una solució a pensar. De moment, ens convé pensar si els liberals s'entenen amb la nostra conquerra [illegible] de Cor concessions a Catalunya, o si, seguint una política certament lògica, imposen la reconstitució del bloc polític...
Crec no poder-los donar cap entusiasme respecte a la conveniència de la creació d'un partit regionalista espanyol a base nostra. En aquesta forta crisi per a la nostra política, ens han salvat de la desaparició del primer moment i veig assegurat el pervindre més que mai.
L'Ambrós i el rei confien molt amb nosaltres. Suposo haureu vist l'article de fondo de la Correspondencia Militar d'avui aconsellant als militars de Barcelona que ens votin a nosaltres.

Vostre amic P. Carbó

[illegible] d'octubre de 1909." (1)

Aquesta lletra d'en Carbó confirma, al meu parer, que la Lliga Regionalista, vist i ben assegurada la seva formació, ja era el moment un partit [illegible] del joc polític de la Restauració i per tant antiespanyolista. I amb això vull dir que, en el seu origen, mai la burgesia catalana ni els seus partits més representatius van fer una veritable política nacionalista.

Vull fer algunes [illegible] al voltant de la valoració que [illegible]

[illegible] de la burgesia, de la qual parlava en la pregunta.

Quan ens referim a reconèixer un catalanisme burgués, o millor dit una política burgesa enfront del problema català, volem dir la manera com, o millor dit, la política que diferents sectors de classe diferents, un altre cas és el nacionalista, que suposa la consideració de l'existència de una nació catalana i per tant la seva política cercarà la transformació del sistema centralista espanyol per tal d'aconseguir l'alliberament polític de Catalunya. I fins hi tot, el provincialisme, que no és més que una forma de política espanyolista disimulada donat no es planteja el problema central de l'alliberació política de les nacionalitats.

Amb tot això vull dir que la política de la Lliga Regionalista fou catalanista en el sentit de que es plantejava l'existència d'una nacionalitat concreta diferenciada d'altres comunitats de l'estat però fou provincialista.

La burgesia catalana del segle XIX i començaments del XX mai va ser nacionalista. En algun moments els burgesos catalans van fer una certa política "catalanista" per aconseguir el recolzament de les classes mitjes i populars en la seva lluita pel poder enfront de la burgesia espanyola per tal d'aconseguir: l'hegemonia. Però, quan va veure que les classes populars, i sobretot el proletariat, començaven a tenir una política autònoma, s'aproximaren a l'estat centralista i al vencedor.?

Així fou com la política de la burgesia catalana de la segona meitat del segle XIX es caracteritzà pel seu espanyolisme i conservadurisme fruit de la debilesa política i econòmica.

El 98 significà l'inici d'un canvi d'estratègia davant la crisi de l'estat centralista i la seva incapacitat per dur una política modernitzadora: la pèrdua de la industrialització [illegible], la [illegible] les colònies, la manca de [illegible] del mateix sistema [illegible] de la Restauració obligaven als burgesos catalans a [illegible] davant el problema de la transformació de l'estat.

Però la nova política no inicià una [illegible] de la [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

1923

1º Lletr de Francesc Cambó a ...rxt de la Riba del 21 d'octubre de 1909. ...rxiu Prat de la Riba.

2º Lletr de Cambó a ...rxt de la Riba del 5 de novembre de 1910. ...rxiu Prat de la Riba.

ALS CATALANS

La Unió Catalanista, impressionada fondament per la gravetat de las circunstancias actuals, crida al poble catalá á la reflexió; li demana que devant del abisme á que l' empenyen, se detingui y pensi.

Lo mal d' avuy es ja vell en la historia d' Espanya. No es culpa d' aquest gobern ni d' aquell altre, ni del régim parlamentari ni del absolut. Los sistemas de govern han cambiat y han cambiat los ministres, pero no ha cambiat lo desgavell ni la imprevisió. Si una hora s' ha dit Felip II, l' altra hora Fernando VII: l' una hora ha estat un comte-duch d' Olivares, l' altra hora un Cánovas del Castillo; ahir en ple absolutisme, avuy en plena democracia, y 'ls desastres s' han succehit sempre 'ls uns als altres. Desde que 'l centre del govern s' estableix á Madrid, la desmembració dels dominis d'Espanya no ha parat may. Si avuy 's perden Cuba y Filipinas, Felip II va perdre Holanda; lo comte-duch d'Olivares Portugal y'l Rosselló; Felip V Bélgica, Sardenya, Nápols, Sicilia y Gibraltar; Carles III la Florida, Fernando VII Méjich, Perú, Buenos Aires y tantas altras colonias americanas.

Es tart ja per retreure 'ls desacerts de la guerra de Cuba, pera recordar la sanch y 'ls tresors que s' hauria estalviat Espanya concedint la autonomía quan nosaltres ho deyam, quan la insurrecció comensava y sos capdills la acceptavan. Es tart pera fer veure com la política de la guerra ha afavorit las ambiciosas aspiracions dels norteamericanos, sembrant en la isla odis inesborrables que ni la autonomía, concedida á darrera hora, ha pogut ofegar.

Avuy estém al comensament d' una guerra perillosissima y encara som á temps á no cometre més errors com los passats y que nosaltres també per endavant anunciarem. La conducta dels Estats Units es injusta, la seva agressió inqualificable. Pero ¿es això suficient pera justificar que Espanya s' enfonzi per complert en la més espantosa ruina persistint en una lluyta desigual? ¿Es práctich, es d' un seny equilibrat, passar per una dolorosa amputació després de una guerra terrible, font de mil desastres, podentse fer avans de que aquestos desastres vingan? ¿Será més gloriosa la transacció després d' haver consumat la nostra ruina y haver vessat la sanch de milers de nostres soldats y haver portat á la fam milers de families obreras, que no pas avans?

Las guerras modernas tenen per factors capitalissims la perfecció dels medis de combat, la abundancia de diners que ágilment se necessitan y sense'ls quala lo valor personal serveix tant com per sucumbir en inútils sacrificis. ¿Y quina es nostra verdadera situació económica, pecuniaria sens equivocis nos? Lo comers paralitzat; los valors fiduciaris depreciats; los cambis ab l' estranger pels núvols. La Hacienda d' Espanya no pot anar més enllá sense perjudicar gravement lo seu crédit; los fabricants no poden resistir per més temps lo actual desbarat económich y ab fonda recansa han de tancar sas fabricas; los pagesos diuhen prou y ara ja se 'ls imposarán nous de contribució que no pagarán perque no poden y perque no es just que los paguin mentres la riqueza nobiliaria no tributa; totas las forsas del país s' acaban, y al sentir las esgarrifansas d' un esfondrament general, l' instint de conservació porta al esperit de tots un mateix crit: «Salvém á Catalunya»; que may han passat los catalans un sigle d' heroycs esforsos pera crear una civilisació avansada en aquest cantó d Espanya á fi de que ns la llensin en un moment de borratxera en aras d' un fantasma sense realitat, com es aquell honor nacional que necessita la sanch de las batallas pera satisferse.

Vinga la pau y vinga desseguida; no hi fa res que s' hi oposin los que cercan y desitjan lo total aplanament del país pera assentar la seva dominació al demunt de las seves runas. Vinga la pau, que com més próxima més ventatjosa, com més immediata més honrosa per nosaltres. Deber de tots los que estimin la seva terra es demanarla, deber de tots los bons patricis treballar pera conseguirla, empenyenthi al govern que massa coneixia lo que havia de passar pera voler la guerra y massa coneix lo que está passant y pot venir per no desitjar acabarla.

En las grossas crisis socials y políticas las classes directoras tenen immensas responsabilitats. ¡Ay d' ellas si no saben cumplir ab los debers que las circunstancias los hi imposan! ¡Ay si no saben preveure los acontecimients y, deixant a de miras estretas y prejudicis arrelats, no cumpleixen los debers que per sa posició social venen obligadas á cumplir!

Los pobles forts volen tenir conciencia de la seva situació per trista que sia, perque no más coneixentla poden millorarla; y 's serveixen de las adversitats, no per abaixar lo seu esperit, sino pera pendre experiencia de sos defectes, pera trobar las causas del mal y estroncarlas.

Veusaquí de que ha de servirnos als catalans aquesta terrible crisis.

casa, concentrant la seva energia en lo comerç, en la industria y en lo treball. A forsa de privacions, de sacrificis y de constants afanys, havía lograt alcensar los fonaments de la seva prosperitat económica que ab justicia li donava la esperansa del benestar per sos fills.

Mes, qué'ns trobém de que'ls productors catalans crehin una indústria poderosa, orgull de la nostra rassa, que'ls pagesos treguin pa fins de les pedras á forsa de treball y d' energía, que'ls nostres establiments de crédit sian exemple de seny y bona administració, si una política interior y exterior que s' avergonyeix del chiqui y la previsió, que no vol pensar may en lo demá y que fa gala y vanagloria de no sospesar may las consecuencias de sos actes ni las dificultats de las sevas empresas, posa á cada punt en perill de mort totas aquestas creacions del geni catalá?

Ara ho veurá 'l poble catalá, sobretot aquella part del poble catalá que creu cumplir ab lo seu deber cuydantse no mes dels seus negocis, ara ho veurá si es urgent y d' absoluta necessitat que Catalunya tinga 'l govern dels seus interessos interiors y que influheixi en la direcció dels exteriors á proporció de la seva forsa. Ara ho veurá si 'n teniam de rahó quan lo cridavam á aixoplugarse sota la nostra bandera, dihentli que no n' hi havía prou de dominar en los tallers y magatzems mentres uns altres dominavan en assamblees, ministeris y oficinas; quan li deyam, després de tantes sigles de dolorosa experiencia, que nostras ideas eran la solució única pera desarrollar perillós per la seva prosperitat l' actual desequilibri existent entre la nostra gran forsa económica y la nostra nulitat política dintre d' Espanya.

Si en la crisis actual la veu de Catalunya no s' escolta ni tenen los catalans prou unió y energía pera imposarse, també vindrá la pau de totas maneras ab totas sas inevitables consecuencias, pero vindrá quan ja cap ventatja podrá treuressen, quan lo nostre esfonsament interior se n'haurá dut riu avall, en breus moments, junt ab la nostra prosperitat económica, los organismes polítichs d' avuy, entregantnos als horrors d' una anarquia ó á las arbitrarietats d' un despotisme.

Mes, nosaltres que desitjant avans que tot lo triomf de la nostra causa, volém que si es possible vinga, no per medis violents ni perillosas sotragadas, sino per una evolució social suau y progressiva; nosaltres que no tenim cap solidaritat ni responsabilitat ab los abusos del régimen actual perque la hem combatut sempre ab tota la energía de la nostra ánima, ben alt declarém que may, per fonda que sigui la crisis, estarem al costat de cap injusticia; que lo mateix reprobém als gobernants ineptes que á las oposicions que atiam los desacerts pera després aprofitárnos, y que en los moments de prova, si per desgracia 'n venen, la **Unió Catalanista**, reivindicant los drets de Catalunya, defensará ab totas sas forsas los interessos de la societat.

Barcelona 12 de Juny de 1898.

Per acort del Consell General de la **Unió Catalanista**, composta de las associacions, agrupacions y periódichs seguents:

Lliga de Catalunya, de Barcelona.—Centre Catalá, de Sabadell.—Lliga Regional, de Manresa.—Associació Catalanista, de Reus.—Centre Catalá, de Barcelona.—Centre Escolar Catalanista, de Barcelona.—Agrupació Regionalista, de Terrassa.—Centre Catalá, de Vilafranca del Panadés.—Centre Catalanista de Gerona y sa comarca, de Girona.—Associació Popular Regionalista, de Barcelona.—Associació Catalanista de Lleyda.—Centre Catalá, de Sant Salurní de Noya.—Centre Catalá, de Castelló d' Ampurias.—Centre Catalá, de Mollet.—Centre Catalá, de Sant Pol.—Associació Catalanista de la Costa de Llevant, de Canet de Mar.—Foment Regionalista, de Berga.—Lliga Catalanista de Banyolas y sa comarca, de Banyolas.

Agrupació Catalanista, de Vilassar de Mar.—Agrupació catalanista, de Sant Feliu de Codinas.—Agrupació Catalanista del Cassino Mercantil de Barcelona.—Agrupació Catalanista, del Vendrell.—Agrupació Catalanista, de Falset.—Agrupació Catalanista, de Targa.—Agrupació Catalanista, «L' Escut Emporitá», de la Bisbal.—Agrupació Catalanista, de Pons.—Agrupació Catalanista, de Besalú.—Agrupació Catalanista, de Valls.—Agrupació Regionalista, de Balaguer.—Agrupació Catalanista, de La Garriga.—Agrupació Catalanista, de Cardedeu.—Agrupacions «Catalunya autónoma», de Barcelona.—Agrupació Escolar Catalanista de «Ramon Lluil», de Barcelona.—Agrupació Catalanista, de Horta.—Agrupació Catalanista «Los Montanyenchs», de Barcelona.

La Renaixensa, de Barcelona.—*Lo Somatent*, de Reus.—*La Veu del Montserrat*, de Vich.—*Lo Catalanista*, de Sabadell.—*La Veu de Catalunya* de Barcelona.—*Las Cuatre Barras*, de Vilafranca del Panadés.—*L' Oloti*, de Olot.—*Lo Geronés*, de Girona.—*La Nació Catalana*, de Barcelona.—*La Costa de Llevant*, de Canet de Mar.—*La Veu del Vallés*, de Granollers.—*L' Art del Pagés*, de Barcelona.—*La Comarca de Lleyda*, de Lleyda.—*Catalonia*, de Barcelona.—*La Talia Catalana*, de Barcelona.—*Lo Jovent Catalá*, de Barcelona.

LA JUNTA PERMANENT:

Antoni Gallissá, *President*.—Jaume Carner y Romeu, *Vis-president*.—Enrich Prat de la Riba, *Tresorer*.—Jaume Arús, Joan Millet y Pagés, Antoni Utrillo, *Vocals*.—J. Maspons y Camarasa, *Secretari*.

Imp Renaixensa

PRIMER DOCUMENT D'ACORD DELS PRESIDENTS DEL FOMENT, SALLARÉS, DE L'INSTITUT AGRÍCOLA CATALÀ SANT ISIDRE, MARQUES DE CAMPS, DE LA SOCIETAT ECONÒMICA BARCELONINA D'AMICS DEL PAIS, Dr. ROBERT, DE LA LLIGA DE DEFENSA INDUSTRIAL I COMERCIAL, TORRES, I DE L'ATENEU BARCELONÈS, COMENGE I MONTANER.

(Actes del Foment. Sessió del 14 octubre 1900)

" Ante la honda crisis económica y social que sufre España, a consecuencia del inmenso desastre colonial, fruto en gran parte de los vicios de nuestra administración, crisis cue tan graves perjuicios irroga al comercio, a la agricultura, y a todas las fuentes de producción y riqueza, constituye un verdadero deber para las Corporaciones que ostenta la representación de los intereses morales y materialesdel país, el exponer su opinión franca y resuleta a los poderes constituidos para coadjuvar a la ,salvación de la patria y a la subsistencia de los elementos de vida y progreso que tenemos todaVía.

A este efecto, acuerdan los reunidos recabar de la Juntas Directivas de sus respectivas Corporaciones la necesaria autorización para formular su pensamiento en un mensaje que abarque los principios fundamentales en que debe inspirarse nustra administración si queremos que responda a las necesidades de la vida moderna y a la

aspiración unánime de las clases que trabajan y producen, hasta ahora completamente alejadas de la vida pública. Dicho mensaje, que debería suscribir en su calidad de presidentes, y que se dirigiría al Jefe del Estado, tendría que reflejar principalmente dos aspiraciones que responden a un modo de sentir general.

1º La necesidad de implantar la autonomía administrativa que devuelva la iniciativa y la fuerza a las grandes regiones en beneficio de la vitalidad nacional.

2º Que es necesario transformar el sistema parlamentario, que trae el absolutismo de las mayorías falsas, en verdadero sistema representativo, en el cual tengan representación las fuerzas sociales y colectivas, restaurando la pureza y la libertad del sufragio.

Y para que conste lo acordado, se extiende la presente acta, que firman en nombre de todos el Presidente y el Secretario.

Barcelona, 13 octubre 1998.

Juan Sallarés

Federico Rahola

DOC. Nº 3

ESBORRANY FET PER PRAT DE LA RIBA (1) I PRESENTAT A LA COMISSIO QUE REDACTA LA CARTA D'EN DOLENECH I MONTANER AL GENERAL POLAVIEJA (setembre 1.898)

(Arxiu Prat de la Riba)

Muy Sr. Mio,

Ligada Cataluña al Estado español por los azares de la historia, no puede sernos indiferente su suerte ya que participamos de sus reveses en mayor grado aún que los demás españoles porque es más cuantioso nuestro patrimonio.

Catalán por la raza y por la nacionalidad, pero español por la ciudadanía me considero pues en el deber de contestar al llamamiento que V. con recta intención y laudable propósito ha dirigido al país, víctima de la dominación y el desgobierno de los partidos políticos.

La organització del Estat per fugir de les falsetats ponvene, ha de fundarse en la organització real dela societat.

Lo règim de falsetats y convencionalismes avuy superat cauría establir una veritable representació del país. La societat no es une multitud amòrfa sino un cos organitzat dotat d'una completa i rica estructura. La representació pera ser verdadera representació de la societat ha de representar tal com es y no tal com en hipòtesis la consideran los teorichs ideolegchs. La societat espanyola

està per obra de la naturalese y de la historia dividida en gran entitats socials anomenades regions que tenen una personalitat moral ben definida mes o menos completa segons ellas...

Cada regió també naturalment se trova dividida en comarcas y en municipis. Aquestas son, donchs, los tres graus de la divisió jerarquica del territori; aquest los tres ordres de societats personals.

Pero la societat dintre de cada un de aquest vincls está dividida en grups d'homes lligats per interesos fills de la seva profesió, de la seva clase y la seva educació. De aquí las clases y dintre d'ellas los vincls naturals de professions, que tenen per forma de organització los gremis. La representació veritable de la societat espanyola ha de reposar en aquest fonaments. Al cap de vall de tot la corporacions, gremios, basada en ells la cons del municipi y de la comarca, sobre la base de las comarcas naturals lo organisme directiu de la regió, sobre la base de las regions, los organismes suprems de l'Estat.

Cada una de aquestas entitats te per la seva mateixa naturalese una esfera de acció determinada que li es propia y pot exercir atribucions delegades per altres entitats superiors. Respecte a las primeras la autonomia ha de ser completa, respecte a las altres son poder ha de determinarse per la mena de funció delegada y en lo acte de la delegació. En tots los interesos regionals exclusivament la regió ha de ser plenament autónoma, autonoms la comarca y el municipi en los interesos exclusivament municipal y comarcals.

I. Per a fer us dels decrets politichs de sufragi serà indispensable pertanyer a un gremi municipal.

II. Per a formar lo cos directiu de la administració municipal cada

gremi elegirà tres individuos un de cada categoria de los que'ls formin; y los nombrats distribuits en tres grups: 1 de los profes sions lliberals, lo de la propietat y 1 de la industria y comerc designaran los que hajan de formar lo cos consultiu y la junta e- xecutiva de la administració municipal. En los municipis petits los primers nombrats constituiran ja lo consell deliberant munici pal.

III. Los municipis enclavats dintre de una comarca natural nombra ran pera cuydar dels interesos que sian comuns a tots ells un con sell o junta de comarca.

IV. Cuidarà dels interesos regionals una Dieta regional com a cos deliberant y una Diputació de cinch o set membres com a comisió executiva. Farán la elecció dels individuos de la Dieta los repre sentants dels gremis de cada comarca, agrupats en las tres clases ditas y designant un, dos o tres representants de cada una segons lo que correspongo a la comarca per son població. La Dieta nombra rà los membres de la Diputació. La Dieta regional tindrà la facul tat de organitzar la administració dels interesos regionals, la beneficiencia publica, la ensenyansa primaria, secundaria y supe- rior, de organisar, repartir y cobrar las contribucions previ e-- cort o concert al l'Estat, y de formar los reglements pera la apli cació de las lleys promulgades per las Corts generals. En las re- gions que tingan dret civil propi la Dieta regional podra reformar la llegislació civil ab la aprobació de la Comarca o'l seu repre- sentat en la regió.

V. Las Corts generals de l'Estat se formaran ab representants de las regions, designats per las Dietas regionals, en numero propor cional al numero d'habitants y a la riquesa de cada regió.

VI. Lo poder executiu estara encarregat de la direcció politica de

l'Estat y de las administracio dels interesos geenrals comuns a to tas les regions. No dependira de las Corts en lo exercici de las seves funcions ni acuestas del executiu en lo seu funcionament, pe ro en cas de conflicte u oposició insoluble entre 'ls dos poders podrà 'l Rey disolverlos.

VII. Lo poder executiu del Estat estarà representat en las regions per virreys o gobernadors generals, que fes del govern polich de la regió y dels organismes administratius encarregats de la gestió dels interesos generals dintre de la regió.

VIII. Lo territori se dividirà en las regions seguents: Catelunya, Valencia, Mallorca, Murcia,/ Andalusia/ Estremadura/, Castella nova/, Castella vella, Lleó/, Galicia, Asturies/ Provincies Vascon-- gadas y Navarra/, y Aragó.

IX. La divisió territorial interior de les regions la proposarán pera cada regio una comissió nombrada del govern composta de un ex-diputat provincial y un exdiputat a'Corts pera cada provincia, un propietario y un industrial o comercient per cada partit judicial, residents en lo mateix, tres persones coneixedores de las antigues divisions territorials de la regió y un número de geografs de la meteixa igual al numero de provincias que comprengui. Las reformas ulteriors d'aquesta divisió seran de competencia de la Dieta regional. En cada divisió se procurarà combinar los limits dels antichs corregiments, comarcas historicas y comarcas naturals tenint en Compte la facilitat de las comunicacions existents.

X. Lo poder executiu estarà representat en las regions: I (Cataluña, Mallorca, Valencia y Murcia) Barcelona. II (Andalusia) Sevilla. III (Castellas, Estremadura, Lleó, Asturias) Valladolid. IV (Galicia) La Coruña. V (Aragó, Prov.Vascongadas, Navarra y Logroño) Pamplona. Cinch gobernadors generals, 4 capitants generals (menos

Galicia), tres departaments marítims (Cartagena, Cadiz, Ferrol). Quedin a carrech del Estat no més l'exercit, la marina, 'l diplo macia, la administració de justicia, los cultos y clero, aduanas, monopoli de tabacs, grans companyias ab sucursals y ramificacions en la mayor part d'Espanya, de deuta publica

(1) Com es pot veure aquest esborrany està redactat, una part en castellà, una altre en català.

ANNEX Nº 4

CARTA DEL GENERAL POLAVIEJA A DOMENECH I MONTANER

(30 setembre 1893)

(Lluis Domènech i Montaner)

Sr.Don Lluis Domènech y Montaner,

Muy señor mio y distinguido amigo. Recibí su carta y he leido con detenimiento el interesante estudio que me remite.

Como megusta ser claro, he de expresarle que, en la actual situación de España considero imposible implantar algunas de las reformas que V. meindica, que necesitan preparación y un estado social correspondiente a ellas.

Pero como expresarle esto pudiera parecer una evasiva mas que contestación a sus indicaciones, vea V. lo que yo haria si llegara a gobernar.

Ya expuse en el manifiesto mis ideas descentralizadoras y mi firme resolución de dar a la vida regional en todo lo que afecta a la unidad del Estado y el ejercicio de la soberanía la amplitud necesaria para que se desenvuelva sin las trabas a que hoy está sujeta.

Este principio ni puede llevarse al Gobierno como una ley inmediata y uniforme aplicación a todo el país, sino para desarrollarlo en conciertos con aquellas regiones cuya capacidad administrativa sea tan notoria como la de Cataluña.

Concretando mis ideas de gobierno a las cuatro provincias catalanas, le manifiesto que haría lo siguiente:

1º Implantar, desde luego, el concierto para la tributación directa

por medio de cuyos cupos podrán ser revisados periodicamente con aumento o rebaja según las alteraciones que haya pedido la riqueza afecta al impuesto. Para ello el gobierno organizaría las correspondientes oficinas estadísticas, cuyos datos habrían que contrastarse con los que llevara la Diputación.

2º Acometer la reorganización de la vida municipal sobre bases que den la debida representación en los Ayuntamientos a las fuerzas sociales y a los intereses corporativos en sus varias representaciones de capacidad, capital y trabajo.

3º Como a la descentralización administrativa corresponde la creación de organismos regionales que dirijan la vida económica sin funciones políticas, se refundirán en una sola las cuatro Diputaciones de las actuales provincias.

4º Entendiendo que elevar el nivel intelectual de España es uno de nuestros más imperiosos deberes y urgente necesidad.

por esto las Regiones cuyo grado de cultura asegure el buen uso de tales facultades deben tener las de organizar la enseñanza profesional y técnica para el mejor desarrollo de sus intereses.

5º Es principio de mi política el respeto a las instituciones jurídicas de cada Región y el no tocar a ellas sino cuando fuera para perfeccionarlas con arreglo al espíritu, usos y necesidades de las Regiones.

No creo preciso dar la forma de conclusiones a otras ideas de mi manifiesto y solo, como aclaración, diré a V. es mi propósito firme el constituir las corporaciones administrativas con poco y útil personal, con funciones muy claramente determinadas y responsabilidades bien definidas.

Para el logro de mis propósitos no me cansaré de repetir que no quiero construir un partido político, sino obtener el concurso y la activa cooperación de todas aquellas fuerzas sociales de las de carácter colectivo, que estén conformes con mi pensamiento y dispuestas a ayudarme en la difícil obra de reconstruir el País.

De esta carta puede V. hacer el uso que estime más conveniente y por lo mismo que en ella no expongo sino aquello que responde con absoluta fidelidad a mis sentimientos y convicciones.

Aprovecho con gusto esta oportunidad para ofrecerme con toda consideración suyo buen amigo y S.S. Q.B.S.M.

Camilo G.Polavieja

AL POBLE CATALÁ

La **Unió Catalanista** deixaría de cumplir la alta missió que li han confiat las corporacions é individuos que defensan lo que son nom indica, si, en aquets moments en que es viu lo mal dels darrers desastres, no dirigís sa veu franca y lleal al poble catalá.

Li hem dirigit una y altra vegada ensenyantli nostras doctrinas, en las llargas épocas de ensopiment quan tothom nos escoltava. Li hem dirigit sempre que una nova fibrada de dolor produhida per la febre que 'l consumia, semblava desvetllarlo. Li varem dirigir no fa molt en ocasió de veurens perseguits y maltractats desde las altas esferas del Gobern en nostres periódichs y associacions, per lo sol fet de descubrir y d'anunciar la desolació y ruina que 'ns amenassavan, senyalant ab má certera sas causas y 'ls culpables.

¿Com donchs, no li dirigirém ara, que desenganyat per el cupleert, lo poble fixa 'ls ulls en nostre programa y tant desorientat per los enemichs d'ahir, que avuy li parlan en nom del regionalisme, espera ab afany nostras paraulas?

Avuy que tots los homes honrats de la nostra terra giran los ulls cap á las solucions catalanistas, que més ó menys íntegrament reclaman tots los catalans, nostra convicció ferma y honrada 'ns obliga á repetir al poble catalá que 'l remey dels mals que á tots nos afligeixen lo trobará tantsols en la realisació del programa catalanista. Si avuy com sempre y tal com declarárem en lo Manifest del 16 de Mars del any passat, en lo que d una manera tan precisa s' hi condensan las Bases de la Constitució catalana acordadas en la Assamblea de Manresa sentenèm que han de quedar á cárrech del Poder central del Estat espanyol las relacions internacionals, l exercit de mar y terra, las relacions económicas d' Espanya ab los demés paissos, la construcció d' obras públicas de carácter general, la resolució de totas las cuestions y conflictes inter-regionals y la formació del pressupost anyal de gastos, al que deurán contribuhir las regions á proporció de sa riquesa; tot ab la organisació corresponent y adecuada.

Pero entenèm que correspón al Poder regional lo régimen intern de Catalunya, y que ha de constituirse aquesta mantenint lo temperament expansiu de sa llegislació y segons sas necessitats y son modo de ser.

En consecuencia, volém la llengua catalana ab carácter oficial y que sian catalans tots los que á Catalunya desempenyin cárrechs públichs: volém Corts catalanas, no sols per estatuhir nostre dret y lleys civils, sino tot quant se refereixi á la organisació interior de nostra terra: volém que catalans sian los jutjes y magistrats, y que dintre de Catalunya se fallin en última instancia 'ls plets y causas: volém ser árbitres de nostra administració, fixant ab entera llibertat la contribució, é impostos, y volém, en fi, la facultat de poder contribuhir á la formació del exército espanyol per medi de voluntaris ó diners, suprimint en absolut quintas y llevas en massa y establint que la reserva regional forsosa prestiservey tantsols dintre de Catalunya.»

Aquesta es tota la política que en definitiva deu redimirnos y salvarnos. Mes ja que calamitosas circunstancias, per una forsa de reacció sens dubte saludable, portan cap á nosaltres á molts que creuhen que la aplicació d' alguns de nostres principis es l' únich medi de evitar la desconjunció del Estat espanyol, del matex modo que al tota forsa ratifiquém una vegada mes lo nostre programa, creyém que devém fixar la actitut en que respecte d' ells convé posarse.

Com que 'ls polítichs espanyols, interessats en conservar la seva dominació y explotació, tenen la trista habilitat de fossilisar totas las reformas y desacreditar aixis totas las solucions salvadoras, ja per endevant declarem que no acceptarem com á regionalista cap mistificació, cap reforma que, batejada ab noms ó apariencias destalladas per lo seu aislament ja per lo modo d' esser desmotllada, mantingui l gobern dels partits y dels cacichs, cap reforma que no tregui la direcció de las institucions de la nostra terra de las mans de la casta dominant, pera portarla nó á la de una nova casta més ó menys recta é ilustrada, pero casta á la fi, sino al pais tot sencer en la seva complexitat de pensaments y d' interessos.

Pero si nosaltres no podém implantar en sa integritat tot lo nostre programa, un Gobern, qualsevol que sia, que governi ab lo pais y no ab los partits, se fa seus una part dels nostres principis. Catalans, ajudémlo de bona fé á plantejarlos, ajudémlo tots ab sinceritat per tots los medis honrats, ab la propaganda y ab nostres actes á dins y á fora de las Corporacions populars pera que arreli com en los millors temps de Catalunya: no li posém entrebanchs en tot allò que essent d' interés general, no sia contrari als principis nostres pero sense afiliárnoshi y avans per lo contrari, reservantnos nostra llibertat d' acció, á fi de seguir defensant y propagant íntegrament totas las Bases de nostre únich programa, ja que ab lo plantejament de totas ellas, que armónicament se liguen donantse forsa y sostenimentlas unes á las altras, vindrá un dia, que 'ls desastrosos acontexements polítichs d' are han fet acostar, en que será un fet la completa restauració y dignificació de la terra catalana.

Barcelona 22 de Novembre de 1898

Per la **Unió Catalanista**, la *Junta Permanent*: Antoni Gallissá.—Jaume Carner y Romeu.—Enrich Prat de la Riba.—Joan Millet y Pagés.—Jaume Arús.—Antoni Utrillo.—J Maspons y Camarasa.

Junta Regional organizadora de las adhesiones al Programa del general Polavieja.

Fiados en la Providencia y sin otro estímulo que el patriotismo, los individuos que suscriben, asumiendo la representación de lo que se ha dado en llamar masa neutra del país ó sea de la que nunca ha participado de las ventajas que á algunos llenos han conseguido los partidos políticos, y atentos solo al desarrollo de los intereses morales y materiales de España, han creído que debían, aunque con la sola autoridad que su deseo les presta, dirigir su humilde voz á las clases sociales alejadas de las luchas políticas y deseosas de la inmediata regeneración de la patria.

No aspiramos á crear un nuevo partido ni vamos en pos de empleos ó distinciones de ninguna clase que desde ahora nos comprometemos á no aceptar; pretendemos únicamente que todas las fuerzas vivas de la nación se agrupen y organicen á la mayor brevedad para que encaminando las aspiraciones comunes, dando forma á la idea que á todos nos anima, la llevemos al terreno de la práctica como salvación de la patria á quien todos nos debemos. Para tan grande empresa demandamos el concurso de todos, sin rechazar el que puedan prestarnos los que de buena fe han contribuido á robustecer los partidos políticos y han sido las primeras víctimas de sus desaciertos. Doloroso es confesarlo, pero la nación, perdida la confianza en los que hasta hoy han dirigido sus destinos, nada puede esperar de los que han hecho pública confesión de sus errores, merced á los cuales han sobrevenido la ruina y el desprestigio de la patria. Es tarde ya para la enmienda, pues podría sospecharse en ella egoísmo y, en el enlace entre los intereses de partido y los propósitos redentores, un afán de provecho, que deben relegarse por siempre más en aras del bien común y la felicidad de España.

No, no son los actuales, momentos oportunos para apasionadas contiendas de partido. Podrán ser convenientes en tiempos de normalidad como medio de distinguir las diferentes aspiraciones de las fuerzas sociales; mas hoy, la salud, la salvación de la patria, imponen una tregua; hay que sumar, no dividir; la nación tiene un deseo, el de su regeneración, y además un programa reconocido por los mismos partidos; y, si están incapacitados para realizarlo, porque entendemos que ninguno, aunque lo ofreciese, podría cumplirlo, no pueden excusarse de apoyarlo ó cuando menos de no ser obstáculo á su realización, dejando paso franco á la

clase neutra, al interés colectivo, á España, que tiene la obligación de regenerarse y compensar con el esfuerzo interior la mutilación del territorio nacional causada por errores políticos, económicos y administrativos de los partidos, dando con el alivio necesario para su inmensa pesadumbre y abriendo nuevos horizontes á la esperanza de su porvenir.

Esta Junta cree que no han sido las personas ni los partidos los únicos causantes de nuestra decadencia: la culpa de ella está en el régimen, pues los partidos en sí sujetos no pueden ser de sí, más que lo que es consecuencia lógica del sistema. Mientras exista la centralización debe existir forzosamente la corrupción, el desorden y la más terrible de las tiranías. Una dolorosa experiencia de siglos lo ha demostrado en España, y toda regeneración que no empiece por descentralizar será estéril y baldía. La centralización es todo lo contrario del gobierno de la nación por la nación misma, y las naciones que no se gobiernan son fatalmente ingobernables.

Creemos, pues, imprescindible acometer la reorganización de la vida municipal con la base de una franca autonomía.

Los Ayuntamientos deben ser representación única y exclusiva de las fuerzas sociales y de los intereses corporativos en sus varias manifestaciones de capacidad, capital y trabajo.

La experiencia, dando la razón á la historia y á la geografía, ha demostrado que la actual división del territorio en provincias no tiene razón de ser. Nadie se llama castellonés, leridano ó turolense, sino valenciano, catalán ó aragonés. Las actuales Diputaciones, creación de esa división artificial del territorio, en su gran mayoría, lejos de llenar su objeto, se han significado por su incapacidad, por el desorden que han introducido, por el imperio del caciquismo que han alimentado y por un desacertado manejo de los fondos provinciales, resultando organismos no sólo inútiles, sino por desgracia perturbadores de la administración general y gravosos á los contribuyentes.

Las Diputaciones deben ser sustituidas por organismos nuevos que obedezcan á las necesidades de las distintas regiones. No juzgamos conveniente aplicar á esos organismos la descentralización política, pero sí entendemos imprescindible otorgar, al menos á aquellos que deseándolo estén en condiciones de realizarla, una completa autonomía administrativa en todo lo que no vulnere los atributos esenciales del Estado; mas nunca en forma de privilegio, sino valiéndose de conciertos para la tributación directa por medio de cupos que podrían ser revisados periódicamente con aumento ó rebaja según las alteraciones que haya tenido la riqueza afecta al impuesto y las necesidades que puedan afectar á la nación, por complicaciones ineludibles.

Es evidente que la administración central no ha sabido administrar, y es por consiguiente lógico negarle el derecho á perpetuar su impericia: urge acabar con la anarquía tributaria crónica, á todas luces irremediable dentro de un sistema basado en el desorden y la injusticia; tanto más cuanto ha de redundar en beneficio de la hoy lesionada hacienda nacional. No hay necesidad de demostrar que el nuevo orden de cosas contribuiría eficazmente al desarrollo de las obras locales por iniciativas propias y al impulso de todos los ramos de la riqueza y cultura públicas.

Principio y deber de justicia es respetar las instituciones jurídicas regionales, y no solamente respetarlas por la identidad y compenetrabilidad de ellas con la manera de ser de los diferentes pueblos que forman, sino perfeccionarlas con arreglo á las necesidades de los tiempos

modernos, en relación al espíritu que las informa, nacido de los distintos usos y costumbres de las regiones.

Derivación del principio expuesto es la sentida necesidad de la reforma de la Ley Orgánica del Poder Judicial, relacionándola con las Provincias, para evitar que la administración de justicia pueda ser instrumento del poder político y conseguir que dé á los ciudadanos completa garantía de recta administración.

Es de apremiante necesidad elevar el nivel intelectual de España. La enseñanza necesita una reforma radical si se quiere evitar el hundimiento de nuestra patria; pero hay que dar esa, ante especialísimo á la profesional y técnica; y en vista de que el Estado no ha sabido ó no ha podido impulsarla, y es de temer que tampoco pueda en lo sucesivo, es indispensable facultar para organizarla á la altura de los adelantos modernos á aquellas regiones cuyo grado de cultura sea garantía de acierto.

Tampoco se puede prescindir de organizar con la mayor celeridad posible una administración laboriosa, seria, honrada y al abrigo de las invasiones del poder ejecutivo y de los partidos políticos. Creemos que debería ser autónoma como en Alemania, con directores técnicos y permanentes, que no pudieran ser diputados ni senadores ni ejercer otro cargo alguno, organizado los servicios como los de una casa particular, sin más empleados que los precisos, pero bien inamovibles, bien retribuidos y ascendiendo en su carrera por riguroso escalafón.

Hay que ir al sistema representativo de verdad. Los diputados y senadores no representan verdaderamente á la nación. Nada tiene, pues, de extraño que el Parlamento haya puesto menos interés en nuestra patria. Los mismos Gobiernos han prescindido de él en los momentos más críticos, y años há que se le reduce á votar autorizaciones é indemnidades, declarándosele incapaz para la formación de las leyes. En condiciones tales, sería ocioso esperar de él la regeneración de España.

Por último, hay que librar batalla de frente contra el odiado caciquismo. Poca fuerza le quedará, de aplicarse sabiamente desarrolladas las anteriores medidas; pero si se atreve á perturbar la marcha progresiva de la nación, y para impedirlo hace falta remover las falanges de empleados auxiliares de sus audacias, no habrá que vacilar ni un momento.

Muchas otras son las reformas que hay que acometer, porque la centralización lo ha trastornado todo, á tal punto, que bien puede asegurarse que no existe un solo organismo sano; pero hay que fiar al tiempo la larga labor de la regeneración completa.

Tal es sumarísimamente expuesto el programa que creemos nacional. Á España importa ahora elevar sus sentimientos á las más altas regiones. Donde no existen verdaderas mayorías parlamentarias y por su medio los problemas políticos serían irresolubles, no hay otro camino.

Es preciso representar á S. M. no sólo la decidida voluntad nacional, sino los grandes peligros que se ciernen sobre nuestro país, mayores quizá que los que hemos pasado, y expresarle, en los más sentidos y más respetuosos tonos, que esperamos serán conjurados por la Monarquía. Nuestra fe se cifra en las virtudes de la augusta Reina que tiene en sus manos los destinos de España y para regirla siempre se ha inspirado en la voluntad nacional.

Por esto no pretendemos proclamar jefatura alguna política. Quédese para los partidos arraigados y nacidos del poder personal. Pero encontramos nuestros ideales dentro de un programa y á él nos agrupamos y en su defensa combatimos: el programa del general Polavieja, que lo ha puesto en los labios de Cándido el lenguaje de honradez y decisión inquebrantables, interpretar

e en mayor acierto nuestros sentimientos, que son los de la nación. El general Polavieja quiere y hace bien lo que todos queremos y sentimos, y como aspiramos, sin vanidades personales ni pretensiones de formar un nuevo partido, á la regeneración de España, no podemos ni por menos de congregarnos á su alrededor, considerándole campeón del provenir nacional. Realizada nuestra aspiración, la Junta dará por terminada su tarea, satisfecha de haber cumplido un sagrado deber.

La ocasión no puede ser más oportuna ni la necesidad más apremiante; siquiera para evitar el desastre que todos deploramos. España necesita una satisfacción. El provecho no debe ser el único móvil y el único consejero. Si no le hay, si una inconcebible apatía [illegible] la iniciativa de la masa neutra, es que esta nación ha muerto y sólo habrá que esperar la adjudicación por enemigos propios ó extraños.

Barcelona 12 de Noviembre de 1898.

El Presidente, *Luis Pérez Vidal*.—Los Vicepresidentes, *José Masriera*, *Pere Vidal*.—El Secretario, *Pedro La Roca*.—El Vicesecretario, *Leopoldo Cely y Esparter*.—Vocales: *Teodoro Ruiz y Torres*, *Eusebio Sierra*, *Juan Torres*, *Enrique Segalés Villaescusa*, *Manuel Creus y Pelay*, *José de Armendáriz*, *Manuel Mesquida*, *Eusebio Bertrand Dr. Miguel A. Paraso*, *Salvador Bernades*, *Dionisio Conde*, *Damián Mora*, *Claudio Molleras*, *José Sevil*, *Juan Gironés*, *Dr. J. Roig y Bofill*, *Jerónimo Roviró*, *Antonio G. Salvestegui*, *Manuel Ros de Olano y Calvo*, *Santiago López de Castanedo*, *Carlos Cort*, *Isidro Vaz*, *Gustavo Pujol*, *Antonio Cortezón*, *Joaquín Sales Ros* y *Luis de Dalmases y de Olivart*.

DOC. Nº 7

Lletra de Lluis Ferrer-Vidal a Jordi de Sitges, 1 de juny 1900.

Estimat amic, Amb vostre criteri no en tinc cap. Dels vuit personatges amb qui he parlat del Doctor Torres i Bages (Silvela, el vell, Puig, Llorenç de Cortillas, Duque de Madrid i Nunci del Papa), sense comptar elements de segon ordre) tan sols un, el Llorenç de Cortillas, li semblà que jo hi havia. Vaig al cor amic.

Lluis Ferrer i Vidal

DOC. Nº 8

Lletra de la Junta Regional polvinjista a les corporacions de Barcelona [illegible] per les eleccions a Corts.
(Actes del Jorgut. Sessió del 29 de març de 1900)

Il·lustríssims senyors. Con fecha de ayer tenemos el honor de dirigir al Ilustrísimo Sr. Presidente de la Sociedad Económica Barcelonesa de Amigos del País la siguiente comunicación.

Esta Junta ha acordado dirigirse a la sociedad de su digna presidencia, como primera firmante del homenaje elevado a S.M. la Reina Regente (q.D.g.), al objeto de que se sirva proponerse de acuerdo con el Ateneo Barcelonés, el Instituto Industrial Catalán de San Isidro, el Fomento del Trabajo Nacional y la Liga de Defensa industrial y comercial, representaciones genuinas de los intereses morales y materiales de Barcelona y designar tres candidatos para la Diputación a Cortes por esta Capital, en las próximas elecciones generales.

Esta Junta ha creido que debía romperse con la inveterada costumbre de que sean los partidos políticos los que designen los representantes de la nación en Cortes, para que estos puedan ser eco verdadero en el seno de la representación nacional de las aspiraciones y necesidades del país y no instrumentos de personales luchas y egoismos de partido.

Mientras una radical reforma en las costumbres y en las leyes políticas no permitan contar con una verdadera representación nacional, el acuerdo de esta Junta significa cuando menos, una modificación que puede dar buenos resultados y servir al país de guía y que a los amantes de una necesaria regeneración.

[illegible] por [illegible] Social [illegible] económico [illegible] del [illegible] y [illegible] [illegible] con fines del [illegible] trió [illegible] Consejo [illegible] Nacional [illegible] [illegible] [illegible]

APÈNDIX Nº 10

Lletra d'Enric Ruiffol a Emilio J. Orellana exposant l'opinió d'un sector del Parlament Nacional sobre la situació política i econòmica d'Espanya a final del 1899.

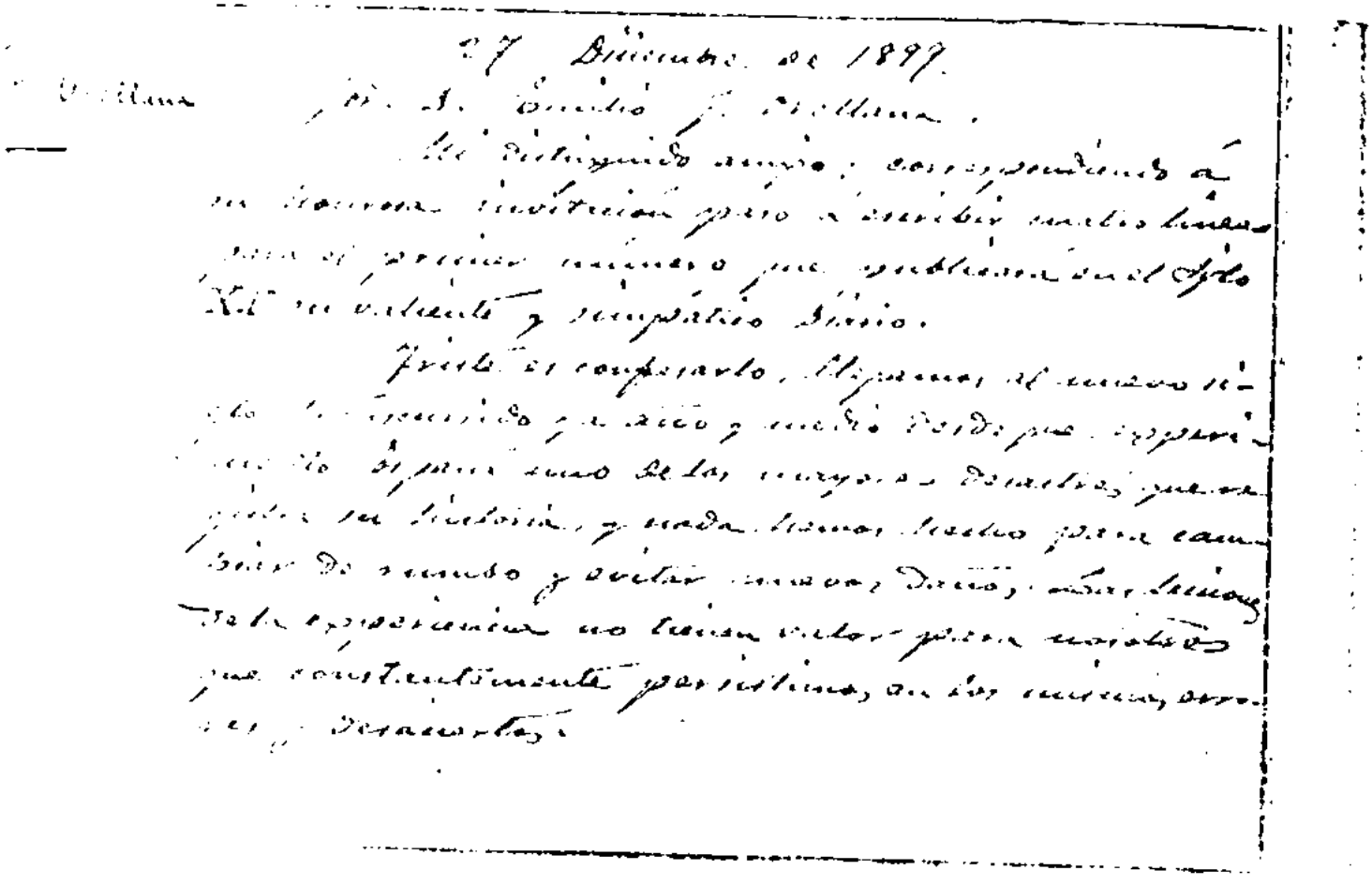

27 Diciembre de 1899.

Sr. D. Emilio J. Orellana.

Mi distinguido amigo y correspondiente: Recibí su atenta carta de 20 del mes que cumplimenta el Año Nuevo y cumplido amigo.

Pide el cumplido, Alfonso XII cuenta 18 años de edad, es muy querido y acatado y muchos hombres importantes de España cuentan de las mayores dotes que adornan la Realeza, y nada tienen hecho para cambiar de rumbo y decían cuando Dios, más sabios de la experiencia no traen nada bueno para nosotros que constitucionalmente gobierna, en las mismas personas y Senadores.

A. C. X. Nº 11

Idem de Martínez Anido y Cambó Bunet donde-le instrucciones sobre la conversación con el representante del Fomento y la negativa [illegible] Valladolid (1º enero de 19[illegible])

Mi querido amigo:
Recibido el telegrama de hoy de la tarde, y satisfecho de la cordial efusividad de esta conversación le contesto a V. para contento del Fomento por existir en las bases de Valladolid.
Le interesará saber que hace V. contestar que hubiese existido primer deseo de la Asamblea, y no habérsele invitado el mismo día de su inicio.
Voy a indicarle claramente los puntos principales en que conviene referir el criterio del Fomento.
1º Desvanecer la atmósfera contraria a Cataluña que le desvertido injustamente nuestro empeño en pro del concierto económico, sin dejar por esto de afirmar nuestra tendencia regionalista. Le olvide V. de consignar que en el programa de las Cámaras de Comercio de Cataluña figura la obtención de conciertos entre el Estado y las provincias que lo soliciten. Incluyo el discurso que pronunció en el Fomento con motivo de la conferencia de Gutiérrez en lo que verá puntos sobre de pensar y sentir.
2º Si por incidencia se tratare de la guerra, puede V. contestar a los que atacan a los catalanes la pérdida de las Antillas. V. que conoce también la cuestión arancelaria antillana, y las batallas que libramos juntos los catalanes y los antillanos contra los azucareros puede tratar registralmente este punto. Conste que las Sociedades Económicas de las Antillas se dirijen de preferencia al Fomento, mostrándole gran consideración, sin acordarse para nada de los políticos, lo que no fuera posible si hubiesemos explotado aquel recuerdo como se pretende. Existe además el hecho comprobado en un documento oficial, de cotizarse hoy muchos artículos de primera necesidad a más elevado precio que cuando existía el cabotaje con España.
3º Si se trata de cortar de una manera velada la resistencia pasiva, eludo V. su voto diciendo que no ha recibido instrucciones respecto al particular, añadiendo que comunicará con el mayor gusto lo que se acuerde el Fomento, expresándole los deseos de la Asamblea.
4º Como tengo el convencimiento de que nada práctico que acordará, y que más bien evitará más discusiones, debe V. aprovechar la primera ocasión para declarar que el camino que ha emprendido Cataluña que puede conducirnos a algo positivo, es el que debe servir

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Carta
á D. Emilio Castelar

Sr. Conde de Toreno.
Mi querido compañero y amigo:
contestando á su estimada del 27, diré á V. que
efectivamente á raiz de leer que la comisión
nombrada al efecto de las bebidas, se ocupaba
de que fuesen, por ahora, una de las
gravadas, del segundo grupo que marca el
art. 1.º de los aforos, y acaso también
por el momento con
que con ellas se lograría aquella
alguna contra las adulteraciones y fraudes
que se hacen actualmente en los vinos
las cataluñas. Esto significa un sacrificio muy
elevado comparado con el valor comercial
bruto, en aquel artículo, sacrificio demasiado
grande que cultivan á fomentar la ignorancia.
Sin embargo, hubiera sido medio para
fomentar los viñedos y mejorar los vinos
todos. Como V. me pregunta, aquí no se tiene
confianza alguna en el régimen político ac-
tual para entender todos los partidos, buscando
en una conciliación sincera que haga cesar
todas las cuestiones políticas, y que consa-
gre el desarrollo de las reformas parla-
mentarias hijas de una sola voluntad. A
esta aspiración obedece cuanto hemos hecho para
llegar á un concierto económico, no como
fórmula política de la descentralización ad-
ministrativa, concierto económico que re-
clamamos para todas las provincias españolas y
que, con gran satisfacción nuestra, fué con-
signado en el programa de los liberales de
Cánovas. Desgraciadamente hemos visto
que en la campaña emprendida por la Comi-
sión Permanente y últimamente en la Asam-
blea de Valladolid esta saludable reforma

[illegible] como medios para [illegible] pero
[illegible] como [illegible] mismos [illegible]
[illegible] bien apreciados.

Creo bien [illegible] que [illegible]
[illegible] que [illegible] en [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] que [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible]

APÈNDIX Nº 13

CARTA DE JOAN BADOSA A PRAT DE LA RIBA PROPOSANT UNA ACCIÓ CONJUNTA DE CARLINS I CATALANISTES

- Arxiu Prat de la Riba-

(sense data, entre el maig al juny 1901)

M.Sr.Meu,

Li escrich la present per encarrech d'una Comissió, no per pura voluntat meva. Es el cas que d'una reunió de personalitats carlinas ne sortí, fá pocs dies, l'idea d'orientar el Carlisme cap al Catalanisme, y, com a consecuencia, que's devía demanar a don Jaume permís pera entrar en negociacions ab els catalanistas, si aquests a'hi prestaven.

Tentant el parer de don Jaume, escriguoren al seu Secretari, Dr. Coma, català, li dien que, si la cosa s'intentés ab formalitat, fora posible que'els catalanistas s'avingessin a una aliansa feconda, tant necesaria als uns com als altres; pro que per aixó deuría el Princep dar poders formals a uan Comissió que s'entengués ab els catalanistas, y que, en las Bases que de comú acort s'estatuhirien, deuría don Jaume reconeixer el dret de Catalunya a tindre Corts catalanes, etc.

El Secretari del Princep contestà a la Comissió ab las duas cartas que adjunto en les que diu que es segur que don Jaume s'avindrà ab gust a n'aixó, puig son las seyas ideas y també la seva

conveniencia; y que, para comensar, vagi a Nice una Comissió de Carlins a esposar-li sos intents. En aquestes dues cartes, facilment se comprenen qui l'officier de l'una y el amigo de l'altre es el Princep.

Jo, que ignorava tot això, vaig, fà pocs dies, ser sorprés per dos dels comissionats, quins me digueren que estant convensuts d'obtindre plens poders de don Jaume y volent emprendre aviat el viatje, desitjavan ans saber dos cosas:

1º Si els catalanistas de la Veu se prestarien, en principi, a entaular negociacions secretes ab la Comissió especial de carlins nomenada a aquest fi.

2º En cas afirmatiu (com ells desitjavan), si estavan conformes en que's tingués ja una entrevista avans de sortir ells cap el extranjer, para estalviar viatjes y reunions.

Y com que saben que jo he estudiat la qüestió, me demanaren si faría devant de vosté aquest primer pas, per saber aquestas duas cosas, principalment la primera. Y jo vaig prometre compraure'ls, si ells estavan conformes en que les Bases que s'acordarien (salvan les modificacions cu'ls vaig indicar; y havent estat conformes, m'he posat a endressar-li a vosté aquestas ratlles.

Las Bases eran:

a) Els carlins: 1º Reconeixerien a Catalunya el dret a tindre Corts catalanes, Ministeri catalá; tribunal Suprem, idioma catalá oficial, soberanía econòmica, empleats catalans, exercit regional y voluntari, ab les modificacions que pugan posarhi els catalanistas y las ampliacions necessaries. Reconeixement pel cual haurien de dar els carlins garanties certes y ineludibles.

2º De complir els catalanistes ab sas condicions, els carlins demostrarien que la guerra conseqüent, donats els medis ab que conten,

será breu y curta, fent la insurrecció general a Espenya, etc.
b) Els catalanistas: 1º tindran dret a que tant las negociacions com las Bases se portessin de tal modo, que may devant la Lley ni devant de la opinió, pogués ningú retreurels hi, a menos qu'els convingués. 2º Dintre d'això els catalanistas deurien dar als carlins, tot lo més, medis materials pera que la lluyta fos curta, y rodejar l'alsament d'una atmósfera patriótica ou'el fés entre las classes poderosas ab que contan.

L'estat del Carlisme, en aquest moment, ja lo deu vosté conei xer. Més o menos partidaris seus, ne son, com poden vostés haver palpat, la inmensa majoría de la gent sensata. Gent, doncs, no'ls hi falta; valor per llensarse al camp els sobra; armes, las tenen y tindràn aviat, prou suficients. Pro els falten dos coses, com ja han arribat a convencer-se:
1º Medis materials prou suficients pera que'l triomf sia prompt;
2º L'aliansa ab una Causa nacional que doneui ánima y vida al movi ment.

S'han convensut de que poden fer durar una guerra tant com vol guin, pro que en definitiva seva será la derrota. Per'això els con vé la aliansa, ou'els abrevii la lluita. Per altra part, son tant idealistes y beligerants els elements carlins, y per altra part n'hi ha tants de tan compromessos, que una lluyta, llarga o curta, es inminent, tart o d'hora. Si la aliansa no's realisa, será llarga y si mal será això pels carlins, més mal encara pel comerç català, ouig, com deu saber, Catalunya será la base del 'alsament. Això, presindint d'altres ventatjes que'ls catalanistas ne poden treure, la principal, la pronta autonomia catalana.

L'escrich, com he dit, per fer un favor a altres. Per més que

crech que, de després de lo passat, devem tots estar ben convensuts de lo que convé a tots. May tinguí esperança de que'ls carlins, tan idealistas, intentessin aquest pas. Si, je que l'han fet, se sap aprofitar-lo, crech hi guanyaria tothom.

Per so passat que hi están conformes als carlins de tota Espanya. Dintre pocs dias, Concha, tendré'l gust de passar per sa casa, per si vol donar-me sa opinió, de paraula, sobre aquellas duas preguntas, y també per recollir aquestas cartas. Vani

Joan Bardina

¡OBREROS:

lted y meditad!

Amantes como el que más del progreso, del amor y de la paz, considerando como lo más injusto e inhumano que haya sobre la tierra, que todo lo produzcan y de todo carezcan nuestras manos, que nosotros no poseyendo nada, sobrando de dinero todos los demás, tiranicen y atropellen á los que sin ningún derecho nos consideráis vuestros esclavos.

Siempre hemos querido el bienestar de toda la humanidad, y la labor emprendida por nosotros para conseguirlo, está inspirada en sentimientos altruistas y basada en la Razón y la Justicia, estudiando de los medios para que nuestra conducta no desdiga de nuestro ideaje, con la solidaridad y unión de todos sus defensores, pero con procedimientos modernos, sabios y todos los medios que aconseja la ciencia para impedir un completo fracaso.

Nosotros, esclavos, ergástulos y parias, hemos sido y estamos siendo explotados por todas las leyes, no tan solo sociales sino también contra los obreros, que, hoy como ayer, son perseguidos por la policía y maltratados en sus hogares, todo á vuestra instigación y explotación, el obrero en la huelga defendiendo algo de lo mucho que le pertenece, que lo hacéis también con sus queridos hijos y mujeres, valiéndose para ello (porque vuestra cobardía y la injusticia de vuestra causa no os permite pelear la causa de hombres á seres desgraciados que sirven de instrumentos mortíferos para ametrallar á sus hermanos, sin tener en cuenta que son tan explotados y tiranizados como nosotros.

Nosotros estamos en el derecho de todo lo que trabajadores todo los crímenes cometidos por vosotros. No nos importa nada de los obreros sacrificados á vuestros derechos y caprichos, como nos olvidamos y sepultamos vosotros á vuestros muertos nos refrescáis su recuerdo con nuevas persecuciones, calumnias, y con nuevos atropellos, con nuevos crímenes.

¡Oh Dios, miserables burgueses sanguinarios! Los que por vuestra infame avaricia en las esferas gubernamentales os obligáis al monstruoso delito de sojuzgar á nuestros hermanos, á quienes esclavizáis y fusiláis con horrible número de inocentes obreros!

¡La página de sangre proletaria que hoy habéis escrito en vuestra vergonzosa historia señala la cima del maldito castillo de Montjuich no ha quedado satisfecha con el potente brazo del heroico Antonio Millo.

Vosotros sois los responsables de esa horrenda carnicería, vosotros sois los responsables de los asesinatos de hombres, mujeres y niños indefensos de la Carrera de Sevilla de Jerez, de Cádiz, Madrid, Barcelona y otras, o mejor dicho en todas, pues no hay localidad por pequeña que sea, donde el proletario no haya sentido el peso de vuestra infame prepotencia.

Pero esto todavía era poco para saciar vuestro apetito carnívoro, ¡vampiros capitalistas! y tratáis de sacrificar con los huelguistas del arte metalúrgico de Barcelona y obreros que secundan su movimiento, prestando una decidida solidaridad á tan justa como simpática causa.

¿Todavía queréis más víctimas? ¿Os parecen pocas las que hicisteis por medio del hambre en las familias de los honrados huelguistas?

¿No sabéis, incansables, que la sangre del proletariado vertida por vuestra culpa está clamando venganza?

¡Pues, escuchad malditos de las presentes y venideras generaciones, escuchad y lo sabréis!

Nosotros, enemigos del derramamiento de sangre humana, os advertimos: que si persistís en vuestros procedimientos criminales, matando y hecatombizando al pueblo, no tan solo repeleremos la fuerza con otra fuerza, sino que sabremos á vuestros malvados, sino que haremos como los indios: *ojo por ojo y diente por diente*.

Y después, vuestra prensa que venga con lloriqueos ó poniendo el grito en las nubes, de que esos procedimientos son inmorales porque pierden inocentes.

¿Son culpables los hijos y mujeres de los obreros que se declaran en huelga por una causa á la cual asiste la razón y la justicia?

¿Son justos los procedimientos que empleais ametrallando á los obreros, dándole plomo en vez de pan?

De vosotros depende, pues, la línea de conducta que desde ahora siga la clase trabajadora.

Vosotros, compañeros:

Seguid en la brecha empuñando hasta conseguir que los patronos metalúrgicos abran los talleres á sus [illegible] pues, seguid prestando vuestro simpático apoyo á una causa tan justa y [illegible] y apoyada de todo el universo. Un esfuerzo más y la victoria es [illegible] vuestros hijos, pero si os maltratan, ya sabeis la receta para defen[illegible] á vuestros inocentes hijos.

[illegible] que es la de ellos, están nuestros hermanos de Sabadell, Ta[illegible] y todos los que luchamos en la lucha por la Razón y la Justicia.

¡Trabajadores todos! Unión y solidaridad! ¡Viva la huelga general!

Barcelona, Febrero de 1902.

Barcelona, 2 de Mars 1903.

Sr. D.

Molt senyor nostre: Altre vegada ha llegit crida als catalans pera que acudeixin als comicis á exercitar el dret de sufragi, y convensuts nosaltres de que 'ls mals públichs de que 'ns planyém son deguts en gran part á la indiferencia ab que'ls catalichs han mirat l'exercici de llurs drets, pregám á vosté que en bé dels interessos de la Religió y de la Patria, no deixi d'emitir son vot en favor de la adjunta candidatura.

No pot escapar á son clar judici la trascendencia de la votació propera, de qual resultat depén que vejan ó no á administrar els interessos de la Provincia persones independents, qual conducte constitueix la millor garantia de llur gestió pera els que no admetém la inacceptable distinció entre l'home públich y 'l privat que tan tristos resultats ha portat en la vida pública de nostra Patria.

Transformar la Diputació Provincial, avuy reduhida á centre burocrátich, en poderós element de cultura y bona administració, que fomenti y protegeixi els interessos religiosos, socials y materials de la Provincia, es nostra aspiració, y en la seguretat de que han de portarla á fet las persones que forman la candidatura que s' acompanya y en la que figuran alguns de nostres més estimats amichs, repetim á vosté la conveniencia de que 's serveixa votarla y obtenir que la voten sos amichs, quedant ab tal motiu de vosté afms. s. s. q. b. s. m.

Delfí Artós. Felip Bertrán de Amat. Alexandre M.ª Pons. Baró d'Esponella. Dorca Cabot.—Joseph O. Canals. Antoni Rubió y Lluch. Joan Mundi. Pere Turull. Joseph M.ª Más y Cuadros.—Francesch Abril. Lluis Girera.—Joseph M.ª Valls y Vicens. Gaietá Pareja.—Antoni G. Bada.—Joseph Berguná. Magí Fábrega. Dionis Baixeras. Melcior Cerdá. —Sebastiá Pascual de Bofarull.—Ferrán de Sagarra.—Joseph Parellada.—Joseph M.ª Papell. Joan Caminals.—Macari Golferichs Salvadó.—Manel Llopis y Botill.—Francisco de P. Santago.—Gustavo M.ª de Gispert.—Lluis Julià.—Vicens Nubiola.—Jaume Sansalvador.—Lluis de Dalmases.—S. Pascual Serra.—Joan Rubió.—Francesch Cabot Rovira.—Miquel Casas Ganduxs. —Pasqual Más.—Joseph Casas.—Sebastiá Senabra.—Agustí Bassas Prim.—Joseph Blanc Bonet. —Joseph M.ª Montagut.—Marian M. Montobbio.—Ramón Albó.—Jordi Anguera.—Lluis Vives Vilá.—Joseph Rafel Carreras.—Francisco de P. Molins.—Modest Hernández Villaescusa.—Joan Llimona.—Antoni Utrillo.—Gabriel Guspinera.

Electors:

Próximas á verificarse las eleccions bienals per la renovació de la Diputació Provincial, una vegada més se'ns fa de insistir sobre el deber que tenim tots els ciutadans de concorrer als colegis electorals á depositar el nostre vot.

No te dret á queixa se del mals governs, ni de las trabas ni vexacions administrativas, ni del desorde y deficiencia de las corporacions públicas el ciutadá que comensa per no cumplir el primer y mes elemental y facil dels seus debers polítichs. Els governs están sempre á la altura dels pobles, perque 'ls bons ciutadans fan els bons governs y els mals ciutadans els governs detestables ó perniciosos. Allá ahont els ciutadans regatejan el bé general del seu pais una hora cada any, la hora justa que necessitan per donar el seu vot, els governs surten de una minoría de politichs y en l'enteri y profit d'aquesta minoría governan y administran. Allá ahont la gent no 's queda á casa, sino qu' es cuida activament de la cosa pública; els governs son governs nacionals, atents á las grans necessitats del pais, celosos de la seva prosperitat, obedients als seus sentiments y á las seves aspiracions, obrers incansables del engrandiment y de la seva forsa exterior.

Mentres en els paisos mes civilisats de Europa y América, en totas las eleccions votan el vuytanta per cent dels electors, á Espanya no passan de quinze á vint per cent els que compleixen aquesta primordial obligació. Som nosaltres, donchs, els que 'ns triám la mena de governs y administració de que tot hora ens queixém, nosaltres y solament nosaltres ab la nostra pasivitat, ab l'egoisme del nostre retraiment, del incompliment de las nostras funcions políticas, que la organisació del estat ens encomana.

Quan cauen sobre nosto lleys que 'ns perjudican, quan els vicis del sistema tributari ens aixafan, quan administracions cegas y venals entrebanean las nostres iniciativas ó destrueixen el fruit de nostra activitat, quan actituts políticas desgavelladas fan nexer guerras civils ó extrangeras que consumeixen la vida del nostre jovent á la flor de la nostra riquesa, no donguém comodament als mals governs tota la culpa. L'egoisme de la nostra actitud no 'ns fa mereixedors de altra cosa. L'home que no sab fer valer els seus drets es indigne de tenirne. Just es que 'l tractin com á paria si no ha sapigut portarse com á ciutadá.

No 's pensi ningú justificar la seva abstenció ab la falta de candidats que responguin exactament al seu pensar individual. May seria posible cap obra colectiva si hi hagués d'haber identitat exacta entre 'ls que la fessin. Es cercant las ideas mares, las amitats fonamentals, com se fan totas. S'ha de triar entre 'ls candidats de las grans forsas organisadas y votar els d'aquellas que més se 'ns acostin.

En las próximas eleccións se trovarán devant per devant duas agrupacións poderosas: la dels elements entre 'ls que hi há els qu' ens portaren la vaga general y 'ls que en el Municipi, en la Premsa y en el meeting han ofés constantment els sentiments de

...celona, y la Lliga Regionalista que cerca las seves inspiracións en el amor á Cata...nya y als seus grans interessos socials.

No tots els que firmém al peu d' aquestas ratlles estém igualment identificats ab ...l programa d' aquesta agrupació, pero tots estém igualment penetrats del deber que ...s el moment actual tenim d' atraure la vostre atenció sobre la significació d' las per...onas que formen la candidatura de la Lliga Regionalista, personas totas de gran res...tabilitat, noms ilustres en las lluytas de la ciencia, de la producció y de la política patriótica y de demanarvos que acudiu á prestarlos el concurs del vostre vot.

La trascendencia d' aquestas eleccións es gran. La Diputació intervé en la vida dels pobles y ajuda ó coopera á mantenirlos en pau ó á entregarlos als agitadors, ha de resoldre la Diputació assumptos de tanta importancia com la construcció dels ferro-carrils secundaris y camins vehinals, escolas de primera ensenyansa y escolas indus-trials que no tén beneficencia, cultura general, etc., y de que dominin uns ó altres ele-ments en la seva composició, dependirá que se satisfassin ó no aquestas necessitats y que en próximas eleccións legislativas Barcelona envihi á las Corts diputats agitadors ó defensors de las aspiracións y dels drets de Catalunya.

Albert Rusiñol.—Francesch Cambó. Joseph Bertrán y Musitu. Joseph Puig y Cadafalch. Raymond de Abadal. Lluis Duran y Ventosa. Joseph Pardo. Joseph Ribas y Serra. Frederich Rahola. Lluis Ferrer Vidal. Jaume Serra y Duchs. Raymond Casellas. Damiá Mateu. Pere La Rosa. Pere Rahola y Molinas. Feliph Bertrán d' Amat. Eusebi Güell y Bacigalupi. Ramón Picó y Campamar. El Marqués de Camps. Joan Maragall. Joan Mandri. Ferrán de Sagarra. Miquel A. Fargas. Joan Ulmona. Joseph Rogent. Sebastiá Torres.—Joseph Pella y Forgas. Dimitat Rius y Torres. Joseph Maria Valls y Vicens.—Ignasi Girona. Feliciá Serra y Vidal. Albert Planas y Escubás. Narcís Oller. Joseph M.ª Pascual de Bofarull. Carles de Fortuny. Joseph M.ª Más y Cuadros. Cebriá Pagés.—Salvador Roca. Rafel Ulusé.—Miquel Valls.—M. Castañeda. Manel Marquès. Joan Cantarell. F. Puig y Alfonso. Cebriá Pagés. Antich Mérida. Joseph Lacambra. Eusebi Bertrán y Serra. Llorens Mata y Pons.

Imp. D. Casanovas.—Hospital, 87

Molt senyor nostre:

S'ha desvetllat sortosament la opinió catalana. En las eleccions de diputats á Corts y en las municipals, Barcelona, donant exemple á tot Catalunya de la que n'es cap y casal, derrotá al caciquisme representant del régim centralista que ofega, arruina y deshonra, pesant la justicia, la administració y 'l govern d'Espanya en mans forasteras.

A las Corts y al municipi s'ha plantat la primera fita de nostra regeneració, que porta á la autonomía de Catalunya. Hem començat esllanchi, pesat y ple de tota mena d'entrebancs que posan á prova l'entusiasme y la decisió dels honrats ab la confiansa del poble, pero pèch á poch se va lluny, y lluny anirem ab l'auxili dels bons catalans.

Ara la lley convoca als electors per a elegir diputats provincials. Contraris á la organisació actual que esquartera á Catalunya, hem d'aprofitar la mentres travallem per a la conquesta de la seva personalitat. Las Diputacions Provincials ab las relacions ab l'Estat y 'ls Municipis, son organismes que serveixen de cau al caciquisme. Hi precis apoderarsen y ara, al menys, portarhi nostra veu y nostra idea, fiscalisant la tasca dels enemichs de Catalunya. El Catalanisme no pot triumfar en els Municipis catalans ni alenarhi sense perill pels que 'i defensin, si desde las Diputacions Provincials no 'n cuidem de deturar el bras del caciquisme, que constantment amenassa abarcarnos de tota lley.

Per a arrodonir la nostra obra; per a anar apoderantnos de mica en mica de tots els organismes y influir en tots els ordres de la administració y de la política; per a senyalar desde las corporacions, que encara que imperfectament son avuy las representants de la nostra terra, lo que té de ser la administració de Catalunya pels catalans, vos demanem el vostre vot per la adjunta candidatura de Diputats provincials.

En el sobrescrit trobareu indicats la secció y el local ahont podeu depositar el vostre vot.

Per Catalunya y per la dignitat dels ciutadans.

Els Diputats á Corts per Barcelona

Albert Rusiñol

Lluis Domenech y Montaner

Sebastiá Torres

Havent donat la Comissió que en ...y de Juny va ser nomenada pera portar á la pràctica los acords presos en 30 de Desembre darrer, ha enviat á la LLIGA DE CATALUNYA la comunicació que tenia á honor de passar en vostre coneixement á precbs de dita Comissió y que's com segueix:

"Heus aquí los acords presos per la Comissió de Barcelona de la Unió Catalanista pera portar á la pràctica l'acord pres en la reunió de tots los delegats de la mateixa el 30 de Desembre prop passat, acord que's publicà en la Veu de Catalunya del 2 del present, on:

1.er *Constituir-se en Assamblea de Compromissaris per la propera elecció de Diputats á Corts, y*

2.on *Designar com á candidat de dita Assamblea á un dels fundadors catalanistes,*

vàrem resoldre per unanimitat, després de llarga discussió, acceptar la especial comensar tot seguit á treballar en la forma més pràctica y de pràctica á la premsa que las circunstancias reclaman.

No us ho amagarem, al fer la proposició, la dificultat del empresa, dificultat que si sempre ha existit, més especialment ara, en que l'abstenció electoral ha subjectat per complert á la disciplina del Partit regionalista, ens ha semblat tenir molt en compte á nosaltres, en vista de la falta d'unitat en la Assamblea, y en vista de la gegantesca tasca que ens imposava, la conveniencia de no anar á cercar cap candidatura que no tingués per objecte l'interés de Catalunya. Hem desistit, no obstant, de cumplir lleialment la comesa que ens havia sigut encomanada, y ho hem fet, advertim-ho, sense que la nostra renuncia pugués ser atribuida á manca de submissió á la voluntat manifestada per los delegats que ens enviaren pera los esmentats acords, atesa com el convenciment de que en tesis general, la exercició del dret de sufragi en forma colectiva es un acte de política experimental que, amés d'acostumar als pobles á la disciplina, pot contribuir á depurar costums y corregir vicis que, si no acaban, algun dia donguin bons fruyts pera la causa que defensa la *Unió*, mes d'una vegada hem tingut ocasió de acceptar l'encàrrec rebut y á intentar realisarlo d'una manera ó altra, per la necessitat activitat.

En hem reunit, al efecte, diverses vegades, hem fet tots els treballs d'investigació y de estudi previ que'ns han semblat més pertinents, y hem realisat totas aquellas gestions que podíam, al nostre entendre, contribuir al millor èxit de la tasca proposada y á la més rápida execució. Y, abstraccions fetas, de las moltas reunions de las nostras seccions, de las entrevistes tingudas ab varias entitats á qui hem cregut prudent consultar y de la acceptació y estudi dels distints organismes que calgué improvisar entre tan escás espay de temps, hem tingut la convicció de que, dada la manera com estàn avuy constituhits los forts partits que la *Unió* té á Barcelona, per millor no contar colectivament ni á Unió, que no pas arriscar el perill de intervenir-hi d'una manera feble y desayrada, donant lloch á que, per culpa de tal pas, un electoral, pogués resultar un pobre ó en molt desconceptuada la *Unió Catalanista*, que vàrem

qu'ha assolit aquest Consell per a la seva constitució. La seva aplicació fins ara ens ha demostrat interpretar els sentiments de gratitud envers la Unió Catalanista que omplen el cor del nostre poble, sinó realitzar les nostres campanyes de propaganda amb objecte à preparar el terreny als nostres principis.

Vist aquest acte de declaració, creyem de la nostre devoció manifestar que la difícil tasca que més endavant ha proposat la Unió Catalanista considera com un dels seus més importants deures, és la d'ordenar entre les diferents agrupacions catalanistes existents, la unitat de direcció, sense la qual és impossible assolir els nombrosos objectes que exigeix una campanya electoral de tanta importància, i ab la qual, en canvi, es facilita la consecució dels mateixos objectes, essent més segur, més ràpid i més econòmic el camí per arribar al desitjat fi, i més probabilitats d'èxit. En quant a les dificultats d'ordre material que la informació que'ns han proporcionat les Juntes diocesanes i particulars ens fan preveure, no'ns arredoreixen gens ni mica, i estem segurs de poder-les vèncer, sempre que'ns trobem amb el front ben fort, ben unit, ben compacte, i ab la voluntat d'emprendre més endavant, ab la cooperació de totes les entitats autonomistes, campanyes més profitoses per a l'Catalanisme.

Considerant de vital importància les indicacions exposades en les esperances d'aquells nostres amics de tenir per punts de concentració de consells i per centres de relació, ja mitjançant correspondència, ja mitjançant delegats, amb els de la Unió Catalanista, hem acordat que'ls Consells Comarcals i Locals més avançats i més ben constituits, puguin demanar a aquest Consell Central la seva adhesió a les respectables corporacions que'ls hi parlen, per tal de treballar d'acord i en forma coordinada en les vinentes eleccions de diputats a Corts, procurant, no obstant, en la tria dels seus membres, complir lo que recomana la Junta Permanent en el seu darrer Butlletí, aixecant a votar els altres candidats autonomistes que's presentin. Emperò així, com dia molt bé aquella, demanant una prova més d'amor à la causa de Catalunya.

Avants de terminar aquest dia que'ns ha de servir tant per a intensificar en els treballs que's proposen altres de tanta importància, hem acordat també per unanimitat, fer present de gratitud per part nostra i de tots els nostres adherits, al Excm. Sr. Enric Prat de la Riba, per la seva actuació en la Unió Catalanista, i molt especialment per la seva tasca en la redacció de la *Unió Catalanista*, abans de ser aquesta aprovada per l'Assamblea de Manresa, i per tot arreu.

Al dar per completa la nostra missió, ens resta manar a Vostra Excelència, Sr. President de la Societat més antiga dintre la Unió Catalanista a Barcelona, que tingui a bé fer saber aquest nostre acord a cadascuna de les entitats que ha d'agrupar-se per entrar a formar part del nostre Consell per la constitució que'ns ha servit. Deu guardi a V. E. Barcelona 28 de Juny de 1903. V. Senyoria.

Joseph Mª Vallès y Ribot. — Lluis Millas. — Bernat Metge. — D. Martí y Julià.

Sr. President de la LLIGA DE CATALUNYA.

Lo que participo a vostra Excelència per a efectes consegüents.

Deu vos guardi molts anys.

Barcelona 23 de Janer de 1903

EL VICE-PRESIDENT,

Enrich X. Vidal y Valenciano

EL SECRETARI,

Joseph Cardús y Arqué.

El Director de Aduanas

BARCELONINS:

Un'altra vegada la inestabilitat dels governs centrals ens obliga a l'agitació de las eleccions. Sobre l'atuhiment dels passats desastres, continúan els poders centrals las disposicions destructoras dels organismes encara vius en la nostra terra y arreu se sent la falta de moralisadora d'acció governamental y de guia pera la tan necessitada restauració del país; agitacions de las que nos's veu fi ni objecte saludable ni fiesso de govern, ni fré, ni seny capas de encaminarlas, perturban las conciencias y amenassan la creixent prosperitat de Catalunya, clavant o retenint, una després de l'altra la roda de la seva activa máquina, interrompent a cada pas la seva marxa civilisadora.

Rés cal esperar dels que desde'l govern ens han portat a la situació actual; rés cal esperar de novas perturbacions y desordres, si no es la ultiana ruina; no gaire cal esperar tampoch, avuy per avuy, de las demés regions espanyolas més atuidas encara que nosaltres: Als catalans ens toca las iniciativas de salvació.

Devant del tenebrós porvenir que pera Catalunya y pera l'Espanya se prepara, cap catala de cor y de seny pot deixar d'acudirhi ab el seu patriótich concurs.

Es precís oposarnos vigorosament a las disposicions desorganisadoras pera Catalunya dels poders centrals; es precís reclamar d'ells incessantment que no'ns privin del progrés ordenat social a que tenim dret y imposarlohi midas de nova organisació que permetin a Catalunya pacificament encaminarse y perdre lloch en la moderna civilisació dintre de la que se sent ab prou forsa y coneixement per guiarhi per si mateixa. No es en mitx de perturbacions, de las que nos's veu sortida, ahont hem de trobar la salvació, sino en la ordenada obra de civilisació per tots els pobles próspers moderns, reconeguda y practicada. Es precís portar la instrucció més elevada possible y la educació sana y robusta a totas las comarcas y a totas las classes socials de la nostra terra; es precís en pau y ab assiduo treball transformar tot el patri terrer ab vias de circulació de tota mena de forsas y d'activitats y d'extracció de tota mena de produccions; es menester donar sortida y expansió al exterior a las nostres industrias y al nostre comers. En aquesta vida de civilisador treball, de progrés moral y de prosperitat material es la única en que poden trobar pacifica evolució, libertat verdadera y benestar totas las classes socials; aquesta vida que'ls governs centrals li detentan o no saben ni volen donarli es la que aspira a pendres Catalunya per si mateixa ab la seva autonomía.

Per obtenirla ens hem d'esforsar tots els catalans a la una: defensors convensuts y acérrims d'ella son els homes que pera l'diputació a Corts per la nostra Ciutat os proposa la LLIGA REGIONALISTA.

Catalans de Barcelona: per la pau social y de las conciencias, per la conservació y prosperitat de la nostra terra, per la salvació d'ella y d'Espanya, os demanem que acudiu als comicis a oposarvos a tota obra de perturbació y que hi porteu el vostre concurs a la obra de restauració, de ordenat progrés y civilisació de la nostra estimada Catalunya.

Barcelona abril de 1903.- Per acort de la LLIGA REGIONALISTA.- El vi-president, *Miquel A. Vargas*.- El secretari, *Lluis Duran y Ventosa*.

Tip. de Casa Unzeta Sol. 20

CATALANS DE BARCELONA

Vos enganyan miserablement dientvos qu'el catalanisme es antiliberal y burgés.

El catalanisme vol treure los quints y 'l servey obligatori, fent l'exèrcit voluntari que tenen paissos tan liberals y avensats com Inglaterra y 'ls Estats Units.

Vol abolir els drets de consums que no deixan viure als obrers.

Vol l'impost progressiu ó sia que la proporció de las contribucions sia mes grossa als que tenen mes, que pels que tenen menos, y que no paguin els que res possceixen.

Vol que'l sufragi sia universal, per classes; per que cap estament, ni cap interés visi sense sa representació al Municipi y á las Corts.

Vol l'autonomia de las regions que naix de la llibertat individual y es la forma de govern mes democrata y progressiva.

Vol estrenyer el llas de germano entre totas las regions d'Espanya.

Respecta totas las ideas socials y religiosas, mentres sian honradas y morals.

Defensa l'associació y la solidaritat obrera y l'agremiació industrial, indispensables en la vida moderna de progrés y avensament.

El catalanisme no es monàrquich ni republicà: si l'autonomia vingués ab la república, la defenseria; si vingués ab la monarquia, també. La forma de govern no es substancial dels pobles. Lo primer es el poble, la patria, lo que ningú pot treure ni falsificar.

Els que explotan la vostre inteligencia, els burgesos politichs, no vos ho dihuen tot aixó y si se'ls convida á discutirho, en fugen.

Ells ja ho saben que vos enganyan.

Ells ja ho saben qu'el catalanisme representa la llibertat, la pau, el progrés y'l treball de Catalunya, qu'es el vostre pa y la vostra redempció, pero no vos ho dihuen.

Obrers catalans ó que á Catalunya viviu y treballeu: voteu la candidatura catalanista, que voteu per vostre pervindre y pel de vostres fills.

Molts electors catalanistas.

Imp. Hospital, 8.

CARTA DE PRAT DE LA RIBA A DOMENECH I MONTANER

- Arxiu Domenech i Montaner- (Durtal 1-VI-1903)

Estimat amich:

Rebo la seva carta y ab las converses ab en Gomis he vist que ha passat els treballs d'Hercules. No mi estranya: coordinar voluntats en la nostra terra es més dificil que llevar la pell d'un lleó de viu en viu. Y els que li tocan encara. Això no més ha estat el comensar, que en tindrà de feyna per fer quedar a la nostra manada una mica bé. Tal com ha resultat comporta no es una empresa gaire fàcil. Lo que me diu del partit catòlich no mi estranya. Sempre en Comillas ha tingut aquesta deriva; pero may ha consigut res ni conseguirà res aquesta vegada. El partit catòlich no es posible a Espanya per les divisions irreductibles dels catòlichs. Per altra part jo conech bé el personal, y'ls falta lo rpincipal: cervells per dirigir. No tenen a ningú an las condicions necesaries pera fer de constructor polftich, pera menar als altres, y la massa es trova falta d'educació polftica més gran encara que lo restant massa neutra.

El partit catòlich no es posible, ni ho serà fins que'ls catòlichs hegin deixat tota la escoria de preocupacions y tradicions

polítiques espanyoles. La causa nostra es el forn en que poden transformar-se: tots coneixem ja elements en que aquesta acció del catalanisme s'ha exercit.

Quan lluytant ab (contra) els no catòlichs sota la matexa bandera, s'hagi conseguit un principi més o menos extens de autonomia, a llavors podrà formar-se un partit catòlich, a llavors fins podrà ser convenient i necessari. Tot lo que provin ara serà pólvora de salva.

Per això jo crech que no cal declarar res en contra d'aquestas tentativas: més val deixar-los fracassar y recullir-ne els desenganyats. Sens perjuci de fer tots los treballs juniols (units?) possibles pera ferlo fracassar més aviat o per mirar de començar ho solament.

No me deixi sense noticies tant si encara es queda a Barcelona, com si s'en va a Madrid.

Seu amich

Enrich Prat de la Riba

Continuo encara que lentament la meva millora. El article sobre en Gallissà me va commoure. Era de ma seva, es a dir, de mestre.

CARTA DE LLUIS DOLCET A JAUME CARNER

17 de març 1904

Estimat amic,

" Cosas graves. En Soler y March, l'Albó, el marqués de Camps, y tots els diputats y senadors republicans resolts a acompanyar al rey a la seva arribada. En Rusiñol valentíssim en la seva actuació y no deixant-se a sol ni a sobra. Els republicans absolutament convinguts ab el gobern vera a deixar fer una bona arribada al Rey i certa blanor del gobern en tota els assumptos petits y particulars als del nostra terra que hi dich jo que s'en aprofitar. Els botiguers de Barcelona instant a el Maura pera que el Rey hi vagi i fondistes cotxeria i demés comerciants de fortes fomentin pels diners que això els hi representa...El gobernador preparant el terreno aquí y allí ab els republicans, anarquistes, policia y demés resorts gubernamentals; els presidents de les societats econòmiques també perfectament convinguts en fer gran recatament...això nos ha dit el mateix Lluis Ferrer".

"Acabament: en Maura així que n'hagi sabut la fet cridar per en Rusiñol el despatx de la presidencia...violent de els que l'entretenien els ha anat despedint depressa, com se...a en Rusiñol fiscalitza y ab molta seriotat, n'ha dit cert y ne-

cent [illegible] y cons[illegible]ció [illegible] he donat la veritat y el [illegible] y el [illegible] catalanistes...Li he dit, entre, serio, y ben [illegible], com [illegible] en mi. Crech que haurá vist ben clara la situació. Li he dit que jumbe una carta que a la nova [illegible]bre e [illegible] d'haver reservat, lo de la [illegible] del Rey a Barcelona [illegible] ser a Catalunya una [illegible] y a la [illegible]fa[illegible]lia [illegible] d'un [illegible] veure en ella d'advertitat i que seria el moment mes [illegible] a Catalunya en [illegible] portuni[illegible]res que en concepte dels catalans proteses la restauració del pais y el de donarli facultat per poder treballarhi en camí de la autonomia, [illegible] [illegible] d'un exit efi[illegible]ero y sense resultat practich [illegible] [illegible] de la opinió catalana...seria una nova [illegible]ció i li he dit que [illegible] no podia [illegible] per [illegible] que una [illegible] y [illegible] abstenció y que la división que podés venir seria una [illegible] eliminació...en fi que estaba en la plena convicció ou'ell ni el Rey podrían fer res per apartar aquest desgraciat pas del camí de la perdició ó en que es trobe sense cridar a exercici de las novas facultats a les regions, forsantla a un treball serio y mes sacrificis cuantiosos,...etc.etc....."Fícar bona el el Congrés ho veig difícil. Estan en plena obstrucció. Allí no's parla más que de ximplerias. Al Congrés redactarian una esmena ben terminant sobre la diputació unica facultats".

Vani al seu amic,

Lluis Domenech

[illegible]

[illegible]

1r-març 1904

Estimat amic,

"Nosaltres en la situació actual no podem prometre més que una abstenció freda i respetuosa. El viatje del Rey era pera a Catalunya una esperança qu's va a desvaneixer, será un èxit oficier oficial, seguit d'una decepció general; el Rey res porta de veres a Catalunya, totes les coses fetes i promeses no tenen cap importancia pera'l nostra poble. La dinastia juga i porte una carta qu's podria reservar i ser ben util en aquest improductiu e inutil viatje . Jo ja se que això ens va a portar a nosaltres diferencies i eliminacions, però més en portarà a la dinastía, tenim ab nosaltres valiosos elements republicans de creences, bons caps, allunyats de les cuestions de formas pero seguint las ideas regionalistes, aquests acceptarien fins la monarquia ab constitució regional...ara si hi ha la escisió se formarà una partit decididament republicà i regionalista...i hi haurà els caps de republicans que ara hi fan tanta falta..." "...però la concesió d'una diputació única ab grans facultats económiques pera fer grans treballs de civilització en la nostra terra i la creació d'un gran centre de comerç lliure universal a Barcelona especialment pera la ven-

da i transformació dels productes americans serían el començament de la transformació d'Espanya davant el món i serà rebut a Catalunya amb entusiasme mai abans vist...la dinastía s'en portaría detràs a tot el poble català...

"En Maura "aurà pel nostre cervell... pero al sentir la paraula autonomía s'esverava"

"¡Quina llàstima que no fosin en el nostre lloch V., en Cerner, l'Abadal i algún altre"...

"He trobat a tots els nostre companys, diputats i senadors comprovincians pero fer rebuda al rey ni bé ab la intenció de fer-li al mateix temps o després reclamacions. Jo no se si las gestions concedidas d'assumptos petits hi han influit, si ha hagut tracte exprés ó tácit, fet de cop o trobant-hi embolicats, pero el cert es que's veuen ben comprovincians cara a cara els presidents de las societats. En Lluis Ferrer es aquí ab nosaltres i té un parer semblant. Aquí tothom creu qu'en Maura va a Barcelona a fer-se ab un partit fort i que's el farà i que un dels elements ab que conte son els catalanistes conservadors".

"Tenim caps i gent i diners, pero els diners fan de cap i els caps de cuas...! Quina ocasió perdem!

"Tots els companys esverats de la seva obra o de la seva tolerància, en Ferrer, aprova el meu acte...tots els que tenen responsabilitat voldrien evitar el viatje. L'Eduard Maristany que també es aquí hó troba una imprudencia....

Lluis Domenech

CIRCULAR DE CAMBÓ I RUSIÑOL A TOTS ELS ALCALDES DELS DISTRICTES DE VILANOVA I SANT FELIU AMB MOTIU DE LA VISITA DEL REI A BARCELONA

- Arxiu Prat de la Riba - (5-IV-1904)

Sr,

Suposo que tindrà en son poder una carta que en unió d'altres diputats he dirigit a vosté y companys d'Ayuntament recomanent-los hi la assistencia a la recepció que tindrà lloch en el Palau de la Diputació en honor a S.M. el Rey don Alfons XIII, y com que son contingut lacónich necesita aclaracions, me permeto al insistir en la conveniencia de concorrer el dit acte, exposantlos hi las raons en que la apoyo.

No vuy per els meus amichs ni per mi, la responsabilitat de certs retraiments que s'interpretarian com a desafecte, com a descortesia envers el Jefe del Estat, y quinas represalias se pendrian ab escreix els representants del poder central, no contra nosaltres personalment, si no contra els nostres nobles y contra la nostra Catalunya.

Aquest interés ens obliga a deixar de banda nostras particulars afeccions, tant mes quant vosté sap per trista experiencia cu'l caciquisme se disfressa hipocritament ab un monarquisme d'ocasió, que

forin de nostre retraiment, un arma pera pagurir arrossegarse en les oficines totes de l'administració espanyola, en demanda d'aquelles iniquitats y vexacions, moltes vegades concedidas, contra éls que no han comés altre delicte que 'l d'esser homes d'ordre y aymants de la seva terra.

Voldré dar conèixer la campanya sorda que contra els nostres homes se fa aquestos dies, suposant la canalla forastera que en determinades festes de caracter catala, aquelles en que hi intervenen estimadissims companys de causa, se realitzaren actes no sols contraris al respecte degut a qui representa 'l poder constituit del Estat, sino també en pugne ab els sentiments de molts bons afectes a la causa del nacionalisme catelà, actes per altre bando renyts ab la nostra cultura, ab l'educació particular y publica que tots reconeixem y desitjem servir en el nostre poble.

Un acte de cortesia, un acte d'educació, un acte d'interés per el seu poble envers l'unica institució irresponsable d'un regim corrumput; envers l'unich llaç que avuy ens pot unir ab las altres nacionalitats qu'integren l'Estet espanyol; envers l'autoritat constituida de necesaria existencia en tota societat humana; envers al jove monarca qu'entre l'espessa brumera de suspicacies y de calumnies presumeix que ve a trover un poble tot sensatesa, tot cultura, tot treball, son las rahons que justifican la meva intervenció en aquest asumto.

Molt l'hi agreiré qu'aquest criteri sia també l seu com jo suposo, y que tots els representants del catalanisme en el districte de Vilanova y Sant Feliu acudeixin a la recepció del Monarca; no confosos ab els que desmoralizan y malmenan els nostres pobles fent en els mateixos insoportable la vida, no a fer de comparsaria a la

colla cacicuista que deshonra la nostra terra; sino units ab els altres companys de causa, units ab els catalanistes la terra catalana, units per la comunitat de sentiments per la cortesia, per l'educació cívica y per l'interés del noble.

Manlleu 8 con aff. SOS

Josep Bertran y Musitu

[illegible]

[illegible] [illegible]

(Gerona, 1º d'abril de 1906)

EL POLITICISME

Regidors del nostre ajuntament, el dia en que hem llegit la carta circulada en les darreres eleccions municipals, hem cregut un acte. A l'hivern que el poble [illegible] un [illegible] en [illegible] Quan el vegem, i en nom d'aquest dia li dit el [illegible] de la Guerra que la petició era competència de les Corts.

Dóvem al poble quatre explicació d'aquest acte, que d'altres i omissions com creiem obligats a donar-ne explicació a nostres consellants.

La [illegible] [illegible] que les [illegible] no [illegible] [illegible] per un [illegible] [illegible] pels [illegible] [illegible] de l'actual [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [

[illegible] deber [illegible].

[illegible] [illegible] [illegible] [

CARTA DE LLUIS I MILLÀS A PRAT DE LA RIBA ANUNCIANT

ANUNCIANT LA SEVA SEPARACIÓ DE LA LLIGA

- Arxiu Prat de la Riba- (Barcelona 9-IV-1904)

Sr. Prat de la Riba,

Ahir y avuy he vist ab sentiment que La Veu aplaudeix y fa seus els actes dels regionalistes que s'han acostat al Rey. Y jo tinch de fer avinent a vostè que ni felicito, ni aplaudeixo, ni he vist ab cap satisfacció aquelles actes, ab els quals ha quedat dividit brutalment el potent bloch autonomista promulsor de la causa de Catalunya, s'ha posat en situació ridícola a la Lliga Regionalista, quins acorts queden reduits á lletra morta, y s'ha mixtificat La Veu convertint-la en orgue dels que han romput el pacte autonomista que a tots ens unia.

Fins fa poch l'ideal autonomista estava sobreposat a tot absolument i peró ara aquelx ideal se trova sotmesat pera alguns á la afirmació monárquica. I si encara aixó apareix poch als ulls de vostés, el temps ho aclarirà ab la seva llum.

I ni necessito dirli que me desnedeixo de la Veu ab tristesa, no solzament perque la causa que d'ella me separa representa pera

Catalunya un gran cert y un evident retrocés d'alguns anys, si no també perque resta allunyat de vosté y altres companys benvolguts.

J. Lluhí i Rissech

LA BURGUESIA CATALANA I LA CRISI DEL 98
LA FORMACIÓ DE LA LLIGA REGIONALISTA

22 – La burgesia catalana participà en el poder del estado español durante 1874-1898.

36. El desastre del 98 coloca a los algodoneros catalanes a replantearse como en 1814 el mercado colonial y el estado oligarquico español. Pelo Agrana

46. El movimiento catalanista 1892-98 era más rural que industrial Falta de fuerza y representatividad, autoemancipación política.

59. Burguesía industrial hace campaña al militar colonialista Polavieja.

60. Los del Fomento se oponían al estatuto autonómico de Cuba en 1897 mientras los catalanistas lo apoyaban como ejemplo para Cataluña. Oportunismo político + idealismo medievalizante

68. Los catalanistas participan en las elecciones a Cortes en 1898 para luchar contra el caciquismo apoyando por reformismo y federalismo

84. Las medidas arancelarias del gobierno da conciencia del problema político ulterior a los algodoneros. Se acercan a las críticas catalanistas. Regeneracionismo catalán.] Cuentan más el democratismo (polit-cons.)

101. La primera propuesta de la burguesía catalana fue autonomía administrativa y reforma corporativista del Parlamento (comisión de influencia del catalanismo tradicionalista)

102. Se echa a faltar el texto de Cos Bons, de Prat de la Riba - Sallarés (Cartas sobre Romero Ocaña): notas 25-28-29. Es importante porque es el centro de la discusión Polavieja-Comunión y en el seno de la U. Catalanista y el programa de la Junta Polavieja (pag 119).

127 – Las dos estrategias de la burguesía catalana: hacia afuera o primero dentro Regionalismo autonomista

152-62 Intransigencia autonomista separadora radicaliza burguesía catalana. Se echa a faltar referencia a grupos de izquierda, democrático-federales, obreristas, republicanos

157 Se echa a faltar en Apéndice el proyecto Silvela de descentralización administrativa que rompió la esperanza polavieja-nivelista. (Tamames p. 192)

162 La burguesía industrial y la media burguesía comerciante, eligieron objetivos contra el Estado

ii

III =

[341] No se renuncia al nacionalismo por el regionalismo. Breu lo mismo desde el enfoque germánico – tradicional (Solé-Tura)

- se podría haber hecho referencias a Madax. Cuja Catalana
- Conclusiones entre "sabidas" y algo de habladas.
- El tema del nacionalismo aparece tratado con poco rigor. vid. p [352] – [353]

las conclusiones sobre nacionalismo son gratuitas no surgen de la tesis. En todo caso parten de unos postulados solo teóricos ... y poco rigurosos. Pecan que haber ido siguiendo el pensamiento de la Cuja en esos años (Solé, Madax, §c.), que no han sido actualizados.

- Gracias Fac. — J.M.
- Felicitación
- Aportación documental: rectificación histórica
- Observaciones.
- Preguntas pendientes:

¿Por qué todo eso? Era la 1ª vez que les fallaba Madrid?

2) Autonomía política todavía no (administrat.)

3) El Federalismo no era alternativa catalana nacionalismo (pero en Federalismo no hay nacionalismo)

La distinción / nacionalista: anti-centralismo autonomista.
\ regionalista: reforma del centralismo

Cuestión: hombres de gobierno en el centralismo ... pero para descentralizar.

169 - El nacionalismo de la Lliga, hecho pre-industrial

180 - El núcleo inicial de Lliga R. tenía poseía conservadores procedentes
182 del "tradicionalismo" fue posibilistas. Las antiguas repugnancias que se les suscitaban volvieron el 1904 al liberalismo democrático (Cornet)
Utilización de los burgueses por parte de esa posibilistas!

182 0/0 No estoy de acuerdo en que el "fet arrelament de les posicions
183 centralistes" fuese "sino por motivos ideológicos - un españolismo exacerbado - que no pasa por posibles impedimentos legales o intereses económicos. ¿Te demuestra?

Parece contradecirse con la pag siguiente: el Estado centralista lo hacía en sectores sociales. Su ideología es centralista por españolismo o por conservador, burguesía y autoritario "que els feia menysprear l'excessivisme català"
Eso es ALMIRALL. No será centralista por oligárquico y anti-popular?

Rig-Nac (Solidaridad)

189 ¿Se dice que el CNC era "nacional" antes de lunes para defenderse de sus moderados regionalistas? (??)
↓
184

184 Interesante factico-estratégica citada por Cases-Carbó' Artículo

223-224 Sociología de la Lliga en 1901. Solo Barcelona (?)
Cómo pudieron cambiar tanto? O no era tanto?
en tan poco tiempo

227 Primeros contactos serios de posible colaboración carlistas-Lliga
el 27 junio 1901

228 Por qué los católicos se hicieron de la Lliga?

245 Robert pide el voto universal orgánico, no el censo.

250 Bufrentamente 'tópico' entre política nacionalista catalana y capitalismo agrario. ¡Datos!

326 Quizás la escisión de 1904 está explicada con superficialidad y muy rápida
Evidentemente, no hay forzosamente

345 No hubo más factores en la conciencia de que el sistema
346 Restauración era culpable de la pérdida de las colonias?